

MATICA

*Čestit Božić i sretna
nova 2011. godina*

U HMI-u održan 16. forum
hrvatskih manjina

Mišo Hepp, predsjednik
HDS-a u Mađarskoj

BiH: 20. obljetnica obnove
rada HKD Napredak

MATIČA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LX
Broj / No. 12/2010

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Katarina Fuček

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

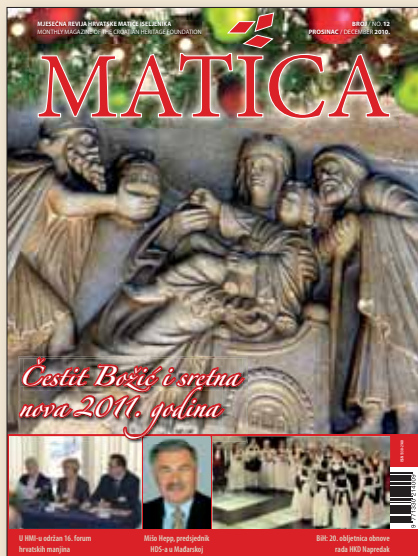
Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Vjesnik, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:

Trogirska katedrale – portal Majstora
Radovana (snimio: Vido Bagur)

SADRŽAJ

- 5 Papa dolazi u Zagreb 4. i 5. lipnja
- 6 Održan 16. Forum hrvatskih manjina
- 10 Dan sjećanja na žrtvu Vukovara
- 12 Beč: "Manjine i identitet"
- 13 Mišo Hepp, predsjednik HDS-a u Mađarskoj
- 17 O migracijama i doznakama iseljenika
- 18 Obljetnica obnove rada HKD Napredak
- 20 Don Matej Palić, župnik u Janjevu
- 23 Peticija za hrvatsku nastavu u Hessenu
- 24 Elena Knežević iz Njemačke na praksi u Zagrebu
- 27 Festival tamburaške glazbe HBZ-a
- 28 Obljetnica Hrvatske katoličke misije u Montrealu
- 30 Uspješno održana VEČER DORE
- 31 Josip Knežević, istaknuti Hrvat iz New Yorka
- 34 Trogir: Portal Majstora Radovana
- 36 Božićni običaji u Međimurju
- 38 Iz Hrvatske na UNESCO-vu popisu
- 45 In memoriam: Fedor Mažuranić 1920. – 2010.
- 46 NSK: Zbirka knjiga gradišćanskih Hrvata
- 49 Obljetnica učenja hrvatskog jezika u Viktoriji
- 50 Berlin: Obljetnica Hrvatske katoličke misije
- 56 Služavke malog Isusa 50 godina u Essenu
- 58 Obljetnice prof. dr. Ante Sekulića
- 64 Lisa Stublić prva hrvatska maratonka

KOLUMNNE

9

Globalna
Hrvatska
(Vesna
Kukavica)

41

Hrvatske
županije
(Zvonko
Ranogajec)

52

Povijesne
obljetnice
(Željko
Holjevac)

57

Govorimo
hrvatski
(Sanja Vulić)

54

Legende o
rodijaku Ćipi
(Petar Miloš)

Cijenjeni čitatelji,
Sljedeća MATIČA izlazi u veljači kao zimski dvobroj za mjesec siječanj i veljaču
na povećanom broju stranica. Zahvaljujemo na razumijevanju.

Uredništvo

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

Oglašavajte na web portalu Hrvatske ma- tice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522

mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

Drage Hrvatice i Hrvati,

Paleći adventske svijeće u našim domovima tijekom mjeseca prosinca, svake smo nedjelje sve bliže radoznome trenutku Isusovog rođenja, blagdanu Božića. Ovo vrijeme Došašća za sve ljude dobre volje, a posebno za nas Hrvate u domovini i diljem cijeloga svijeta, predstavlja razdoblje iskrenog pročišćenja, zajedničke molitve, opraštanja, darivanja potrebnih i ono što je najljepše, okupljanja obitelji i prijatelja u zajedničkom iščekivanju Božića.

Dragi sunarodnjaci, vama i vašim obiteljima koji ćete i ovogodišnju Badnju večer i Božić dočekati negdje u dalekom svijetu, u zemlji koja vam je pružila novi život i dom, znajte da su naša srca i misli s vama. Neka ovaj veliki blagdan donese u vaše domove, sreću, veselje, mir i dobro!

Želim vam sretan i blagoslovljen Božić, a u Novoj godini uspjeh, zdravlje i napredak!

Vaša,

Katarina Fuček

Ravnateljica Hrvatske matice iseljenika

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241

10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia

Telefon: +385 (0)1 6115-116

Telefax: +385 (0)1 6110-933

E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matiz.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION

(zračnom poštom / airmail)

SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,

Australija / Australia 80 AUD,

Novi Zeland / New Zealand 60 USD,

Južna Afrika / South Africa 60 USD,

Južna Amerika / South America 60 USD

(običnom poštom / regular mail)

Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /

FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:

Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273

IBAN HRO6 2340 0091 5102 96717

Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /

DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):

Acc. No. 2390001-1100021305

Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

HRVATSKA BI MOGLA ZAVRŠITI PREGOVORE 21. LIPNJA 2011.

BRUXELLES - U Bruxellesu je završio 12. sastanak Zajedničkoga parlamentarnog odbora EU-RH usvajanjem zajedničke deklaracije i preporuka s naglaskom da se pristupni pregovori s Hrvatskom mogu završiti u prvoj polovici 2011. godine uz pretpostavku da Hrvatska ispuni mjerila za zatvaranje u preostalim poglavljima. Rezultati sastanka predstavnika Hrvatskog sabora i Europskog parlamenta potvrdili su da Hrvatska može računati sa završetkom pristupnih pregovora za vrijeme mađarskog predsjedništva EU-om, a kako se doznaje Mađarska bi posljednju Međuvladinu konferenciju mogla održati 21. lipnja. Potvrđeno je da će se na Međuvladinoj konferenciji 22. prosinca zatvoriti tri poglavlja: Okoliš, Pravda, sloboda i sigurnost te Vanjska, sigurnosna i obrambena politika jer je Hrvatska u tim poglavljima ispunila mjerila za zatvaranje.

VLADA OČEKUJU IZBORE U STUDENOME 2011.

ZAGREB - Završetak pregovora s Europskom unijom u lipnju, potpisivanje pristupnog ugovora te njegova ratifikacija na referendumu i u Saboru u listopadu, a parlamentarni izbori u studenome - tim bi se redosljedom u 2011., prema predviđanjima Vlade i HDZ-a, trebali održati najvažniji politički događaji u Hrvatskoj. Navedeni termini nisu fiksni jer prije svega ovise o tijeku pregovaračkog procesa, osim nedjelje, 11. ožujka 2012., što je krajnji rok u kojem se moraju održati izbori za novi saziv Sabora. Ustav propisuje da se izbori za saborske zastupnike održavaju najkasnije 60 dana nakon isteka mandata ili raspuštanja Sabora; sadašnji saziv konstituiran je 11. siječnja 2008.

HRVATSKA IZAŠLA IZ RECESIJE, POTVRDA TEK NA PROLJEĆE

ZAGREB - Nakon šest uzastopnih tromjesečja pada gospodarstva, hrvatsko gospodarstvo u trećem tromjesečju napokon je izašlo iz recesije. Državni zavod za statistiku (DZS) objavio je procjenu da je BDP u trećem tromjesečju porastao blagih 0,2 posto u odnosu na isto razdoblje lani. To je za 0,1 posto manje nego što je predviđala većina makroekonomskih analitičara. Unatoč tome, 2010. će ostati zabilježena kao recesijska jer bi gospodarstvo trebalo pasti za 1,5 posto. Lani je pad BDP-a iznosio 5,7 posto. Kriza je "na mala vrata" došla u Hrvatsku još sredinom 2008., kada se iz tromjesečja u tromjesečje bilježilo usporavanje gospodarstva. Nakon što je 2007. BDP porastao za 5,6 posto, već u drugom kvartalu rast je iznosio 3,4 posto, najmanje od 2005. godine. Treći kvartal 2008. donio je rast od 1,6 posto, najmanje od 2000. godine. Zadnji kvartal 2008. donio je rast od samo 0,2 posto.

POPLAVE U METKOVIĆU I U KOSINJSKOJ DOLINI

METKOVIĆ - Početkom prosinca zbog obilnih kiša i prelijevanja akumulacija u BiH došlo je do velikih poplava u dolini Neretve. Izvanredno stanje bilo je proglašeno za područje Metkovića, Ploča, Opuzena i Kule Norinske. Najteže je stradao grad Metković i naselja na desnoj obali Neretve - Glibuše i Jertovac. Vodostaj u Kosinjskoj dolini iznimno je narastao zbog prelijevanja vode iz akumulacijskog jezera Krušćice. Sela Sušanj, Kosinjska Bakovica, Donji Kosinj i Rudinka bila su odsječena. Voda je poplavlila sve lokalne ceste prema Gornjem i Donjem Kosinju te Lipovu Polju.

DOGOVOR DVIJU VODEĆIH HRVATSKIH STRANAKA U BIH

SARAJEVO - Lideri dviju najjačih hrvatskih stranaka u Bosni i Hercegovini, predsjednik HDZ-a BiH Dragan Čović i predsjednik HDZ-a 1990. Božo Ljubić dogovorili su zajednički nastup oko svih ključnih pitanja za hrvatski narod u BiH. Stranke će se zalagati za ustavnu reformu na načelima Kreševske deklaracije, što podrazumijeva ustavnu jednakopravnost hrvatskoga naroda s druga dva konstitutivna naroda u BiH u teritorijalnom i institucionalnom smislu. Ove dvije stranke, ali i ostale stranke s hrvatskim predznakom u BiH, zalažu se za preustroj BiH po kojemu bi bila formirana jedna federalna jedinica s hrvatskom većinom te druga ustavna rješenja koja će zajamčiti ravnopravnost Hrvata. U Bosni i Hercegovini u tijeku su pregovori o formiranju vlasti prema rezultatima izbora koji su održani 3. listopada.

CARGO CENTAR ZAGREB - PROJEKT VRIJEDAN 250 MILIJUNA EURA

ZAGREB - Prvi hrvatski logističko-distributivni centar Cargo centar Zagreb (CCZ) trebao bi nakon gradnje u Poduzetničkoj zoni Dugo Selo, što je predviđeno do travnja 2012. godine, postati megaobjekt s europskim i regionalnim značenjem na području prometnog i gospodarskog utjecaja Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Procjenju-

je se da će taj centar imati najmanje 200 milijuna eura bruto prometa, ali kad se posao 'zakuha', očekuje se da će se godišnje ostvarivati i milijarda eura bruto prometa. Riječ je o centru za intermodalni prijevoz robe, koji bi funkcionirao tako da se roba koja brodom dođe u Luku Rijeku odmah transportira vlakovima u Cargo centar Zagreb, odakle se kamionima, ali i vlakovima (nakon modernizacije pruga) roba šalje dalje u europske zemlje.

Četvrti posjet rimskog pontifeksa Hrvatskoj

Papin posjet nesumnjivo će još jednom podsjetiti međunarodnu javnost da je Hrvatska trajno prisutna, ne na marginama, već u središtu Europe

Papa
Benedikt
XVI.

Tekst i snimke: Hina

Papa Benedikt XVI. pohodit će Hrvatsku 4. i 5. lipnja 2011. godine, priopćilo je Stalno vijeće Hrvatske biskupske konferencije. Benedikt XVI. boravit će u Zagrebu u povodu Nacionalnog susreta hrvatskih katoličkih obitelji i tom prigodom pomolit će se na grobu blaženoga kardinala Alojzija Stepinca. Nacionalni susret katoličkih obitelji i Papin pohod bit će pod motom "Zajedno u Kristu". Cjelovit program apostolskog pohoda bit će objavljen naknadno. Bit će to četvrti posjet rimskog pontifeksa Hrvatskoj, nakon triju posjeta pape Ivana Pavla II. (1994., 1998. i 2003. godine.), u relativno kratkom razdoblju. Posjet Benedikta XVI. vjerojatno neće imati tu dimenziju kao prva dva posjeta Ivana Pavla II. koja su došla kao potpora Hrvatskoj koja se tek konsolidirala, reintegrirala i pozicionirala u među-

narodnim odnosima. Ipak, i danas kad zemlja prolazi kroz tešku gospodarsku krizu, borbu s korupcijom i nalazi se na korak do Europske unije, potpora Svete Stolice odnosno Pape nesumnjivo će odjeknuti u međunarodnim krugovima. Papin posjet nesumnjivo će još jednom podsjetiti međunarodnu javnost da je Hrvatska trajno prisutna, ne na marginama, već u središtu Europe. Predviđanja da će Papin pohod, uz očekivani završetak pregovora s Unijom, dati novi diplomatski zamah Hrvatskoj u europsko-integracijskom procesu, nesumnjivo nisu bez osnove. U tom kontekstu Vlada je osnovala Odbor za pripremu i praćenje posjeta pape Benedikta XVI. Hrvatskoj na čijem je čelu ministar vanjskih poslova i europskih integracija Gordan Jandroković. Što, pak, o tome misle političari, kulturni i društveni djelatnici, pokazuju prve reakcije nakon što je iz Vatikana potvrđen Papin posjet. Za premijerku Jadranku Kosor dolazak pape Benedikta XVI. u Hrvatsku bit će povijesni trenutak koji će se poklopiti sa završetkom pregovora za ulazak naše zemlje u EU. Prema rije-

čima predsjednika Ive Josipovića, posjet poglavara Svete Stolice ima prije svega državničku i diplomatsku težinu. Na prigovore trebaju li Hrvatskoj u ovim kriznim vremenima i dodatni troškovi za organizaciju Papina dočeka, predsjednik Josipović je odgovorio kako, bez obzira na troškove, Hrvatska u ovom trenutku treba prijatelje. Predsjednik HBK mons. Marin Srakić i zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić ustvrdili su da Hrvatskoj u ovom trenutku treba duhovna potpora poglavara Katoličke crkve. Tijekom Papina kratkog boravka može se očekivati otvaranje niza tema koje tište Crkvu u Europi, a time i u Hrvatskoj: potreba za snaženjem evangelizacije i duhovne obnove zbog opadanja broja vjernika (6 posto u našoj zemlji posljednjih godina), jačanje sekularizma (pri čemu slijedimo europski trend) i porast broja ateista (5 posto) te potreba za eksplicitnijim angažmanom vjernika u borbi protiv korupcije. Uz to, očekuje se ponovljeni poziv za konkretniju suradnju s regionalnim susjedima te modernizaciju Crkve i snažnije impliciranje koncilskih načela u njezino društveno djelovanje. ■

Stalno vijeće Hrvatske biskupske konferencije imenovalo je Organizacijski odbor HBK za pripremu i praćenje pohoda Svetoga oca Benedikta XVI. Hrvatskoj

ENG Pope Benedict XVI will visit Croatia on June 4 and 5 of 2011 the permanent council of the Croatian Conference of Bishops has announced.

Mogućnosti otvaranja novih komunikacijskih kanala

Svi sudionici Foruma podržali su otvaranje novih komunikacijskih kanala te razvijanje korištenja svih oblika medijskog komuniciranja, što će biti olakšano skorim pristupanjem RH u EU

Marija Hećimović, Vesna Kukavica, Zvonko Božinović, Katarina Fuček i Petar Barišić

Markovski. Diplomatske misije i konzularne urede RH u svijetu predstavljali su Generalni konzulat RH u Pečuhu odnosno Ljiljana Pancirov, generalna konzulica, te Veleposlanstvo u Beogradu odnosno mr. Željko Kuprešak, veleposlanik. Uspjehu skupa zasigurno su pridonijeli urednici i publicisti hrvatskih javnih medija: HRT-a, HINE, IKE, Agencije za elektroničke medije i dnevnih listova. Glavni izvjestitelji Foruma bili su: Vesna Kukavica, rukovoditeljica Odjela za nakladništvo HMI-ja, koja je ujedno i moderator skupa, te Zvonko Božinović, urednik emisije *Glas domovine* u Redakciji za manjine, iseljeništvu i civilno društvo HRT-a.

Napisala: **Željka Lešić** Snimila: **Snježana Radoš**

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika 26. studenog u Zagrebu je održan 16. forum hrvatskih manjina. Ovaj stručni skup u HMI-ju je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovenije i Srbije, glavne urednike službenih manjinskih medija (tjednika, elektroničkih medija i web-portala). Tema ovogodišnjega skupa bila je - *Mediji hrvatskih manjinskih zajednica i mogućnosti otvaranja novih komunikacijskih kanala*. Pozdravnu riječ nazočnima, otvarajući skup, uputila je ravnateljica HMI-ja Katarina Fuček. U govoru je, između ostalog, naglasila važnost teme ovogodišnjeg Foruma koji bi mogao otvoriti pogled u budućnost kreativnog dijaloga većine i manjine na našim prostorima. Također je rekla kako se očekuju i odgovori na pitanja dostupnosti suvremenih medija, kao i pregled stanja manjinskih medija, te o ulozi domovinskih medija u informiranju o hrvatskim manjinama u europskim zemljama.

Načelnik Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu MVPEI-ja, Petar Barišić, pohvalio je temu Skupa s obzirom na važnost medija za manjinske zajednice, istaknuo je potporu koju MVPEI daje manjinskim zajednicama i njihovim medijima te kako će materijal s Foruma poslužiti u izradi Strategije i Zakona o odnosima RH prema Hrvatima izvan RH.

IZRADA STRATEGIJE

U radu skupa sudjelovali su i: pomoćnik-savjetnik Predsjednika za unutarnju politiku, dr. sc. Vladimir Lončarević; iz MVPEI-ja načelnik Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu Petar Barišić; iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Milan Bošnjak, viši stručni savjetnik u Upravi za međunarodnu suradnju i europske integracije; iz Ministarstva kulture Ante Mandarić, ravnatelj Uprave za normativne i upravno-pravne poslove. Na Forumu su sudjelovali i predstavnici diplomatske misije i konzularnih ureda u RH: iz Veleposlanstva Republike Crne Gore Branislav Karadžić, prvi tajnik, otpravnik poslova; iz Veleposlanstva Republike Makedonije veleposlanik Dančo

PRIMJENJIVATI EUROPSKE STANDARDE

Vesna Kukavica dala je iscrpan pregled medija hrvatskih manjinskih zajednica. Između ostalog, naglasila je kako se RH kao članica Vijeća Europe obvezala poticati demokratski razvoj, ljudska prava i slobodu medija, odnosno primjenjivati europske standarde o tim važnim demokratskim pitanjima. "Svih 12 zemalja u kojima žive hrvatske manjine također su članice Vijeća Europe

Forum je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz osam zemalja

pa u svoj pravni sustav ugrađuju preporuke Okvirne konvencije VE-a o zaštiti nacionalnih manjina i Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima”, naglasila je Kukavica napomenuvši kako hrvatske nacionalne manjine iz zemalja srednje i jugoistočne Europe u suvremeno doba imaju na materinskom jeziku 35 novina, časopisa i drugih serijskih publikacija. Naglasila je kako se tri tjednika izdvajaju osmišljenim uređivačkim profilom, čitanošću i vitalnom pretplatničkom mrežom. To su prije svega stoljetne gradišćanske *Hrvatske novine*, zatim gotovo šezdesetogodišnji mađarski *Hrvatski glasnik*, te vojvođanska *Hrvatska riječ*.

Slijedila je rasprava sudionika Forum. Zanimljivo i nadasve poučno izlaganje iznijeli su urednici i publicisti hrvatskih javnih medija: HINE, ravnateljica Smiljanka Škugor-Hrnčević, koja je govorila o HINI kao javnom servisu koji se dijelom financira iz državnog proračuna te stoga sve manjine imaju pravo biti na skupnoj pretplati. Dr. sc. Božo Skoko, profesor na Fakultetu političkih znanosti, manjinskim medijima je poručio da pojačaju odnose s javnošću u matičnoj domovini i tako plasiraju svoje vijesti. Urednik Glasa Hrvatske, Domagoj Veršić, ustvrdio je kako radijskim srednjim i kratkim valom, satelitom i Internetom pokrivaju cijeli svijet te imaju redovite suradnike u manjinskim zemljama. Istaknuo je problem sa srednjim valom zbog dotrajalog odašiljača koji bi trebali zajednički riješiti Ministarstvo kulture, Sabor i Vlada. Marijan Raguž, v. d. urednik Obrazovnog programa HTV-a, pozvao je nazočne na suradnju. Zanimljiva izlaganja nazočnima uputile su članice Vijeća

Petar Tyran, glavni urednik austrijskih Hrvatskih novina

Smiljanka Škugor-Hrnčević, ravnateljica HINE

Božo Skoko, stručnjak za odnose s javnošću

za elektroničke medije, Olga Ramljak i Marija Udiljak, koje su govorile o postojanju Fonda za poticanje pluralizma medija koji će sadržavati programe od javnog interesa za manjine u Hrvatskoj, no na žalost nemaju tu mogućnost i za Hrvate izvan granica Hrvatske. Ramljak je dala prijedlog da HMI potakne Saborski odbor za Hrvate izvan Hrvatske na podnošenje amandmana na Zakon o HRT-u u smislu postavljanja predstavnika Hrvata izvan granica RH u Programsko vijeće HRT-a. Urednik Vjesnikova on-line izdanja, Zlatko Herljević, pozvao je sve medije hrvatskih manjinskih zajednica na suradnju i razmjenu linkova.

PREDSTAVNICI HRVATSKIH MANJINA

Zatim su se nazočnima obratili predstavnici Austrije, Jurica Čenar, predstavnik Hrvatskoga kulturnog društva u Gradišću i urednik Hrvatske redakcije ORF-a Gradišće, koji nas je izvijestio o stanju u medijima u Austriji, te Petar Tyran, glavni urednik tjednika Hrvatskih novina koje izlaze u nakladi od 3.000 primjeraka, s 15.000 čitatelja. Za riječ su se javili i Miroslav Franović, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave iz Mađarske koji je istaknuo važnost tiskanja Hrvatskoga glasnika posljednjih 20 godina, no i probleme u koje je zapao jer u proračunu za sljedeću godinu nisu predviđena sredstva za taj glasnik. Stanko Mijo, dopredsjednik

Saveza hrvatskih društva u Sloveniji, govorio je o periodičnom glasilu *Korijeni*, Savezu hrvatskih društava u Sloveniji, kao i o pojedinačnim glasilima koja izdaju pojedinačna društva. Nazočnima su se obratili i Tamara Popović (C. Gora), glavna urednica Hrvatskoga glasnika, Ivan Karan, direktor Novinsko-izdavačke ustanove “Hrvatska riječ” iz Vojvodine, Miro Marušić (C. Gora) govorio je o novoosnovanom Radiju Dux te Branka Pavić Blažetin, glavna urednica tjednika Hrvatskoga glasnika (Mađarska), Snježana Trojačanac, predsjednica Zajednice Hrvata u Makedoniji, Slobodan Gera, glavni urednik glasnika Hrvatske grančice, Karaševo, iz Rumunjske i generalna konzulica u Pečuhu, Ljiljana Pancirov, koja je istaknula dobru suradnju s Hrvatima u Mađarskoj i njihovo zalaganje za očuvanje identiteta, a pohvalila je i časopis Maticu koji često objavljuje tekstove o Hrvatima u Mađarskoj.

USVAJANJE ZAKLJUČAKA

Forum je završen usvajanjem zaključaka u kojima se daje potpora sudionika Prijedlogu strategije. Svi sudionici Forumu podržali su otvaranje novih komunikacijskih kanala te razvijanje korištenja svih oblika medijskog komuniciranja, što će biti olakšano skorim pristupanjem RH u EU. Također su zahvalili Matici na uspješno organiziranom Forumu. Skup je, pročitavši zaključke, uz zahvalu sudionicima i govornicima, zatvorila Matičina ravnateljica Katarina Fuček. ■

ENG The Croatian Heritage Foundation hosted the 16th Croatian Minorities Forum in Zagreb this November 26. The theme of this year's gathering was *Croatian Minority Media & Opportunities to Open New Channels of Communication*.

Uružene stipendije MVPEI-ja

ZAGREB - Državni tajnik za europske integracije Andrej Plenković uručio je u srijedu, 17. studenog, stipendije polaznicima tečaja hrvatskog jezika, namijenjenog pripadnicima hrvatskog naroda koji žive u inozemstvu. Uruženi su ugovori za 50 polaznika koji pohađaju zimski semestar tečaja koji se održava u Zagrebu. Državni tajnik Plenković istaknuo je kako Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija (MVPEI) posebno cijeni odluku polaznika da se uključe u program *Croatium*, te tako obnove i učvrste veze s domovinom svojih predaka. Izrazio je pritom uvjerenje da će svi polaznici ovog tečaja, koji su došli s različitih kontinenta, znati čuvati hrvatski jezik, stečeno znanje i prijateljstva i kad se vrate svojim kućama, te na taj način pridonositi ugledu Hrvatske u svojim sredinama. Njihovu želju za učenjem hrvatskog jezika i ljubav prema Hrvatskoj smatra čvrstim temeljima za ubranu izgradnju modernog društva kakvome težimo. "Kako je danas Hrvatska članica NATO-a, a u skoroj budućnosti i punopravna članica Europske unije, vjerujem da i Hrvati izvan Hrvatske mogu biti ponosni na rezultate koje smo ostvarili u ovih 20 godina od stjecanja neovisnosti", zaključio je državni tajnik. MVPEI podmiruje troškove školarine za dva semestra tečaja hrvatskog jezika *Croatium*. Tečaj hrvatskog jezika pohađaju studenti iz raznih zemalja svijeta u kojima postoji hrvatsko iseljništvo, a održava se na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i podijeljen je u stupnjeve prema razini znanja hrvatskog jezika polaznika. Izvode ga profesori i lektori hrvatskog jezika. Za učenje hrvatskog jezika u akademskoj godini 2010./2011. odobrene su 133 naknade za 86 polaznika. U posljednje četiri godine MVPEI je odobrio ukupno 509 naknada za učenje hrvatskog jezika. (MVPEI)

FILM I IZLOŽBA O ČILEANSKIM HRVATIMA

SPLIT - Osnovna škola "Bol" u Splitu ove godine slavi 60. obljetnicu postojanja. Preko splitskog ureda HMI-ja škola je pobratimljena s čileanskom školom "Republika Hrvatska" u Punta Arenasu i godinama se rade zajednički programi. Kako u Splitu živi sve više povratnika iz Čilea, njihova djeca pohađaju baš Osnovnu školu "Bol". U povodu obljetnice škole u suradnji s HMI-jem organizirana je izložba fotografija vezanih uz ovu suradnju, te prikazan film o svemu što je vezano uz Hrvatsku i Split u tome dalekome čileanskom gradu, a koji je voditeljica splitske Matice snimila u travnju ove godine.

KULTURNA VEČER U BUENOS AIRESU

ARGENTINA - Društvo hrvatskih katoličkih sveučilištaraca i srednjoškolaca (D.H.K.S.S.) organiziralo je u Buenos Airesu kulturnu večer u povodu 50 godina osnutka Društva i 30 godina osnutka Folklornog ansambla "Proljeće". Proslava godišnjica poklopila se s proslavom 200 godina Republike Argentine. Održana je u Kulturnom centru Munro koji su ustupile gradske vlasti Buenos Airesa. U ostvarenju priredbe sudjelovala su četiri naraštaja Folklornog ansambla Proljeće, Ženskoga pjevačkog zbora Valovi, Tamburaškog ansambla Bosna te Kape BA. Nakon uspješne priredbe slavlje se nastavilo u Hrvatskom domu Lugones uz hrvatsku glazbu, čevape i domaće hrvatske kolače.

URUČENA FRATERNALISTIČKA PRIZNANJA

SAD - Nedavno su održana tri velika skupa članstva, vodstva i prijatelja Hrvatske bratske zajednice na kojima su dodijeljena visoka priznanja i zahvalnice zaslužnim članovima. Ovogodišnje priznanje *Čovjeka godine* primio je u Los Angelesu član odsjeka 177 "Stjepan i Ante Radić" Daro Klarić, a Marko Konjevod za 50-godišnje članstvo u HBZ-u. Ujedinjeni odsjeci četiriju kotara jugozapadne Pennsylvanije imenovali su tri svoje članice kao *Žene godine 2010*. Ovu čast i priznanje dodijelili su: Mildred (Midge) Satini, Dorothy Rodgers i Milevi Pohlot. U Kanadi, u Ontariju, ovo visoko fraternalističko priznanje dodijeljeno je tajnici odsjeka 617 "Hrvatski sinovi" iz Wellanda Ann Simunić. (F. Bertović)

MODERNA FILANTROPIJA I ISELJENIŠTVO

Piše: Vesna Kukavica

Filantropija se javila u iseljeništvu u adventu prije pola stoljeća kada su urednici *Zajedničara* objavili prvu božićnu darovnicu američkih Hrvata za stipendiranje mladih, a korporacija čileanske obitelji bračkih korijena odlučila dio viška profita vraćati u zajednicu u kojoj dobit nastaje

Nekoć su imućniji iseljenici darivali siromašniji sunarodnjake iz susjedstva u naseobinama u blizini rudnika salitre na sjeveru Čilea ili kauri gume u dalekim brdima novozelandskoga Sjevernog otoka, a božićne bi čestitke već od sredine studenoga krenule bližnjima u rodni zavičaj. Solidarnost je bivala jača u vrijeme blagdana kako bi svi osjetili radost Božića za obiteljskim stolom. U današnjem sekulariziranom svijetu taj se kršćanski običaj u iseljeništvu i u domovini najčešće očituje izdavanjem u zaklade i fondacije poput Školarinske zaklade Hrvatske bratske zajednice Amerike. Tu su ideju u počecima planetarne potrošačke kulture među članstvom naše najstarije fraternalističke organizacije zagovarali Filip Vukelić i Stjepan Brkić, ondašnji urednici *Zajedničara*, koji su predložili članstvu da novac koji bi utrošili za slanje božićnih čestitki prijateljima daju Školarinskoj zakladi (SZ). *Zajedničar*, glavno službeno glasilo HBZ-a, zauzvrat je objavljivao imena svih darovatelja i njihove božićne pozdrave bližnjima. Američkoj vlasti zatim je predložen nacrt djelovanja SZ-a, koji je naknadno dobio radnu dozvolu 27. lipnja 1958. Na temelju te dozvole svi darovatelji mogu odbiti svotu doznačenu Zakladi od svog poreza na prihod. Već tijekom prvog desetljeća djelovanja Glavnog fonda SZ-a otvoreno je pet posebnih fondova za novčane priloge, dok ih trenutno djeluje čak 80. Novčani prilozi prikupljaju se svake godine tijekom tzv. Božićne kampanje za Školarinsku zakladu, čiji je uspjeh zajamčen zahvaljujući blagdanskoj darežljivosti naših obitelji u SAD-u i Kanadi, poručuje predsjednik HBZ-a Bernard M. Luketich. Njegov optimizam stvara ozračje nade među radništvom u Americi koje je pogođeno nezaposlenošću izazvanom globalnom recesijom i prirodnim nepogodama poput poplava ili, pak, ekološkom katastrofom kojom su pogođena mnogobrojna hrvatska kućanstva u Luisiani. Može se slobodno reći kako je rođendan moderne filantropije u našem iseljeništvu dan kada su urednici *Zajedničara* Vukelić i Brkić objavili prvu božićnu darovnicu ulagača u ljudski kapital ili u korist solidarnosti s obiteljima koje nisu mogle financirati sve skuplje školarine svoje dječe.

Hrvatska inozemna pastva taj filantropski adventski običaj američkih Hrvata prakticirala je na raznim paralelama, osobito od početka 21. stoljeća kada je dosegla svoj organizacijski procvat sa 192 iseljeničke misije. Crkva je jedina organizacija iz matične zemlje koja ima pregled potrebitih hrvatskih radničkih obitelji, čija je sudbina posljednjih godina neizvjesna radi trusnog tržišta radne snage u susjednoj EU, sudeći prema pisanju *Žive zajednice*, koja prati djelovanje socijalnih radnika angažiranih u 98 naših misija u Njemačkoj. Privremeni gubitak zaposlenja onemogućuje jedan dio hrvatskih obitelji iz svih njemačkih saveznih pokrajina da se upute svojim domovima. Imućniji njemački Hrvati i 'našijenci' iz Bosne i Hercegovine spremaju se za Božić na put u zavičaj punih lisnica, iako ih domovina nakon šengenske granice dočekuje maćehinski, unatoč činjenici da osjetno utječu na rast potrošnje u RH.

Među iseljeništvom naseljenim u zemljama Južne Amerike afirmirala se korporativna filantropija gigantske tvrtke u većinskom vlasništvu obitelji Luksic. Zaklada Luksicevih donira za razne kulturne, prosvjetne i zdravstvene projekte u lokalnim zajednicama gdje je profit ostvaren, uključujući i njihove tvrtke u turističkom sektoru Dubrovačkoga primorja i Istre.

Na planetarnoj razini javnost je zadivljena akcijama dobrotvora poput B. Gatesa, investitora W. Buffeta, kineskog milijunaša C. Guangbiaoa ili vlasnika njemačkog lanca drogerija G. Wernera. Spomenuti bogataši, poput Guillerma Luksica, filantropiju ne vežu primarno uz osjećaje i božićno darivanje, nego uz djelovanje.

Domovinski portal *Donacije.info*, koji je tri godine u suradnji s Vladom RH na jednome mjestu okupljao donatore i one kojima su donacije potrebne, ugašen je ljetos nakon uručjenja nagrade za najbolju pojedinačnu korporativnu donaciju *CEMEX-u* te *Holcimu* za najbolji program korporativnog doniranja. Naši poduzetnici moraju usvojiti principe zakladništva i društveno odgovornog poslovanja. Do rujna 2010. registrirano je samo 159 zaklada i 12 fundacija u RH. Zanimljiva je takva zagrebačka Regionalna zaklada za lokalni razvoj *Zamah*, Zaklada *Slagalice* iz Osijeka i Zaklada *Kajo Dadić* iz Splita. Uz Luksicevu, u domovini se afirmiralo i šest zaklada koje se bave korporativnom filantropijom. Među njima je ove godine najsnažnija zaklada Erste & Steiermärkische te ona Zagrebačke banke, koja punih 12 godina natječajem dijeli potpore milijunskih vrijednosti raznim projektima. Za razliku od naše zemlje, u državama EU-a raste broj zaklada pa ih je u Europskom fondacijskom centru registrirano 110.000, koje na godišnjoj razini daruju više od 150 milijardi eura za korisne projekte. ■

ENG The most generous is the corporative philanthropy of the Luksic Group, owned by Chilean Croatians, while the oldest emerged in the emigrant communities on Advent half a century ago, when the editors of the *Zajedničar* (the CFU newspaper), announced the first Christmas donations by wealthier American Croatians for grants awarded via the

Vukovar je bio velik u svojoj žrtvi, ali i u sposobnosti da oprost

Nakon prigodnog programa učenika vukovarske gimnazije, koji je održan ispred vukovarske opće bolnice, krenula je tradicionalna kolona sjećanja do Memorijalnoga groblja žrtava iz Domovinskog rata u kojoj je sudjelovalo oko 15.000 ljudi koji su stigli u grad heroj iz cijele Hrvatske

Koloni sjećanja, sudionici obilježavanja "Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine", predvođeni članovima Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora uputili su se gradskim ulicama prema 5,5 kilometara udaljenom Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata

Tekst: **Vjesnik** Snimke: **Hina**

Pod sloganom "Vukovar - pobjednik jer je žrtva", u tom gradu obilježen je 18. prosinca odavanjem počasti poginulim Vukovarcima i hrvatskim braniteljima Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. i devetnaesta obljetnica okupacije grada nakon tri mjeseca opsade JNA i paravojnih srpskih formacija.

Tijekom napada na Vukovar i nakon okupacije, na hrvatskoj strani poginulo je 450 branitelja i 1.350 civila, među kojima 86 djece. Ranjeno je 2.500 Vukovaraca, a bez jednoga ili oba roditelja ostalo je 858 djece. Nakon pada Vukovara u srpske ruke nestalo je 2.630 branitelja i ci-

vila, a njihovi su posmrtni ostaci uglavnom nađeni u 52 masovne grobnice u gradu i okolici, među kojima njih 200 na Ovčari. Oko 7.000 Vukovaraca bilo je zatočeno u srpskim logorima, a za 325 još se traga. Ovogodišnje obilježavanje obiljetnice vukovarske tragedije održano je točno dva tjedna nakon što je Vukovar posjetio srbijanski predsjednik Boris Tadić, koji se na Ovčari poklonio vukovarskim žrtvama i ispričao za zločine svojih sunarodnjaka.

MOLITVA ZA VUKOVARSKE ŽRTVE

Nakon prigodnog programa učenika vukovarske gimnazije, koji je održan ispred vukovarske opće bolnice, krenula je tradicionalna kolona sjećanja do Memori-

jalnoga groblja žrtava iz Domovinskog rata u kojoj je sudjelovalo oko 15.000 ljudi koji su stigli u grad heroj iz cijele Hrvatske. Uz preživjele logoraše, branitelje, članove obitelji vukovarskih žrtava i ostale građane, put dug pet i pol kilometara, označen upaljenim svijećama, prošli su i najviši državni dužnosnici, predsjednik Republike Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskoga sabora Luka Bebić i premijerka Jadranka Kosor.

Oni su ispred spomen-obilježja na Memorijalnom groblju položili vijence i zapalili svijeće, a to su učinila i izaslanstva Oružanih snaga, Ravnateljstva policije, 204. vukovarske brigade, braniteljskih udruga, gradova Vukovara, Zagreba i Dubrovnika te svih hrvatskih

Predsjednik Ivo Josipović i premijerka Jadranka Kosor u Koloni sjećanja prolaze pored vukovarskog vodotornja

županija. Molitvu za vukovarske žrtve predvodio je predsjednik HBK-a đakovačko-osječki nadbiskup Marin Srakić, a zatim je održana misa zadušnica koju je predvodio splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić. Na grobove 854 branitelja i civila pokopanih na Memorijalnom groblju položene su crvene ruže, dok su bijeli križevi na mjestu nekadašnje masovne grobnice u kojoj je pronađeno 938 vukovarskih žrtava bili ukrašeni hrvatskim zastavicama.

USPOMENA NAS OBVEZUJE

“Vukovar je bio velik u svojoj žrtvi, ali i u sposobnosti da oprost. Hrvatska se okreće svojoj budućnosti i Europskoj uniji i, zasigurno, poruke mira koje odavde dolaze poruke su za europsku Hrvatsku”, izjavio je novinarima, hodajući u koloni sjećanja, predsjednik Josipović. Dodao je da Vukovar treba gospodarski ojačati i da stoga treba iskoristiti perspektivu koju pružaju Dunav i kapaciteti luke, kao i poljoprivreda. “Sjećamo se s poštovanjem i divljenjem, ali isto tako moramo gledati u budućnost i kako će živjeti mladi ljudi koji ovdje žele živjeti. To je poruka danas iz Vukovara”, rekao je predsjednik Sabora Luka Bebić. Premijerka Jadranka Kosor izjavila je da nas uspomena na žrtve Vukovara i

U koloni bili su i sinjski alkari

cijeloga Domovinskog rata obvezuje da se okrenemo budućnosti, ali da se pritom ne zaborave žrtve. “Ta uspomena nas obvezuje da svakog dana svatko od nas pita sebe, ali i druge, što smo učinili za ovaj grad i što činimo da Vukovar ima europsku perspektivu i da, na tragu toga, radimo. Mislim da sve ono što radi Vlada u ovom trenutku, od borbe za gospodarski oporavak do velikog posla za ulazak u EU, ali i borbe protiv korupcije, jest i odgovor na mnoga pitanja što još moramo raditi. Dakle, odgovoriti djelima za to da budemo bolji i borimo se za Hrvatsku kao pravnu državu u punom smislu riječi. To dugujemo Vukovaru, Vukovarcima, ali i svim braniteljima Hrvatske”, rekla je premijerka.

HODOČAŠĆE VUKOVARSKIM MUČENICIMA

“Kolona sjećanja na žrtvu još je jedno podsjećanje cijeloga hrvatskog naroda da ne zaboravi na žrtvu Vukovara za slobodnu, suverenu, neovisnu hrvatsku državu”, izjavio je potpredsjednik Sabora Vladimir Šeks. Vukovarski gradonačelnik Željko Sabo poručio je da gospodarsko stanje u gradu nije najbolje, no da sutra može biti bolje jer gradska vlast ima viziju i projekte. “Pokazali smo odlučnost i shvatili da moramo prije svega uzeti stvar u svoje ruke i sami sebi pokušati pomoći, a bude li to popratila Vlada ili druge institucije, bit ćemo im zahvalni”, rekao je Sabo.

Posljednji zapovjednik obrane grada i 204. vukovarske brigade Branko Borković, ‘Mladi Jastreb’, izjavio je da je nakon 19 godina napokon došlo vrijeme da hrvatska javnost postavi prava pitanja o obrani Vukovara. “Treba se zapitati zašto se Vukovar tako dugo držao s nikakvim snagama i kako je razbio jednu od najjačih vojnih sila. Ovo hodočašće vukovarskim mučenicima za slobodnu Hrvatsku najbolji je odgovor naroda na sva htijenja onih koji bi htjeli reći - Eto posvađali se pa se idemo glriti, ljubiti i pomiriti”, rekao je Borković. Po njegovu mišljenju do pomirbe u Vukovaru će svakako doći, ali ni brže ni sporije nego što je došlo do pomirbe između Francuza i Nijemaca nakon Drugoga svjetskog rata. ■

Komemoracija žrtvama masakra u Škabrnji 1991.

ŠKABRNJA – “Došli smo iz Vukovara s osjećajem mira, ljubavi i dostojanstva te sa suosjećanjem sa žrtvama, a iznad svega s ljubavlju za Hrvatsku. Škabrnju i Vukovar povezuje plima najdubljih osjećaja, ponajprije suosjećanje s članovima obitelji žrtava. Neka nas sjećanja na branitelje i civile koji su dali živote u obrani Hrvatske ispune dostojanstvom i dubokim ponosom”, rekla je predsjednica Vlade Jadranka Kosor u Škabrnji na 19. obljetnicu stradanja Škabrnje u Domovinskom ratu.

Na 19. godišnjicu stradanja civila i branitelja u Škabrnji, kad je u samo dvatri dana poginulo i izmasakrirano 86 ljudi, komemoraciji su nazočili predsjednica Vlade i predsjednik države. Osim njih, u Škabrnji su bili i potpredsjednik Sabora Josip Frišić, mnogobrojni ministri, izaslanstva udruga proizašlih iz Domovinskog rata itd. “U ratu treba pobijediti dva puta, što ste vi i učinili. Pobijedili ste prvi put otjeravši neprijatelja i oslobodivši svoju zemlju, a drugi put pobjeđujete jer želite mir, suradnju među ljudima i Hrvatsku koja je moderna, suvremena zemlja”, rekao je Josipović. Odgovarajući zapovjedniku škabrnjanskog bataljuna Marku Miljaniću, koji je u ime Škabrnjana zatražio da se oni koji su počinili stravičan zločin napokon izvedu pred sud, predsjednik Josipović je rekao: “Točno je da bez pravde nema mira. Nije dovoljno to što su neki u odsutnosti osuđeni za ovaj zločin u Škabrnji. Oni moraju stati pred lice suda i pravde, ljudske i, kako neki kažu, Božje pravde. Nema pravde ako oni koji su počinili ovaj zločin ne završe u zatvoru. Dužnost je svih koji obnašaju vlast da na tome rade.”

ENG Vukovar honoured Homeland War of Independence veterans and those who fell for its freedom in 1991 at a December 18 memorial held under the motto of Vukovar – A Victorious Victim.

Važnost vlastitog jezika

Zlatko Žužić je ustvrdio kako je jezik početak ljudske civilizacije te da je stoljećima predstavljao element koji je bio srž društvenog života i razvijao se kao specifično obilježje entiteta

Stefan Paver, Julia Klemen, doc. dr. sc. Sanja Vulić, dr. sc. Robert Hajszan i Zlatko Žužić

Napisao: **Zlatko Žužić** Snimio: **Petar Tyran**

U prostorijama Hrvatskog centra u Beču održan je 4. studenog Okrugli stol pod nazivom "Manjine i identitet" na kojem su sudjelovali predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica s prostora nekadašnje Austro-Ugarske. Okrugli stol je organizirao Hrvatski akademski klub (HAK) u sklopu svoga "Hakovskog četvrtka", u suradnji s Hrvatskim povijesnim institutom u Beču.

Okrugli stol su u ime organizatora otvorile Julia Klemen, predsjednica Hrvatskog akademskog kluba i doc. dr. sc. Sanja Vulić, voditeljica Hrvatskoga povijesnog instituta u Beču. Ona je istaknula važnost vlastitog jezika za očuvanje nacionalne samobitnosti svakog naroda. "I te kako je bitno kakav će položaj hrvatskog jezika biti u Europskoj uniji i nipošto se ne smije popustiti navodnoj 'ekonomičnosti' te dopustiti službenu uporabu nekakvog srpsko-hrvatsko-bošnjačkog jezika ili sličnu nakaradnu kombinaciju", rekla je Sanja Vulić.

Dr. Robert Hajszan, predstojnik Pannonskog instituta u Pinkovcu i Stefan Paver, potpredsjednik Hrvatskog centra i član Narodnog savjeta za gradišćanske Hrvate, govorili su o iskustvima hrvat-

skih nacionalnih zajednica u svojim zemljama te o jeziku kao vrijednom svjedočanstvu statusa našega iseljništva i manjinskih zajednica u susjednim državama, ali i kao snažnom argumentu u obrani od nasrtaja na njihovu pripadnost hrvatskom narodu.

Zlatko Žužić, urednik Zova Srijema i glavni tajnik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata ustvrdio je kako je jezik početak ljudske civilizacije te da je stoljećima predstavljao element koji je bio srž društvenog života i razvijao se kao specifično obilježje jednog entiteta, jednog naroda, te postao kontinuitet njihove tradicijske kulture, snažno uporište identiteta. "Hrvatska

književnost je od početka pluricentrična, a regionalna kultura, s njom i regionalni identitet, snažno je i duboko ugrađen u matičnu hrvatsku supstanciju. Time se upravo naglašava raznolikost u sklopu jedinstva jer hrvatski nacionalni identitet zapravo i čine mikroidentiteti društvenih zajednica koje ističu regionalne posebnosti kao čuvar razlika i kulture na određenom prostoru, kao što su Hrvati u Vojvodini", rekao je Zlatko Žužić.

Glavna tajnica Hrvatskog centra Gabriela Novak-Karall i novinar Hrvatskih novina Petar Tyran također su govorili o važnosti čuvanja identiteta manjina jer on potvrđuje autentičnost kulture manjinskih zajednica tih prostora, njezin višestoljetni kontinuitet, ali i poveznicu među hrvatskim narodom koji je svoje duhovno, a preko njega i nacionalno zajedništvo, gradio uz teritorijalnu i političko-administrativnu odvojenost u pojedinim razdobljima. "Svjesni smo naše povijesti i važnosti očuvanja svoga gradišćanskoga hrvatskog jezika, ali i hrvatskog zajedništva znanjem i učenjem hrvatskoga književnog standarda, poglavito zbog novijega hrvatskog iseljništva", rekla je Gabriela Novak-Karall, a Petar Tyran slikovito je dodao kako im je hrvatski književni jezik za glavu, a gradišćanski za srce. ■

Okrugli stol "Manjine i identitet" održan je u Hrvatskom centru u Beču

ENG A round table discussion on the topic of Minorities & Identity was held at the Croatian Centre in Vienna gathering representatives of Croatian minority communities from what was once the Austria-Hungary Empire.

Život posvećen Hrvatima u Mađarskoj

Možemo se pohvaliti još jednim unikatom, koji nema ni jedna druga manjina u Mađarskoj, a ni Hrvati u svijetu, a to je Internet Radio Croatia koji se čuje u čitavom svijetu i širi vijesti o Hrvatima u Mađarskoj

Mišo Hepp

Razgovarala: **Marija Hećimović**

Predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, Mišo Hepp, može se pohvaliti dugogodišnjom društvenom karijerom u hrvatskoj manjinskoj zajednici u Mađarskoj. Predsjednik je Saveza državnih manjinskih samouprava u Mađarskoj, Baranjskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj, osnivač je i predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva "August Šenoa", a također i Društva hrvatskih vinogradara i lovaca u Baranji. Rođen u bačkome selu Gari 1952. godine, školovao se u rodnome selu, a zatim u Pečuhu na Trgovačkome tehnikumu i Visokoj pedagoškoj školi te je diplomirao kulturologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Eötvös Lóránd. Uz društveno-političke, treba istaknuti i druge aktivnosti kojima se uvijek nastojala njegovati materinska riječ i običaji te jačati identitet Hrvata u Mađarskoj u sklopu kulturnog i pedagoškog rada. Tijekom Domovinskog rata Hrvatska ga imenuje povjerenikom za prognane i izbjeglice za Republiku Mađarsku.

Obnašate dužnost predsjednika Hrvatske državne samouprave kao najvišega predstavničkog tijela Hrvata u Mađarskoj. Što nam možete reći o stanju hrvatske zajednice u protekle četiri godine?

- Kako smo ne samo na kraju kalendarske godine, već i četverogodišnjega izbornog razdoblja, trebamo sastaviti širi inventar. Na početku mandata nešto smo naslijedili od naših prethodnika, ponajviše njihov rad. Na samome početku dovršili smo i otvorili *Muzej sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj* u Prisiki, na što smo vrlo ponosni jer nigdje u svijetu Hrvatima to nije uspjelo. Trebam zahvaliti župniku Štefanu Dumoviću koji nam je za tu svrhu poklonio svoju rodnu 'hižu', koju smo obnovili, proširili i uredili u skladu s muzejskim propisima. Zbirku redovito posjećuju Hrvati iz Austrije i Slovačke i, naravno, iz naših naselja u Mađarskoj.

Postoji nekoliko vrlo značajnih institucija Hrvata u Mađarskoj. Možete li nam reći koje su to i koliko su važne hrvatskoj zajednici?

- Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu dobili su novu dimenziju jer smo preuzeli i ulogu mjesne škole, a time smo skoro udvostručili broj učenika te ostvarili san da za našu bačvansku djecu izgradimo novi učenički dom, koji će biti otvoren iduće školske godine i nadamo se da će privući još veći broj učenika iz naših naselja. Hrvatska i mađarska vlada obećale su da će osigurati potrebna sredstva u omjeru pola - pola. Mađarska vlada tu je odluku već održala, a sada čekamo očitovanje hrvatske strane.

Također, prije trideset godina otuđena je zgrada Hrvatskog kluba u Pečuhu, a napokon je vraćena u vlasništvo Hrvata i sada služi hrvatskoj zajednici te Znan-

Prijem u Veleposlanstvu RH u Budimpešti prigodom posjeta predsjednika Ive Josipovića

Mišo Hepp govori na sjednici Skupštine Hrvatske državne samouprave

stvenom zavodu Hrvata u Mađarskoj. Posljednje dvije godine sanirali smo nedostatke u izgradnji Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta u Vlačićima na otoku Pagu, a promjenom ravnatelja ostvarili smo znatno bolje rezultate koje možemo još poboljšati.

Naša druga tvrtka, Neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost *Croatica* u Budimpešti preselila se u novu zgradu u kojoj su uvjeti znatno bolji. Možemo se pohvaliti još jednim unikatom koji nema ni jedna druga manjina u Mađarskoj, a ni Hrvati u svijetu, a to je Internet Radio Croatia koji se čuje u čitavom svijetu i širi vijesti o Hrvatima u Mađarskoj. Kako u zgradi ima dovoljno prostora, ovdje je i sjedište Saveza Hrvata u Mađarskoj. Ove ustanove su u vlasništvu Hrvatske državne samouprave. Uz to, imamo mnoge druge ustanove koje djeluju u sustavu mađarskih institucija poput Hrvatske redakcije Mađarskog radija i televizije, jedino Hrvatsko kazalište u svijetu izvan hrvatske granice u Pečuhu, Hrvatski vrtić, Osnovnu školu, Gimnaziju i Učenički dom Miroslava Krležu u Pečuhu, takvu ustanovu u Budimpešti, dvojezične škole u Martincima, Petrovu Selu, Koljnofu, Bizonji te stotinjak civilnih udruga, folklornih, pjevačkih društava i kazališnih društava.

Odnosi između Hrvatske i Mađarske uspješno se razvijaju na svim područjima. Kako to utječe na zaštitu i unapređenje položaja Vaše zajednice?

- Istina je da su međudržavni odnosi izvrsni, što nas veseli. Drago nam je da Mađarska svim snagama pomaže Hrvatskoj u euroatlantskim integracijama. Međutim, često osjećamo da smo mi žrtva dobrosusjedskih odnosa. Primjerice, kada dolaze hrvatske delegacije nitko nas ne pita kakvo je naše stajalište u vezi s problematikom koja je nama važna. Sastanci s nama su kratki, nemaju vremena za nas. Također, nemamo se kome obratiti kada nam smanjuju manjinsku glavarinu u školama, kada smanjuju fond za održavanje manjinskih ustanova. Nemamo se kome potužiti na velike probleme pri upisu naših studenata koji žele studirati u matičnoj domovini. Kad tražimo od Biskupske konferencije da nam vrata svećenika koji zna služiti misu na hrvatskom jeziku u mađarsko naselje, umjesto Mađara, onda nam uzvraćaju da to sami riješimo jer se oni ne smiju miješati u tuđe poslove. Mi nemamo hrvatske misije kao što to imaju Hrvati diljem svijeta, mi imamo samo mali broj svećenika te ne želimo da ih premještaju iz naše župe. Kako očuvati materin-

ski jezik kada ni Oče naš ne znaju naši mladi. Učenje materinskog jezika nedavno je preuzela škola, a očito je da taj zadatak ne može svladati. Ako dijete kod kuće ne čuje jezik predaka, teško će ga svladati. Međutim, obitelji koje drže do sebe nastoje da im djeca ili unuci govore hrvatskim jezikom jer će tako imati i identitet, a takva djeca najčešće sudjeluju u folkloru, zborovima itd.

Na kojim temeljima funkcionira Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj i jeste li zadovoljni njezinim radom?

- Zaklada je najvažniji financijski izvor kulturnih događaja među manjinama. Osnovala ju je država i financira se iz proračunskih sredstava. Kao dugogodišnji skrbnik te zaklade dobro znam kako djeluje. Dok je zaklada prije pet godina imala godišnje 600 milijuna forinti proračuna, ove godine je imala samo 412. U toj svoti je i onih 270 milijuna iz kojih se financira 19 manjinskih listova, među njima i Hrvatski glasnik. Lako je onda izračunati koliko ostaje za održavanje ureda, za kulturne sadržaje, izdavačku djelatnost, dječje taborove itd. Hrvatski glasnik je primjerice u ovoj godini dobio 33 milijuna forinti, a ostali hrvatski natječajni 16 milijuna forinti. U državnom proračunu za 2011. godinu nije navedena taksativno svota ni za zakladu, prema tome ni za novine, dakle neizvjesno je izlaženje toga važnoga hrvatskoga glasila. Situacija nije bolja ni u financiranju radija, televizije. Radio još nekako uspije snimiti emisije, a TV-redakcijama su uzeli 90 posto sredstava te nemaju ili vo-

Muzej sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj u Priskai

Mišo Hepp
na nedavno
održanom
Forumu u
HMI

zila ili kamere i tako ne mogu snimati na terenu. Takav problem nema DUNA televizija koja emitira emisije Mađarima u svijetu uz pomoć satelita.

Kakva je Vaša suradnja s drugim hrvatskim manjinskim zajednicama u europskim zemljama?

- Ne shvaćam zašto nemamo češće susrete osim Forumu hrvatskih manjina koji organizira HMI, na kojem svatko priča o svojim brigama pa ne ostane vremena za dogovore, druženja, a zatim svi žure doma i pritom najprije odu oni koji bi nas trebali poslušati ili barem utješiti.

Kako ocjenjujete djelovanje hrvatske diplomacije u Budimpešti i Pečuhu?

- Veleposlanstvo RH u Budimpešti i Generalni konzulat u Pečuhu uvijek su nam na usluzi, spremni su nam odgovoriti na sva pitanja kojima im se obraćamo, nazočni su na svim priredbama i oni sami organiziraju razne događaje, ali matična zemlja bi trebala više učiniti za nas.

Jeste li zadovoljni suradnjom s ministarstvima i institucijama RH koje se u sklopu svoje djelatnosti skrbe o Hrvatima izvan Hrvatske?

- Tradicionalno najbolju suradnju uvijek smo imali s Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija, koja se najviše očitovale preko diplomatskih predstavništava i preko hrvatsko-mađarskoga Mješovitog odbora za manjine. S Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa suradnja u vezi sa stipendistima

uvijek je problematična. S Ministarstvom kulture ove godine je ostvarena dobra suradnja, najviše na projektu Pečuh - Europska prijestolnica kulture 2010. S Maticom hrvatskom suradnja je samo simbolična iako u Budimpešti i u Pečuhu postoje njezini ogranci. Dobra je suradnja s ograncima u Osijeku, Đakovu i Vinkovcima. Hrvatska matica iseljenika, ustanova koja bi nam najviše mogla pomoći, nema sredstava za održavanje veza, barem nam se tako čini. Do prije godinu dana naša djeca su barem mogla pohađati Matičine tečajeve, no i to je prestalo. Nekad je HMI organizirao Tjedan manjina, ni toga više nema. Saborski odbor za Hrvate izvan domovine još nas nije pozvao ili barem ja ne znam ništa o tome, a strategijski plan napravljen za nas toliko je fiskalan da se u praksi ne može primijeniti. Već smo inzistirali na osnivanju ureda koji bi se bavio samo nama, kao što to Mađari imaju. Ako, na primjer, Mađar iz Rumunjske najavi da ima neki problem u zajednici i treba se zbog toga u resornom ministarstvu sastati s odgovornom osobom, onda mu organiziraju termin, stručno osoblje, rezerviraju mu hotel i sve to plate, čak i odu po njega na aerodrom, a tako nešto mi Hrvati nismo od hrvatske strane.

Što očekujete od predstojećih izbora za područne i državne manjinske samouprave koji će se održati u siječnju 2011. godine?

- U Mađarskoj su se održali 3. listo-

pada lokalni i manjinski izbori. Skoro 12.000 Hrvata registriralo se na hrvatskim listama i u 127 naselja su organizirane hrvatske samouprave te smo u svih šest županija, kao i u Budimpešti, stekli pravo na osnivanje tzv. županijske hrvatske samouprave. Glavni nositelj liste je Savez Hrvata u Mađarskoj (SHM) na čijoj listi su svi budući članovi Skupštine Hrvatske državne samouprave (HDS), njih 29. Dobra suradnja između HDS-a i SHM-a očitovale se i u izbornoj proceduri te u djelovanju i višegodišnjoj suradnji dviju organizacija čiji su interesi isti.

U lijepome bačkome mjestu Gari rođeni ste Vi i bivši predsjednik Hrvatske državne samouprave dr. Mijo Karagić, te mnoge druge značajne osobe hrvatske manjine u Mađarskoj. Znači li to da je Gara rasadnik pojedinaca koji daju veliki doprinos u očuvanju hrvatstva na tim prostorima?

- Kada me pitaju o mojemu rodnom selu kao fenomenu, kako to da je odande u bijeli svijet krenulo toliko mladih koji su i danas među poznatijim Hrvatima u Mađarskoj, ne znam odgovor, ali znam da su nam roditelji bili poštene i radišni ljudi. Neki su završili samo nekoliko razreda, a ipak su nam mudro savjetovali - *Idite u škole da budete pametniji od nas i da možete više napraviti za naš narod*. Mislim da nas je ta poruka vodila da ostvarimo ono zbog čega su nas poslali. ■

Kulturno prosvjetni
centar i odmaralište
Hrvata u Mađarskoj
na otoku Págy u
Vlašićima

ENG An interview with Mišo Hepp, president of the Croatian Minority Self-Government in Hungary, who can be proud of his many years working as an activist in the Croatian minority community in Hungary.

Srijedom u Matici s Gaellom Gotwald

ZAGREB - U sklopu razgovora "Srijedom u Matici", 10. studenog je u nazočnosti ravnateljice HMI-ja Katarine Fuček te prijatelja Matice predstavljena mlada umjetnica Gaella Gotwald, ravnateljica Hrvatskog društva likovnih umjetnika (HDLU). Dojmljiv razgovor s umjetnicom vodila je Ljerka Galic.

Gaella je rođena u Montrealu, no najranije djetinjstvo provela je u Hrvatskoj, odnosno kod bake Štefice u Kutini koja ju je odgajala do treće godine. Ondje je naučila prvu riječ, a i njezin prvi jezik je bio hrvatski. Stoga je i jako vezana uz Hrvatsku. Ova svjetska umjetnica, kći Hrvatice i Indijca, s roditeljima je živjela u čak sedam zemalja i tečno govori engleski, talijanski i francuski. Počela je slikati tijekom Domovinskog rata kada se kao tinejdžerica uplašila da će bom-

bardirani gradovi Hrvatske zauvijek nestati. Na taj način željela ih je zauvijek zapamtiti. U Korčuli ima svoju galeriju, gdje osim njezinih slikarskih uradaka

posjetitelji mogu naći i unikatni nakit napravljen od prirodnoga ekološkog materijala, prije svega smole i sedefa. Ova 34-godišnja umjetnica nakon diplome povijesti umjetnosti na uglednome američkom *Brownu* (Providence), školovanje i rad nastavila je putujući diljem svijeta: New York, Venecija, Milano, Prag, Francuska, Afrika, Bali... Sada je u Zagrebu i radi kao ravnateljica HDLU-a. Unatoč mnogim problemima koji su je dočekali na poslu, hrabra i optimistična Gaella vjeruje u uspješno svladavanje prepreka. "Ako talent i dobre ideje povežemo, Hrvatska će biti super uspješna zemlja. Ovdje ima puno kreativnih i jako snalažljivih ljudi. Nitko neće moći zaustaviti ovu zemlju u napretku, no jedino se mora iskorijeniti korupcija", napominje Gaella koja je u inozemstvu uvijek isticala da je Hrvatica. (Ž. Lešić, H. Salopek)

PRIKAZAN DOKUMENTARAC VUKOVAR, PETNAESTA POSTAJA KRIŽNOGA PUTA

VUKOVAR – U Vukovaru je prikazan dokumentarni film "Sjećaš li se Vukovara?" redatelja Miljenka Dujele. Projekcija je održana u spomen na žrtve Vukovara u prostorima ogranka MH Vinkovci 19. studenoga. U uvodnom govoru goste iz Pule i Rima predstavio je Dražen Švagelj, predsjednik vinkovačke MH. Redatelj Miljenko Dujela, podrijetlom iz Zadra, živio je sa svojom obitelji punih 40 godina u Rimu. Radio je na talijanskoj televiziji RAI kao redatelj i novinar. Dujelin dokumentarac iz 1997. godine snimljen je prigodom posjeta vukovarskih majki i očeva papi Ivanu Pavlu II. u Vatikanu, a prikazan je na TV RAI-2 1996. godine pod nazivom "Sjećaš li se Vukovara?"

HRVATSKI RADNICI I DALJE ODLAZE IZ ITALIJE

ITALIJA - U Italiji trenutačno legalno radi oko 30.000 hrvatskih državljana, što je za oko 5.000 manje nego prije godinu dana, a najviše ih je zaposleno u metalnoj industriji i brodogradilištima, i to uglavnom uz pomoć naših kooperantskih tvrtki. Upravo su zaposleni metalci i brodograditelji bili među prvima koji su potkraj prošle godine dobili otkaze jer su se, na primjer, narudžbe velikih talijanskih brodogradilišta, ali i onih malih koja proizvode jahte, upola smanjile. Posao je zato zadržala većina od 8.000 naših žena koje legalno rade u Italiji kao njegovateljice i kućne pomoćnice, kojima treba pribrojiti još 5.000 do 6.000 hrvatskih državljanke koje taj posao obavljaju na crno, a uglavnom je riječ o mlađim umirovljenicama.

U HMI-ju PREZENTIRANA KAPITALNA DJELA ADAMA ETEROVICHA

ZAGREB - Kapitalna djela velikog istraživača hrvatskog iseljništva u Americi Adama Eterovicha: *Croatian Fishermen-Oystermen and Mariners-Scipbuilders-Fish Restaurants in America* i *General Index to Croatian Fishermen-Oystermen and Mariners-Shipbuilders-Fish Restaurants in America*, djela su koja zaokružuju Eterovichov 40-godišnji rad na temu hrvatskog iseljništva u Americi. U najnovijim izdanjima Eterovich je zabilježio najistaknutija imena ribara, uzgajivača školjki, vlasnika brodova, malih brodogradilišta i restorana u Americi. (Željka Lešić)

PROSLAVA JUBILEJA U SYDNEYU

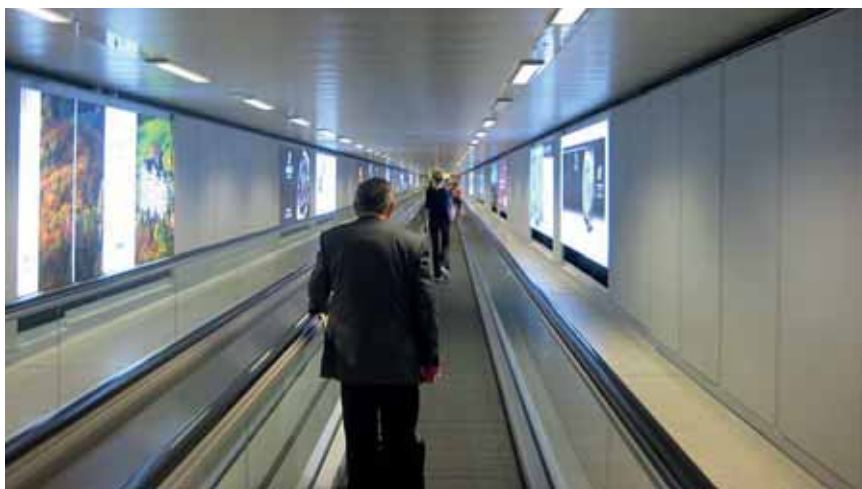
AUSTRALIJA – U povodu 25. obljetnice postojanja zajednice sv. Nikole Tavelića u Sydneyu i posvete crkve (17. 11. 1985.) služena je sveta misa zahvalnica. U znak zahvale tiskana je i knjižica u 1.000 primjeraka. Na sv. misu su pristigli vjernici iz Canberra, Wollongonga, Blacktowna, Summer Hilla, Hurstville, Botanyja... Gosti su uživali u programu i ljepoti plesa folklornih grupa "Lindo", "Brača Radić" i "Vukovar". Film o nastanku zajednice i gradnji crkve načinjen je kao sažetak onoga najvažnijega. Podijelile su se i monografije, iako su neki bili razočarani jer nisu dobili ovaj važan i vrijedan znak priznanja. Trodnevnica koja je prethodila slavlju bila je vrlo uspješna, po 400 sudionika svake večeri, a duhovni seminar s vlč. Draženom Radigovićem je vjerski osvježio zajednicu.

Hrvatskoj više od osam milijardi kuna godišnje od doznaka iseljenika

Doznake iseljenika u matične zemlje u razvoju bile su važan izvor vanjskog financiranja i tijekom nedavne globalne financijske krize, navodi se u najnovijem izvješću Svjetske banke

Tekst: Vjesnik

Prema najnovijem izvješću Svjetske banke o migracijama i doznakama iseljenika, doznake iseljenika u matične zemlje u razvoju bile su važan izvor vanjskog financiranja i tijekom nedavne globalne financijske krize, a procjenjuje se da će do kraja ove godine dosegnuti ukupnu vrijednost od 233,3 milijarde eura (325 milijardi dolara). U odnosu na 2009. godinu, kada je ukupna vrijednost doznaka za matične zemlje u razvoju iznosila oko 220 milijardi eura, ove godine ta će se vrijednost povećati za šest posto. Treba napomenuti i da će ukupni dotok doznaka iseljenika u sve matične zemlje do kraja ove godine, prema procjenama Svjetske banke, iznositi gotovo 316 milijardi eura (440 milijardi dolara). Iako se, prema izvješću Svjetske banke, dobiva dojam da su doznake iseljenika u zemlje u razvoju otporne na krizu, iz primjera Hrvatske, pak, vidljiv je njezin utjecaj. Naime, od doznaka hrvatskih iseljenika (kojih ima oko 754.000) u Hrvatsku se najviše, čak 8,45 milijardi kuna, slilo 2008. godine. I kada se očekivalo da brojke idućih godina mogu samo rasti, svjetska gospodarska kriza i recesija uzele su svoj danak te je u 2009. godini zabilježen pad. Iako se u ovoj godini očekuje porast u odnosu na prošlu, ti rezultati ipak neće nadmašiti one iz rekordne 2008. Prema procjenama Svjetske banke, do kraja ove godine od doznaka iseljenika Hrvatska očekuje 1,1 milijardu eura, odnosno više od 8,14 milijardi kuna. U odnosu na 2009. godinu, kada je Hrvatska na ime doznaka dobila 7,78 milijar-

Meksiko i Indija zajedno imaju 23,3 milijuna iseljenika

Prema procjenama Svjetske banke, u 2011. godini vrijednost iseljeničkih doznaka u zemlje u razvoju trebala bi porasti za 6,2 posto ili na 248,3 milijardi eura (346 milijardi dolara), a u 2012. za 8,1 posto, kada bi trebala premašiti 265 milijardi eura (370 milijardi dolara). Najveći broj iseljenika zaposlenih u inozemstvu, čak 11,9 milijuna, ima Meksiko, a odmah nakon njega slijedi Indija s 11,4 milijuna iseljenika.

di kuna (1,06 milijardi eura), riječ je o povećanju od 360 milijuna kuna, odnosno za gotovo pet posto. Tako je prošle godine od doznaka iseljenika-radnika Hrvatska dobila gotovo 2,87 milijardi kuna, od kompenzacija iseljenika zaposlenika 4,58 milijardi kuna te od transfera iseljenika gotovo 327 milijuna kuna. Na svjetskoj razini, u 2010. godini najviše doznaka upućeno je u Indiju (39,47 milijardi eura), Kinu (36,6 milijardi eura), Meksiko (16,22 milijarde eura), na Filipine (15,28 milijardi eura) te u Francusku (11,4 milijardi eura).

Prilikom objavljivanja izvješća, voditelj razvojne perspektive u Svjetskoj banci Hans Timmer rekao je da su doznake vitalni izvor financijske potpore koji izravno povećava prihod obitelji iseljenika. Menadžer odjela migracija i doznaka u Svjetskoj banci Dilip Ratha ustvrdio je, pak, da su u 2008. i 2009. godini doznake iseljenika bile još važnije za siromašne zemlje s obzirom na snažan pad toкова privatnog kapitala zbog krize. No, visoka nezaposlenost navela je mnoge useljeničke zemlje da smanje imigracijske kvote. ■

ENG According to the latest World Bank report on migration and migrant remittances, Croatia receives over eight billion kuna (about 1.1 billion euro) every year from its emigrant communities.

Prepuna Skenderija pljeskala 'napretkovcima'

Mnogobrojne gledatelje pozdravio je prof. Franjo Topić, predsjednik HKD Napredak, koji je pritom istaknuo važnost Napretka ne samo za Hrvate, nego i sve narode u BiH. Naglasio je i važnost osnivanja novog Sveučilišta, koje treba biti poticaj mladima da nakon novostečenog znanja ostanu u BiH

Napredak okuplja 90-ak folklornih društava

Pripremio: **Hrvoje Salopek** Snimke: **Napredak**

U prepunom sarajevskom Centru Skenderiji upriličena je 9. studenog proslava 20. obljetnice od obnove rada Hrvatskoga kulturnog društva Napredak, koji je u suradnji sa Hrvatskom radiotelevizijom organizirao koncert "20 godina s Vama" posvećen osnivanju Napretkove zaklade za Sveučilište i stipendiranje. Da je riječ doista o glazbeno-scenskom spektaklu svjedočile su prepune tribine, s kojih su se mogle čuti ovacije i pljesak. Karta više tražila se do samog početka koncerta u 19 sati.

Program je vodio karizmatični Branko Uvodić, inače dugogodišnji djelatnik HTV-a, koji je publiku svojim šarmom i dosjetkama očarao već na samom početku. Ovo je bio prvi put da je Uvodić sa svojom emisijom "Lijepom našom" došao u Bosnu i Hercegovinu i upravo nju, koja je jedna od najgledanijih na HTV-u, posvetio radu Napretka i zalaganju za mlade ljude kao i ovogodišnjoj obljetnici u povodu 20 godina od obnove rada.

'ŠTO ĆE BITI OD OVOGA DJETETA?'

Mnogobrojne gledatelje pozdravio je prof. dr. Franjo Topić, predsjednik HKD Napredak, koji je pritom istaknuo važ-

Franjo Topić, kardinal Vinko Puljić i Branko Uvodić

nost Napretka ne samo za Hrvate, nego i sve narode u BiH. Prof. Topić naglasio je i važnost osnivanja novog Sveučilišta, koje treba biti poticaj mladima da nakon novostečenog znanja ostanu u BiH i svoju budućnost upravo tu zasnivaju. "Kad je Napredak obnovljen prije dvadeset godina, svi su se pitali što će biti od ovoga djeteta? A danas je od toga djeteta postao mladić, za kojega možemo reći da je dobar i snažan, da ima oko 20.000 sestara i braće, 90-ak folklornih, glazbenih, medijskih, sportskih i drugih skupina, od kojih ćete neke moći i večeras gledati. Iako je imao nevjerojatnih teškoća u odrastanju, one ga nisu pokolebale niti ga je rat zaustavio. Obnovljen je u vrijeme odlaska jednog sustava i raspada jedne države, a onda je došao i strašni rat. Ipak, Napredak je uspio izaći živ i zdrav, sačuvao je obraz i dušu, i napravio je, hvala Bogu, pogotovo s obzirom na sve okolnosti, uistinu velebna djela koja će tek budući povjesničari moći pravilnije ocijeniti i prosuditi", naglasio je u svome pozdravnom govoru prof. Topić.

Zapaženo je bilo i obraćanje uzoritog kardinala Vinka Puljića koji je istaknuo da je "ova aktivnost na poseban način jedan novi iskorak Napretka u programu stvaranja zaklade za organiziranje vrhbosanskoga Sveučilišta. Taj iskorak iskreno pozdravljam i podupirem". Treba ulagati u buduće naraštaje, koji trebaju biti kreatori i Božji suradnici u izgradnji bolje budućnosti, istaknuo je kardinal Puljić. Kao drugi domaćin, u prepunoj Skenderiji nazočnima se obratio i premijer Vlade Kantona Sarajevo Besim Mehmedić, koji je u osobnom obraćanju mladima

istaknuo važnost obrazovanja i ulaganja u mlade te je rekao kako se uvijek naporan trud isplati.

GLAZBENE ZVIJEZDE BOSANSKO-HERCEGOVAČKE I HRVATSKE SCENE

U glazbenom programu nastupile su folklorne skupine Napretkovih podružnica koje su svojim nastupima uveličale i uljepšale cijelu večer. Skupine iz Kreševa, Odžaka, Bihaća, Knina i drugih krajeva predstavile su nošnje i običaje svog zavičaja te su prisutni mogli uživati u plesovima koje vjerojatno do tada nisu imali

prilike vidjeti na jednome mjestu. Nakon fojničkih tamburaša i izvrsne klapske glazbe iz Mostara, atmosfera u prepunoj dvorani došla je do usijanja kada su na binu počele izlaziti zvijezde bosansko-hercegovačke i hrvatske scene. Upečatljive su bile izvedbe Đanija Stipaničeva, koji slovi za nasljednika Vice Vukova, a koji je publiku očarao svojim prekrasnim glazbenim nastupom, zatim Ivana Mikulića, rođenog Hercegovca, koji je bio predstavnik Hrvatske na Eurosongu prije nekoliko godina, te Josipa i Zlatka Pejakovića. Publiku je svojom vokalnom izvedbom očarala mlada Banjolučanka Marija Šestić koja je otpjevala sevdalinke. Nakon puno vremena sarajevska publika mogla je uživati u nastupima Kemala Montena, Željka Bebeke i Duška Kuliša, a nastupile su i dvije najveće sarajevske zvijezde - Hanka Paldum i Halid Bešlić, koji su svojim hitovima "Zelene oči" i "Miljacka" digli publiku na noge koja je zajedno s njima otpjevala sve pjesme. Na kraju koncerta svi su izvođači otpjevali "Kad ja podoh na Bentbašu".

Treba naglasiti kako ovaj koncert predstavlja obnovu suradnje između televizijskih kuća HTV-a, FTV-a i BHT-a 1, a koje su ovaj glazbeno-scenski spektakl također emitirale. ■

ENG A packed Skenderija Centre in Sarajevo was the scene November 9 of the 20th anniversary celebrations of the renewed Napredak Croatian Culture Association. Napredak and Croatian Radio & Television joined forces to stage this concert under the Twenty Years With You moniker.

“Nužna je obnova i zaštita ovoga povijesnog mjesta”

“U Janjevu danas živi 280 Hrvata. Tijekom mojih 20 godina svećeništva događala su se velika iseljavanja - egzodusi Hrvata iz Janjeva, a i iz Letnice. Godine 1991. bilo je u Janjevu oko 4.500 Hrvata, a onda kreće iseljavanje u matičnu domovinu”, naglasio je don Palić

Župnik
Janjeva don
Matej Palić

vu, a od 1979. do 1983. godine pohađao sam Klasičnu gimnaziju “Paulinum” u Subotici, od 1983. do 1990. bogoslovsko sjemenište u Rijeci. Za đakona sam zaređen u Janjevu 1989. god. i ostao na praksi u Janjevu. Za svećenika sam zaređen u Janjevu 1990. god. za Skopsko-prizrensku biskupiju, a svoju mladu misu slavio sam u Janjevu 16. rujna 1990. Nakon dva tjedna određen sam dekretom za pastoralnog suradnika u Janjevu sve do 1997. Ponovno sam dekretom određen za pastoralnog suradnika u Letnici sve do 1998. kada sam ponovno vraćen u Janjevo za upravitelja župe sve do danas.

Ove godine slavili ste 20 godina svećeništva u Janjevu. Kako ste proslavili Vaš jubilej?

- Dana 12. rujna uz veliki broj vjernika i moje rodbine koji su doputovali iz Zagreba, te mnogobrojnih prijatelja, proslavio sam 20. obljetnicu svojega svećeništva u Janjevu. Moji su vjernici

sami organizirali slavlje sv. mise, s prigodnim programom i pjevanjem zbora pod ravnanjem dr. Petra Palića, biskupskog vikara iz Dubrovnika, Janjevca i mog rođaka, te uz asistenciju fra Roberta Ćibarića koji je ove godine zaređen u Zagrebu te je imao svoju mladu misu sa svojim sumještanima u Janjevu. Fra Robert je član Ćirilo-Methodske franjevačke Hrvatske provincije, a na službi je u Vukovaru, te je 38. živi janjevački svećenik. Nakon veličanstvenog slavlja u crkvi, slavlje se nastavilo do kasno u noć na terasi župnog stana. Hvala Bogu i svim mojim vjernicima, a i svim dobročiniteljima na molitvama i svim žrtvama prinesenim za moje sveto zvanje i svećeničko služenje.

Koliko u Janjevu živi Hrvata? Kako oni danas žive?

- U Janjevu danas živi 280 Hrvata. Tijekom mojih 20 godina svećeništva događala su se velika iseljavanja - eg-

Razgovarala: **Željka Lešić**

Prigodom nedavnog posjeta Hrvatskoj matici iseljenika razgovarali smo s don Matejem Palićem, upraviteljem župe sv. Nikole u Janjevu, gdje se nalazi jedna od najstarijih župa s hrvatskim stanovništvom na Kosovu. Don Matej nas je izvijestio o iznimno teškom stanju stanovnika Janjeva, kojima je prijeko potrebna pomoć.

Don Matej, molimo Vaš kratki životopis, gdje ste rođeni, školovani i zaređeni?

- Rođen sam u Janjevu 1964., a ocu Gašparu i majci Magdaleni rođ. Macukić bio sam sedmo dijete, od jedanaesteoro. Osnovnu školu završio sam u Janje-

Panorama Janjeva

Župnik Palić s
dječjim crkvenim
zborom

zodusi Hrvata iz Janjeva, a i iz Letnice. Godine 1991. bilo je u Janjevu oko 4.500 Hrvata, a onda kreće iseljavanje u matičnu domovinu, većina odlazi u Zagreb, a pojedini i u druge gradove i mjesta u Hrvatskoj. Hrvati iz Letnice odlaze u Bjelovar i mjesta uokolo njega, a dodjeljuju im se i kuće nakon oslobođenja virovitičkog kraja - Voćin, Čeralije i druga mjesta u tom kraju. Godine 1996. hrvatska Vlada dodjeljuje Hrvatima iz Janjeva kuće u Kistanjama, u Šibensko-kninskoj županiji, gdje danas živi oko 1.600 stanovnika. Ostatak 'ostataka' u Janjevu danas živi nakon svih tih političkih i ratnih previranja dosta skromno i može se reći da preživljavamo na svojim 7-stoljetnim ognjištima. Imamo ljude svih dobi, ali zbog teške ekonomske situacije mladi nam i dalje odlaze u Hrvatsku, tražeći posao i brinući se za egzistenciju. Život je težak u Janjevu. Nekoliko obitelji bavi se stočarstvom, ali i oni teško žive jer nemaju gdje prodati mlijeko i mliječne proizvode. Neki se bave poljoprivredom, a ostali žive od socijalne pomoći koja je minimalna pa jedva preživljavaju. Nezaposlenost je problem i čitavoga Kosova, kao i cijele regije, a posebno je izražena u ovako malim sredinama kao što je Janjevo. Mještani su se bavili prijašnjih godina uglavnom privatnim obrtima, a danas je problem naći tržište gdje bi se rukotvorine i ti proizvodi plasirali i prodavali. Problem je i infrastruktura u Janjevu. Naime, često nedostaje vode, struje i dr. U mjestu ima oko 400 napuštenih hrvatskih kuća, koje su porazbijane, opljačkane i porušene. Nužna je obnova i zaštita ovoga povijesnog mjesta, a onda i hitna obnova infrastrukture kako bi se mogao planirati razvoj i industrija-

lizacija. Tada bi se mladi mogli zadržati u Janjevu i osmisлити život.

Na koji se način mladi mogu zadržati na vjekovnim ognjištima?

- Postoji zasigurno rješenje, ali mi ga sami svojim snagama ne možemo ostvariti, a to znači da su nam u Janjevu potrebna ulaganja u obnovu infrastrukture, modernizaciju i otvaranje radnih mjesta. Mislim na industrijsku proizvodnju nekih rentabilnih proizvoda ili otvaranje nekog pogona jer događa se da kad mladi završe srednju naobrazbu, za daljnje školovanje nemaju sredstava niti bilo kakve stipendije pa odlaze tražiti posao i bolje uvjete života.

Dobivate li kakva financijska sredstva?

- Kao što sam već spomenuo, pojedini primaju socijalnu pomoć, pojedini mirovine, a ovom prilikom želim spo-

Proslava Velike
Gospe u Letnici

menuti i ujedno zahvaliti našim Janjevcima iz Zagreba i drugih mjesta koji kad posjete svoje mjesto, udijele potrebitima ili većina njih ostavi donaciju župi pa se mi tijekom godine brinemo za pučku kuhinju i ambulantu koju imamo pri župnom stanu, a časne sestre sv. Križa, hrvatske provincije iz Đakova koje djeluju u župi, brinu se da se to pravilno podijeli. Za te potrebe dobivamo godišnje i svotu za Janjevo i Letnicu i od hrvatskog Ministarstva vanjskih poslova - Ureda za hrvatsku dijasporu, ali i ta su sredstva minimalna. Hvala svim donatorima i ljudima koje i ne poznajemo, a imaju srca i ispružene ruke za potrebite u Janjevu i Letnici.

Na koji način hrabrite Hrvate na ostanak u Janjevu?

- Vrlo teško pitanje! No i ja kao rođeni Janjevac, a i sestre sv. Križa: s. Irmira, s. Mirabilis i s. Ilijana, činimo što je u našoj moći, služeći i brinući se da osobito obiteljima s više djece pomognemo tim sredstvima koje primimo, kako bi ostali na svojim ognjištima. Nadam se da oni u našem sluzenju vide optimizam za bolje sutra. Mi djelujemo i služimo s Božjom providnošću i uvijek smo njima predani pa se nadamo i vjerujemo, a to se često vidi u naših vjernika, da i oni snagu za ostanak nalaze u Bogu i Crkvi.

Koja bi bila Vaša poruka kosovskim Hrvatima u domovini i izvan nje?

- Dragi moji Janjevci i Letničani, gdje god svili svoje nove domove - ne zaboravite korijenje. Znam da svatko od vas gdje god da živi nosi sa sobom naslijeđenu vjeru i poštenje. Ostanite vjerni u tome. U teškim trenucima sjetite se i pomolite Gospi Letničkoj, našoj slatkoj Majci i sv. Nikoli i budite ponos i dika svoga roda i hrvatskog bića. U svojim mogućnostima i uspjesima ne zaboravite nas preostale Hrvate. Ne zaboravite svoje crkve gdje ste mnogi primili svete tajne i milosti, ne zaboravite svoje domove i imanja i grobove svojih predaka. Gdje god da živite neka vas prati Božji blagoslov i zaštita Gospe Letničke i sv. Nikole. Dođite na svoje, posjetite nas. Mi Vas rado čekamo. ■

ENG We spoke with Don Mateo Palić, head of St. Nikola parish in Janjevo—one of the oldest Croatian parishes in Kosovo—during his recent visit to CHF headquarters.

Umjetnica iz Njemačke Ankica Karačić u Matici

ZAGREB - U sklopu događaja "Srijedom u Matici", u nazočnosti ravnateljice HMI-ja Katarine Fuček i gostiju, 1. prosinca u Zagrebu predstavljena je slobodna umjetnica i nastavnica likovnog odgoja iz Iserlohna Ankica Karačić. Susret je kao i obično vodila Ljerka Galic, koja je gošći iz Nje-

mačke pokazala i znamenitosti hrvatske metropole. Ankica Karačić je članica Udruženja likovnih umjetnika Njemačke, BBK-Ruhrgebit, Frauen Kunst Forum Hagen, Ateliera El-Kordy Beč i Art Forum. Izlagala je svoje radove u dvadesetak zemalja svijeta, sve do daleke Kine i Kirgistana. Domovinu je napustila 1991. godine, kada odlazi u Njemačku gdje radi kao likovni pedagog za odrasle i djecu.

Ankica Karačić rođena je 1951. godine u Indiji (Vojvodina). U Novom Sadu završila je srednju školu za primijenjenu umjetnost i Likovnu pedagošku akademiju. U domovini radi 12 godina kao modni kreator u Iloku i Šidu (od 1970. do 1982.), a od 1982. do 1991. godine kao nastavnica likovne kulture u osnovnoj školi u Šidu.

Ovom prigodom u HMI-ju je upriličeno i otvorenje izložbe likovnih radova djece iz hrvatskih iseljeničkih i manjinskih zajednica. Pozivamo djecu da šalju svoje radove na natječaj HAGEN ISERLOHN 2011.

- Drago mi je da je HMI postavio ovu izložbu. Za mene je najvažnije da je izložba ovdje u domovini. To je ujedno i priznanje mog rada - naglasila je Ankica Karačić, koja vjeruje da će svi koji je budu vidjeli moći osjetiti njezinu ljubav prema djeci i njihovim radovima.

Na kraju posljednjega ovogodišnjeg susreta srijedom, ravnateljica Matice i Milan Bošnjak iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa pozdravili su umjetnicu iz Njemačke i sve nazočne te im zaželjeli sretnu blagdanu. (Ž. Lešić, S. Radoš)

Četrdeseta obljetnica misije u Düsseldorfu

NJEMAČKA - Hrvatska katolička misija u Düsseldorfu, Neussu i Langenfeldu proslavila je u subotu 4. prosinca i u nedjelju 5. prosinca četrdesetu obljetnicu postojanja. Svečano misno slavlje u crkvi sv. Apollinarisa u Düsseldorfu u nedjelju je predvodio pomoćni kölnski biskup Heinrich Koch u zajedništvu s voditeljem misije fra Josipom Kulovićem i župnikom njemačke župe sv. Apollinarisa Ansgarom Puffom. Misnom slavlju uz veliki broj vjernika nazočili su i generalni konzul Generalnog konzulata RH iz Düsseldorfa Vjekoslav Križanec i konzul Kristijan Tušek.

Biskupa, goste i okupljene vjernike na početku je pozdravio o. Kulović koji je istaknuo: "Već 40 ljeta na području pokrajine Sjeverna Rajna i Vestfalija živimo prolaznost života. Ovo je, zato, prigoda da se zaustavimo, da se upitamo odakle smo došli i zašto smo ovdje, da promislimo kuda ćemo dalje." Mons. Koch zahvalio je Bogu koji je

pratio četrdeset godina tu hrvatsku zajednicu te je molio za snagu za buduće misijske godine. Župnik Ansgar čestitao je na hrvatskom jeziku. Rekao je kako Hrvati njeguju svoju živu vjeru u toj njemačkoj župi u Düsseldorfu i tako daju primjer i drugim vjernicima. U subotu 4. prosinca u večernjim satima u dvorani Osnovne škole "Heinrich Heine" u Düsseldorfu u povodu proslave

Misije organiziran je duhovno-kulturni i zabavni program. Izveden je i recital u povodu proslave Misije koji su čitali Josip Antolek, Ljubica Damjanović i Božena Brozović, uz nastup misijskog zbora. Nastupili su i članovi misijskoga malog i velikog folklora pod vodstvom Slavice Pušić. Najmlađima je darove podijelio sv. Nikola, a zatim je za sve priređen zabavni program. (Adolf Polegubić)

Roditeljska peticija za hrvatsku nastavu u pokrajini Hessen

U zanimljivoj diskusiji iznesena su iskustva iz mnogih gradova Hessena. Zaključeno je da će se pokušati do kraja 2010. godine prikupiti što više potpisa roditelja zainteresiranih da njihova djeca pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku

Napisao i snimio: **Edi Zelić**

Hrvati u pokrajini Hessen pokušavaju organizirano djelovati kako bi se ponovno uspostavilo održavanje hrvatske dopunske nastave koja je u mnogim mjestima prekinuta zbog nedostatka novca odnosno kvalificiranoga nastavnika kadra. Naime, pokrajina Hessen do sada je uz pomoć Školskog ureda (*Schulamt*) financirala hrvatske nastavnike, međutim samo one koji su još za vrijeme bivše države došli u Njemačku i radili u prosvjetnom sektoru. Nove nastavnike Hessen ne želi financirati i zbog toga je potrebna pomoć hrvatske države te Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa mora preuzeti organizaciju nastave na hrvatskom jeziku. Hrvatska država spremna je dati potporu i u pokrajini Hessen, ali nadležno ministarstvo najprije mora imati podatke o tome koliki je interes hrvatskih roditelja da šalju svoju djecu na nastavu na materinskom jeziku. Tim povodom je na poziv Monike Adžamić iz frankfurtske udruge *Cro-*

mad (Croatia majke i djeca), u prostorijama *Stadthalle Bergen-Enkheim* održan sastanak hrvatskih roditelja iz Hessena. Odaziv je bio velik, a došli su roditelji, nastavnici i predstavnici udruga iz mnogih krajeva pokrajine: od Frankfurta, Darmstadta, Giessena, Eschborna, Main-Taunus-Kreisa do Wiesbadena. Među gostima su bili i voditelji hrvatskih katoličkih misija u Giessenu (fra Marijan Petričević) i Main-Taunus-Hochtaunusu (fra Marinko Vukman), a pozivu se odazvao i konzul gerant Damir Sabljak iz Generalnog konzulata RH u Frankfurtu.

Goste je najprije pozdravila Monika Adžamić naglasivši važnost zajedničkog nastupa Hrvata u Hessenu. "Ovaj sastanak trebao bi poslužiti međusobnom upoznavanju, razmjeni informacija i postavljanju zajedničkog plana djelovanja u svrhu očuvanja hrvatske nastave u Hessenu. Iz Ministarstva u Zagrebu možemo očekivati pomoć, ali moramo nastupiti kao cjelina te pokušati naše peticije usmjeriti na pravi način", rekla je Adžamić. U zanimljivoj diskusiji iznesena su iskustva iz mnogih gradova Hessena. Zaključeno je da će se pokušati do

kraja 2010. godine prikupiti što više potpisa zainteresiranih roditelja. Pomoć su pri tome ponudili predstavnici Hrvatskoga gospodarskog saveza i Hrvatskoga svjetskog kongresa Njemačke, međutim ključnu ulogu bi trebale odigrati hrvatske katoličke misije na čije će adrese idućih dana pristići odgovarajući anketni listići. Nakon nedjeljnih misa ti bi listići trebali biti podijeljeni odnosno ponuđeni roditeljima na potpis.

Konzul Damir Sabljak bio je vrlo susretljiv te je ponudio pomoć i predložio da se peticije upute Generalnom konzulatu u Frankfurtu, odakle bi diplomatskom poštom išle dalje do Zagreba.

Inicijativama kao ovoj roditeljskoj iz pokrajine Hessen treba dati punu potporu. Međutim, ona u mnogočemu ovisi i o hrvatskim strukturama. Pošto je Vlada Republike Hrvatske izradom Strategije za hrvatsko iseljništvo pokazala da joj je u teoretskom smislu stalo do Hrvata izvan domovine, sada treba pokazati da nova strategija nije samo mrtvo slovo na papiru. Evo prilike u Hessenu da se provedu prve konkretne mjere za očuvanje nastave na hrvatskom jeziku. ■

ENG A meeting of the Cromad association of Frankfurt has produced a petition signed by parents interested in having their children attend Croatian language instruction.

“Zanima me sve što ima veze s Hrvatima”

Prvih mjesec dana bila je gost u Hrvatskoj matici iseljenika. Marljivo je obilazila sve naše odjele i učila, pomagala i bilježila sve važno što će joj koristiti u budućem radu. Zatim je mjesec dana radila na Hrvatskoj radioteleviziji

Elena Knežević, 21-godišnja studentica

Napisao: Hrvoje Salopek

Snimke: Zbirka Knežević, H. Salopek

Mlada Hrvatica iz Njemačke Elena Knežević, 21-godišnja studentica, boravila je oko dva i pol mjeseca u Zagrebu na studijskoj praksi. Elena je pred završetkom studija Europske etnologije i slavistike na Filozofskom fakultetu u Freiburgu. Kaže da se za taj studij odlučila 2008. kad je nakon mature otišla u Zagreb na Sveučilišnu ljetnu školu hrvatskog jezika i kulture. Tad se posebno zainteresirala za sve što je hrvatsko – baštinu, povijest, jezik... U školi je upoznala Hrvate iz svih krajeva svijeta. Posebno ju je dojmila spoznaja koliko je hrvatski narod raseljen. “Zanimalo me kako je do toga došlo da su se Hrvati u tako velikom broju iseljavali. U školi smo učili da uz klasično iseljeništvo postoje i hrvatske autohtone manjine, koje stoljećima žive izvan svoje matične domovine. Također, da manjine imaju svoje kulturne i jezične posebno-

sti itd. Sve me to toliko zainteresiralo da sam odlučila izabrati studij koji će se baviti tom problematikom”, priča nam simpatična Elena.

TIPIČNO GASTARBAJTERSKO DIJETE

Kaže kako njezin studij propisuje da student prije diplomiranja obavi volontiranja i praksu. Elena je odabrala Zagreb kao mjesto gdje će izvršiti svoj zadatak. Prvih mjesec dana bila nam je gost u Hrvatskoj matici iseljenika. Marljivo je obilazila sve naše odjele i učila, pomaga-

la i bilježila sve važno što će joj koristiti u budućem radu. Zatim je mjesec dana radila na Hrvatskoj radioteleviziji. “Na HRT-u sam imala praksu u Redakciji za manjine, iseljeništvo i civilno društvo. Naučila sam što sve rade televizijski novinari, kako se snimaju i montiraju emisije, išla sam s TV-ekipom na teren. Sve u svemu, bilo je vrlo zanimljivo.”

Elena je tipično gastarbajtersko dijete. Otac Mladen rodom je iz Hercegovine, iz Podbile kraj Posušja. Studij kemije u Zagrebu financira radeći ljeti kod rođaka u građevinskoj tvrtki u Njemačkoj.

Obitelj Knežević

Ana-Marija
i Elena sa
izlaska u
Splitu

Vidjevši da je plaća ondje nemjerljivo bolja nego što bi u Zagrebu zarađivao kao diplomirani kemičar, prekida studij i trajno odlazi u Njemačku. "Građevinska firma Vuković u vlasništvu očeva ujaka imala je sjedište u Freiburgu, a radila je diljem Njemačke. Kroz nju je prošlo na tisuće naših ljudi. Možemo reći da je ondje i službeni jezik hrvatski", kaže Elena. Njezina majka Ljerka, rodom iz Osijeka, kao mala djevojčica dolazi s roditeljima u Freiburg. Završila je pedagošku školu i radi kao odgajateljica u dječjem vrtiću. Elenini roditelji su se upoznali u Hrvatskoj katoličkoj misiji gdje su se i vjenčali 1985. godine. Uz Elenu imaju još dvoje djece, 23-godišnjeg Filipa koji studira strojarstvo u Hamburgu i 20-godišnju Ana-Mariju koja studira biologiju u rodnom Freiburgu.

U HERCEGOVINI MI JE POSEBNO LIJEPO

O hrvatskoj zajednici u Freiburgu, gradu s oko 200.000 stanovnika smještenom na samom jugozapadu Njemačke, Elena zna sve. To ne čudi jer je to upravo tema njezina diplomskog rada. "U Freiburgu i u okolici živi devet do deset tisuća Hrvata. Uglavnom je riječ o doseljenicima iz

Hercegovine, Posavine i Slavonije. Mlađi sve slabije govore hrvatski. Često je to neka čudna mješavina, koja se može čuti u svim doseljeničkim skupinama, a u Njemačkoj je poznata pod izrazom 'remix'. Primjerice, od djece možete čuti kako kažu – Idemo špilen u park – i slično." U obitelji Knežević se govori dvojezično. "S mamom, sestrom i bratom govorim uglavnom njemački. To nam svima ide lakše. S ocem govorimo hrvatski. To opet njemu odgovara."

Elenini roditelji aktivni su članovi hrvatske zajednice. "Kad je bio rat, roditelji su prikupljali pomoć i bili aktivni u misiji, Caritasu, HDZ-u, a kasnije i u roditeljskom vijeću Hrvatske dopunske škole..." Kneževići su u Sesvetama kraj Zagreba sagradili kuću. Ondje živi Elenina baka. "Kad sam u Zagrebu, stanujem u našoj kući. U susjedstvu ima puno naših rođaka. S njima se družim u slobodno vrijeme. Izlazimo van, idemo na izlete. Bili smo u Slavoniji, na moru i u tatinoj Hercegovini. Tamo mi je posebno lijepo. Kad smo bili mali, otac nam je pričao dogodovštine iz njegova djetinjstva. U njegovu rodnom selu sve me podsjeća na te lipeje priče..."

Uskoro se bliži kraj Eleninu boravku u Zagrebu. Svi uočavaju da je znatno napredovala u jezičnom pogledu. Hrvat-

ski, koji je dobro govorila, sada govori još bolje. Na pitanje kako ocjenjuje svoju praksu u Hrvatskoj, kratko odgovara: "U potpunosti sam zadovoljna."

ODRASLA SA ŽELJOM RODITELJA DA SE VRATE

Što donosi budućnost za Kneževiće? Što je s povratkom? "Mi smo doma odrasli sa željom roditelja da se vrate", komentira Elena. No, povratak koji se roditeljima činio nekad neupitnim s vremenom je sve neizvjesniji. To je tipična problematika prvog naraštaja iseljenika. Djeca rođena u Njemačkoj ondje su našla svoj zavičaj i svoje prijatelje. Danas su odrasli ljudi, uskoro će unuci... Srećom, Hrvatska nije tako daleko.

A Elena, gdje se vidi za primjerice desetak godina? "Ne znam... Mislim da bi mi odgovarao posao u europskim ustanovama, u Bruxellesu ili Strasbourgu, koji je vezan uz jugoistok Europe, etničku problematiku i slično. Najradije bih radila nešto čime bih izravno mogla pomagati Hrvatskoj." Ne sumnjamo da će naša mlada sugovornica ostvariti uspješnu karijeru. Eto, Hrvatska ulazi uskoro u Europsku uniju i taj događaj otvara zasigurno nove mogućnosti, pogotovo za mlade perspektivne stručnjake kao što je Elena. ■

S kolegicama
iz Maticе u
Sveučilišnoj
knjižnici

ENG Elena Knežević of Freiburg, Germany, a student of European ethnology and Slavic studies, was in Zagreb for a two-month student training programme at the CHF and at the Croatian Radio & Television network.

HiT-1

Hrvatski internetski tečaj

1. ožujka – 31. svibnja 2011.

www.matis.hr

- **e-tečaj hrvatskoga jezika**
- **tečaj za odrasle na početnoj razini znanja**
- **jezično-komunikacijski i kulturološki sadržaji**
- **zadatci za samoprovjeru znanja**
- **voditelji tečaja -iskusni profesori hrvatskoga kao drugoga jezika**
- **potrebna temeljna računalna znanja**

Organizatori

Hrvatska matica iseljenika

Sveučilište u Zagrebu

Sveučilišni računski centar Srce

Osvježeni korijeni kulturnog naslijeđa

Više od 700 tamburaša i folkloraša sudjelovalo je u TamFEST-u i pokazalo da 'nema doma bez svog Doma'. Trodnevno slavlje hrvatske kulturne baštine pratilo je nekoliko tisuća posjetitelja

Napisao i snimio: **Franjo Bertović**

U Columbusu, glavnome gradu američke države Ohio, održan je 24. odrasli tamburaški festival Hrvatske bratske zajednice u Americi (TamFEST). Na pozornici otmenog hotela Hyatt Regency, u središtu grada, tijekom vikenda 5., 6. i 7. studenog nastupilo je 29 tamburaških i folklornih zborova iz Kanade i Sjedinjenih Američkih Država. Više od 700 tamburaša i folkloraša sudjelovalo je na TamFEST-u i pokazalo da 'nema doma bez svog Doma'. Trodnevno slavlje hrvatske kulturne baštine pratilo je nekoliko tisuća posjetitelja.

Odrasli tamburaški festival HBZ-a održava se neprekidno od 1987. godine prvog vikenda u studenome i svake godine 'seli se' u drugi grad SAD-a ili Kanade. Uz slavlje, čuvanje i predstavljanje naše bogate kulturne baštine također okuplja hrvatski rod na ovome sjevernoameričkom kontinentu u 'zajednicu'. Tako uz Omladinski TamFEST, koji se održava prvog vikenda u srpnju od daleke 1967., ova naša najveća udruga Hrvata u svijetu izvršava svoju temeljnu zadaću čuvanja naše bogate kulturne baštine i pre-

nošenja na buduća pokoljenja i prijatelje iz drugih etničkih skupina. Predsjednik HBZ-a B. Luketich, sa svojim suradnicima, glavni je pokretač ovih festivala koji imaju veliko značenje u očuvanju našeg jezika, kulture i identiteta.

Zanimljivo je da su u dvodnevnom slavlju naše kulturne baštine, uz sudjelovanje 29 kulturno-umjetničkih društava, osvježeni korijeni kulturnog naslijeđa i bogatstva svih kulturnih područja domovine Hrvatske. Tako smo mogli uživati u starim i novim melodijama i kolima iz: Dalmacije, Like, Gorskog kotara, Istre, Žumberka, Korduna, Turopolja, Hrvatskog zagorja, Podravine i Posavine, Prigorja, Slavonije, Bačke i Baranje te susjedne Bosne i Hercegovine. TamFEST nije natjecateljskog karaktera, ali se ipak priprema s puno ljubavi i veselja za svaki nastup te uz veliku odgovornost glazbenih direktora i koreografa. Pazi se

na svaki detalj. A to impresionira, motivira i upućuje na stvaralaštvo i poštovanje prema podrijetlu i baštini.

Riječi dobrodošlice i pozdrava uputio je okupljenima Glavni predsjednik HBZ-a u Americi Bernard M. Luketich, a program je spretno vodio glavni tajnik/blagajnik Edward W. Pazo. Na TamFEST-u su nazočili i mnogi drugi odbornici Glavne uprave, a neki su i izravno sudjelovali u programu. Sv. misa slavljenja je u nedjelju ujutro, a služio ju je vlč. William A. Hritsko iz Coshoctona uz koncelebraciju vlč. Michaela Husztija iz Clevelanda.

Tako je grad Columbus, i američka država Ohio, uz nedavno izabranoga guvernera hrvatskog podrijetla Johna Kasicha, bila zaista ovog vikenda svjetska pozornica slavlja i ponosa na hrvatsku kulturnu baštinu. ■

ENG The Croatian Fraternal Union of America's 24th Adult Tamburitza Festival was held in Columbus, Ohio. Thousands turned out to see the over 700 tamburitza players and folklore enthusiasts that performed at this three-day celebration of Croatian cultural heritage.

Prenošenje vjere i tradicije na djecu

Vrhunac slavlja bila je svečana sveta misa u povodu proslave zlatnog jubileja 14. studenog na blagdan sv. Nikole Tavelića, zaštitnika misije

Voditelji misnog slavlja ulaze u crkvu

pratnju crkvenog i tamburaškog zbora, pod ravnanjem s. Ivane Škrinjar i učiteljice tamburice Stephanie Archambault. Djeca i mladež, odjeveni u hrvatske narodne nošnje, kao i odrasli, među kojima su se isticali raznolike i šarolike nošnje iz Slavonije, Zagorja i Primorja, dali su toj svečanosti posebnu ljepotu i bogatstvo. U prinosu darova preko kruha, klasja, vina, vode, slike crkve sv. Nikole Tavelića, zastave Kanade i provincije Quebeca, te prikupljene milostinje, izražena je naša duboka odanost, vjernost i ljubav prema svim vrednotama koje baštinitimo i njegujemo.

NAJISKRENIJE ČESTITKE ZAJEDNICI

U prigodnoj homiliji mons. Parent je istaknuo svoje divljenje pred takvim i tolikim vjernim pukom koji se odazvao proslavi i ispunio crkvu, što se danas rijetko viđa u drugim župama. Posebno je bio dirnut mladima u prvim klupama koji potiču nadu da prenošenje vjere i tradicije ne izumire.

Na kraju mise svi svećenici koji su uputili riječ pozdrava bili su složni u tome da je montrealska misija sv. Nikole Tavelića poseban dar životnog iskustva za sve koji su u njoj služili. Veleposlanica Vesela Mrđen Korać, uz svoje najiskrenije čestitke zajednici, istaknula je između ostalog da su hrvatsko-kanadski odnosi u ovom trenutku izvrsni na svim razinama.

Grad Montreal, ta prekrasna metropola uz obale sv. Lovre, privukao je mnoge hrvatske useljenike i pružio im utočište i dom. U prvoj polovici 20. stoljeća dolazili su ponajprije samci, trbuhom za kruhom, živeći s nadom u povratak. Nakon Drugoga svjetskog rata stigle su izbjeglice koje su ratne nevolje otjerale iz domovine. Među njima je bilo i školovanih ljudi. Teška poratna vremena izazva-

Napisala: **Darija Klanac** Snimio: **Alain Rinfret**

U nedjelju, 14. studenog, na blagdan sv. Nikole Tavelića, Hrvatska katolička misija u Montrealu, koja nosi ime prvoga hrvatskog sveca, svečano je proslavila 50. obljetnicu uspješnog života i rada u ovom dijelu Kanade.

Kao priprava za završnu proslavu prethodila je duhovna trodnevna obnova koju je predvodio fra Vjekoslav Miličević iz franjevačkog samostana na Humcu u Hercegovini.

Vrhunac slavlja bila je svečana sveta misa u povodu proslave zlatnog jubileja 14. studenoga na blagdan sv. Nikole Tavelića, zaštitnika naše misije. Misu je predvodio mons. Michel Parent, biskupijski kancelar, u ime montrealske nad-

biskupije. U konceleciji su sudjelovali uz sadašnjeg ravnatelja misije fra Jozu Grubišića, mons. Pierre Blanchard, biskupijski vikar za sjeverni dio biskupije, kustos Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji, sa sjedištem u Chicagu, fra Pavao Maslač, te bivši ravnatelji misije: fra Stjepan Pandžić, fra Ljubo Lebo i fra Miro Grubišić. Fra Tomislav Pek, đakon na službi u Hrvatskome franjevačkom središtu Kraljice mira, Norval, Ontario, obavljao je službu đakona. Fra Tomislav, koji će uskoro biti zaređen za svećenika, redovničko zvanje stekao je u ovoj misiji. Njegovi roditelji bili su prvi vjenčani par u Misiji.

Među počasnim gostima bila je Vesela Mrđen Korać, veleposlanica RH u Ottawi te arhitekt Hrvatskog središta i crkve, Fred K. Roman. U punoj crkvi orile su se hrvatske nabožne pjesme uz

la su valove ekonomskih iseljenika, raznih struka i profesija, koji su se ubrzo snašli i udomili te osnovali obitelji. Oni su sve više izražavali potrebu za osnivanjem Hrvatske katoličke misije.

Hrvatski franjevac konventualac, Rafael Gršković, još 1938. započeo je služiti misu za Hrvate. Poslije rata 1947. dolazi u Montreal profesor fra Serafin Zečević iz Bosne. Nakon njega pristiže dominikanac o. Karlo Žanić. Poglavarstvo hrvatskih franjevaca u Chicagu povjerava 1960. službu misionara među Hrvatima u Montrealu fra Serafinu Vištici. Prvi hrvatski Božić slavi se i pjeva u vlastitim prostorijama u Masson ulici, 1963. Hrvati dobivaju od montrealске nadbiskupije svoju Povelju, a svoju crkvicu posvećuju blaženom, a kasnije sv. Nikoli Taveliću. Nakon fra Serafina, 1968. dolazi skromni fratar Vilim Primorac, koji svojim poticajima na štednju otvara mogućnost za novi napredak.

Poduzetan i neustrašiv, mladi franjevac fra Ivan Bradvica 1976. preuzima brigu za Hrvatsku katoličku misiju u Montrealu. Planovi za gradnju crkve uskoro se rađaju. Pronalaze arhitekta, Hrvata Freda R. Kovačevića i izvođača radova Rudolfa Komšića, te uz opće oduševljenje grade crkvu. Time je započelo novo razdoblje života ove misije i hrvatskog središta. Višegodišnja proslava trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata i Branimirova godina podudaraju se s tim velikim pothvatom Hrvata u Montrealu. Izgradnjom svojih prostorija - svoje crkve i sre-

Vodstvo i aktivisti HKM u Montrealu

dišta - koje će postati mjesto upoznavanja i zbližavanja svih Hrvata dobre volje, dokazuju da ih duboka i neraskidiva nit veže s matičnom domovinom.

HRVATSKA ŠKOLA I FOLKLORNA SKUPINA

Nakon ulaska u crkvu i otvaranja centra, 1979. razvija se vjerski, duhovni, kulturni, društveni i športski život. Proradila je hrvatska škola i osnovana folklorna kolo-skupina koje okupljaju djecu i mlade. Roditelji i odrasli pridonose svojim dobrotvornim radom.

Posebno je značajan za našu zajednicu dolazak časnih sestara dominikanki iz Sherbrooka na ispmoć Misiji. Odlukom njihove poglavarice one aktivno sudjeluju u radu zajednice od jeseni 1979. Od tada do danas nisu izostale nijedan vikend. Njihov misionarski rad ispunjen brigom i ljubavlju za sve članove Misije primjer je uzornog rada. Sestre dominikanke borave u Kanadi od 1953. godine. Tu su otvorile svoju kuću i posvetile se ponajprije djeci s teškoćama, a za-

tim su otvorile dom za starce. U povodu zlatnog jubileja Misije izdana je prigodna spomen-knjiga. U sklopu jubilarnog slavlja, 6. studenog ove godine organiziran je banket, večera, pučko slavlje i bogat glazbeni program. Nastupala su sva djeca hrvatske škole "Kraljice mira" plesom i pjesmom pod vodstvom Ljube Mijolović. Mladi tamburaši iz hrvatske škole koje uvježbavaju Rafaela Arapović i Ivana Baljak otpjevali su "Pjevaj mi, pjevaj sokole". Priključio im se tamburaški zbor odraslih koje uči Stephanie Archambault te su izveli nekoliko narodnih pjesama. Kolo-grupa "Kardinal A. Stepinac", uz pratnju tamburice, izvela je prigorske spletove pod vodstvom učitelja Josipa Merkusa.

VESELJE DO KASNO U NOĆ

Završnu točku programa u čast sv. Nikoli Taveliću otpjevao je crkveni pjevački zbor pod ravnanjem s. Ivane Škrinjar. Na kraju, prije blagovanja jubilarne torte koju je darovala Nadica Filipčić, ravnatelj Misije fra Jozo Grubišić dao je riječ svim učiteljima i predstavnicima društava da osobno upute zajednici čestitku prigodom ove obljetnice. Fra Jozo je svima zaželio dobrodošlicu, izrazio čestitku, blagoslovio hranu i sve prisutne. Također je najsrdanije zahvalio koordinatorske ove proslave Ivi Požaru, članovima crkvenog odbora, kuharici Antoniji Palijan i kuhinjskom osoblju, te svim članovima zajednice koji su na bilo koji način pomogli da se ovo slavlje provede u prigodnom raspoloženju.

Veselje se nastavilo do kasno u noć u hrvatskom i prijateljskom duhu, a zabavni program priredile su Tihomira i Daria Mišić te pjevačica Marta Miškić iz Mississauga, Ontario. ■

Najmlađi folklorasi prigodom intoniranja himne

ENG The Croatian Catholic Mission in Montreal, Canada hosted a gala banquet on St. Nikola Tavelić feast day, Sunday, November 14, to celebrate its 50th anniversary.

220.000 kuna za Dorine stipendiste

U posljednjih 19 godina uz pomoć Humanitarne organizacije Dora pomoć je primilo 6.500 mališana i to raznim programima pomoći, a više od 1.850 studenata i srednjoškolaca uspješno se školovalo zahvaljujući stipendijama

Napisala: **Ivana Rora**

Tradicionalna donatorska VEČER DORE održana je 23. studenog u hotelu The Regent Esplanade Zagreb, pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi te Grada Zagreba.

U sklopu akcije "Želim biti..." prikupljena su sredstva za stipendiranje marljivih i talentiranih, ali siromašnih učenika i studenata diljem Hrvatske. U Dorin Fond za stipendiranje za ovu 2010./11. školsku godinu prihodima od prodanih ulaznica, tombole i donacija prikupljeno je 220.000 kuna.

Kao i proteklih godina donatorskoj večeri nazočile su mnogobrojne poznate osobe iz političkog i javnog života Republike Hrvatske te priznati gospodarstvenici koji već godinama podržavaju i financijski pomažu humanitarno djelovanje Dore. Među uzvanicima bio je i bivši ministar vanjskih poslova prof. dr.

sc. Mate Granić te državni tajnik Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Stjepan Adanić.

Prigodnim riječima nazočnima se obratila predsjednica Upravnog odbora nevladine humanitarne udruge Dora, Jadranka Granić. Zahvalila je nazočnima na sudjelovanju u ovogodišnjoj humanitarnoj akciji "Želim biti..." Lijepe i poticajne riječi djelatnicima udruge Dora i donatorima uputio je zagrebački gradonačelnik Milan Bandić.

Tomislav Ivić, ministar obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u svojstvu izaslanika predsjednice Vlade RH Jadranke Kosor prenio je njezinu potporu udruzi Dora. Čestitao je svim djelatnicima i volonterima Dore na devetnaestogodišnjem uspješnom radu. Istaknuo je da Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao i Vlada Republike Hrvatske, vodi

računa o djeci za čija su školovanja potrebna financijska sredstva.

Bogatim programom uzvanike je vodio šarmantni TV-voditelj Neno Pavičić, a prikazana su dva promotivna filma u kojima su govorili o svojim iskustvima bivši i sadašnji korisnici stipendija Dore. U glazbenom dijelu programa nastupila je operna diva Antonela Malis. Zadivljujuće glazbene potencijale izvedbom dueta The flowers iz opere Lakme, skladbe Jalta, Jalta i duetom Mačaka skladatelja Rossinija, predstavili su se stipendisti Dore: Mia Jakob i Klara Lešković, uz klavirsku pratnju mladoga budućeg virtuozu Jasmina Kovačića. U programu je sudjelovao i sastav Kocka šećera koji je uzvanike zabavljao izvedbom svjetskih hitova do samog završetka večeri.

Ravnateljica Dore, Ana Pavlović, zahvalila je uzvanicima, donatorima i volonterima u ime svih štićenika Dore, na dobročinstvu i prikupljenih 220.000 kuna te naglasila da bez njihove pomoći štićenici Dore ne bi mogli nastaviti svoje školovanje. Posebno je zahvalila dugogodišnjim donatorima koji su produljili 49 ugovora za stipendiranje učenika i studenata za ovu školsku godinu, a i svim dobrim ljudima izvan Hrvatske koji pomažu djeci u sklopu programa kumstva.

Inače, posljednjih 19 godina uz pomoć Humanitarne organizacije Dora pomoć je primilo 6.500 mališana i to raznim programima pomoći, a više od 1.850 studenata i srednjoškolaca uspješno se školovalo zahvaljujući stipendijama. Izraženo u brojkama, do sada je dodijeljena pomoć u iznosu većem od 5,5 milijuna eura. ■

ENG The traditional DORA humanitarian banquet was held November 23 at the Regent Esplanade hotel in Zagreb under the auspices of the Ministry of Science, Education and Sport, the Ministry of Health and Social Welfare and the City of Zagreb.

Ispod vagona Orient Expressa u slobodu

U nekoliko sati, koliko je trajao naš razgovor, uspjeli smo zabilježiti tek pokoju crticu iz bogatoga iseljeničko-emigrantskog života Josipa Kneževića, o kojem bi se zasigurno mogla napisati zanimljiva knjiga

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Snimke: **Zbirk J. Kneževića, H. Salopek**

Kad razgovarate s čovjekom koji je svjedočio povijesti hrvatske emigracije od sredine prošlog stoljeća, teško je u samo nekoliko sati dotaknuti sve važne i spomena vrijedne događaje. Naš sugovornik s bogatim iseljeničko-emigrantskim iskustvom zove se Josip Knežević. Ovaj vitalni i bistri 80-godišnjak rođen je u selu Crkvici kraj Zenice. Nakon osnovne škole koju pohađa u Zenici, upisuje nakon 2. svjetskog rata srednju tzv. Industrijsku školu Niko-

le Tesle u Zagrebu gdje uči za alatničara.

“Na nas učenike, koji nismo pokazivali interes za Komunističku partiju, pojedini radikalni SKOJ-evci vršili su pritisak. To su uglavnom bili mladići srpske nacionalnosti koji su svršetak rata proveli u partizanima. Njihova netrpeljivost prema nekomunistima iskazivala bi se nerijetko i fizičkim nasiljem”, prisjeća se Knežević.

36 SATI STIJEŠNJENI KAO SARDINE

Nakon školovanja zapošljava se u Tvornici “Rade Končar”. Iako pritisci da se učlaniti u SKJ ondje nisu bili više tako snaž-

ni, odlučuje napustiti Jugoslaviju i mrski politički režim. S nekolicinom prijatelja bježi 1952. preko granice u Trst. Tamo ga talijanske vlasti smještaju u izbjeglički logor u Villi Opicini. “Čekali smo da dobijemo iseljeničku vizu. To je trajalo mjesecima. Na radiju smo jednog dana čuli kako Tito na skupu u Puli drži govor. Glavna parola glasila je - ‘Život damo, Trst ne damo!’ Pretenzije Jugoslavije prema Trstu bile su nam znak da moramo napustiti Trst jer što će biti s nama ako Jugoslavija zauzme taj grad?”

Kaže kako su on i prijatelji dobili informaciju da se u vagonima, koji se u Trstu prikapčaju na kompoziciju Orient Expressa prema Parizu, može sakriti kao slijepi putnik. Naime, u tim vagonima postojao je s donje strane spremnik za dinamo, koji je nakon elektrifikacije pruge izvađen, tako da je taj prostor bio prazan. Mladići nisu dugo oklijevali, odlučili su što prije napustiti Italiju, i avantura je mogla početi. “Noću smo se nas četvorica ugurala u taj nevjerovatno skućeni prostor. Ležali smo jedan na drugome kao sardine. Tako smo u toj limenoj kutiji – gladni, žedni, prozeblili i izmućeni, proveli punih 36 sati!” Kaže, kad su konačno bili na sigurnom, izašli su van na nekom ranžirnom kolodvoru u Parizu. Ugledavši potpuno crna lica od čađe, prasnuli su u smijeh. Što reći na to osim mladost – ludost...

Knežević započinje novi život u Parizu. Politički azil, posao, podstanarstvo... Druži se s hrvatskim emigrantima. Okupljaju se u prostorijama Hrvatske katoličke misije koju tada vodi dr. Teodor Dragun. “Godine 1953. upisao sam se u Hrvatski radnički savez. Sastanci su bili svake subote. Izdavali smo mjesečnik ‘Hrvatski radnik’ u kojem je surađivao i Ante Ciliga.” Kaže kako je Ciliga na nje- ga ostavio snažan dojam.

Nakon mise za kardinala
Stepinca, crkva sv. Magdalene
u Parizu, potkraj 50-ih

Knežević govori kao
predstavnik Hrvatskog
radničkog saveza na skupu
HSS-a u Bruxellesu 1958.

Vjenčanje u New
Yorku 1962.

Božićni prijem kod predsjednika
Clintonu s Nenadom Bachom,
Bijela kuća 2000.

Prolazile su godine. Razmišljao je kako je vrijeme da osnuje obitelj. "No, kako to ostvariti kad nemaš vlastitog krova nad glavom? Kupiti stan u Parizu bila je nemoguća misija zbog iznimne skupoće. U tom pogledu Amerika je bila neusporedivo povoljnija." Knežević dodaje kako se zbog spomenutih razloga odlučio iseliti u SAD. U Parizu je tada djelovao ured jedne američke katoličke organizacije koja je pomagala iseljenicima pri odlasku u SAD. Odlučio je ondje potražiti pomoć. U uredu ga je primila mlada i lijepa Zagrepčanka Jelena. Počeli su izlaziti. Nakon simpatije

rodila se ljubav. U pravi trenutak jer za obitelj nije potreban samo krov nad glavom... Godine 1962. preselili su u New York i vjenčali se.

QUEENS - NEW YORK

Došavši u Ameriku odmah ga je pozvao prof. Bogdan Radica na razgovor u svoj stan na Manhattanu. "Poznavali smo se još iz Pariza. Njega je zanimalo sve o hrvatskoj emigraciji. Sastao se sa mnom kako bi dobio najnovije informacije iz Pariza."

Mladi bračni par brzo se snašao u New Yorku. Zaposlili su se. Kupili su

kuću u Flushingu, u Queensu, gdje i danas žive. Nedjeljom odlaze na misu u Hrvatsku crkvu sv. Ćirila i Metoda u 50. ulici na Manhattanu, koju vodi fra Zvonko Mandurić. Godine 1963. rodila im se prva kći Branka, a četiri godine kasnije Michelle.

Josip je bio i ostao aktivan u hrvatskim udrugama. Priča o radu u Ujedinjenim američkim Hrvatima, Hrvatskoj akademiji Amerike, Hrvatskom radio klubu, Hrvatskoj bratskoj zajednici, Hrvatskome narodnom vijeću, Središnjici hrvatskih društava New Yorka... "Bili smo previše privrženi domovini. Nismo

Sa Tuđmanom na večeri, nakon skupa u Hrvatskom centru u New Yorku, 1988.

Sa Draženom Petrovićem na banketu povodom primanje Hrvatske u UN, New York 1992.

žalili vremena za hrvatsku stvar. Zbog toga su nerijetko naše supruge i djeca trpjeli", priznaje naš sugovornik.

Na pitanje je li posjećivao domovinu za vrijeme Jugoslavije, odgovara: "To je isprva bilo nemoguće. Zato smo se 1974. susreli sa svojim roditeljima i familijom u Trstu. Tad sam, nakon 12 godina braka, upoznao i ženinu rodbinu. No, prvi put sam došao u domovinu 1981. Naime, dobio sam vijest da mi je majka ozbiljno bolesna. Htio sam je pod svaku cijenu još jedanput vidjeti. Problem je bio kako dobiti vizu za Jugoslaviju. U konzulatu u New Yorku to ne bi bilo mogu-

će zbog mojih aktivnosti u emigrantskim udrugama."

TUĐMAN: 'ZABOGA, GDJE STE?'

Kaže kako je te godine HBZ organizirao svoj veliki tamburaški festival u Hrvatskoj. Sa svojim prijateljem Bernardom Luketichem, predsjednikom HBZ-a koji je tada bio blagajnik, dogovorio je da ga stave na popis putnika koji su u pravilu bez teškoća u jugoslavenskom konzulatu u Pittsburghu dobivali vize. "Tako sam uspio prvi put nakon bijega doći u domovinu. Pri dolasku u Zagreb, prema dogovoru s Luketichem, otišao sam svojim putem, a oni na turneju. Priključio sam im se ponovno na uzletištu pri odlasku." Na isti način je putovao s HBZ-om 1984. "Kad sam 1989., a to je bilo već pred raspad Jugoslavije, zamolio ponovno Luketicha da mi u Pittsburghu riješi vizu, rekao mi je – Nemoj biti smiješan Josipe, nema više prepreka. Možeš bez problema sam u New Yorku podići vizu – a tako je i bilo. Već sljedeće godine došlo je do izbora u Hrvatskoj."

Izborima su prethodili Tuđmanovi posjeti hrvatskom iseljeništvu. I tih se događaja prisjeća Knežević. "Ante Beljo iz Kanade pripremao je 1988. Tuđmanovo gostovanje u Americi. Smatrao je da bi zbog političkih razloga bilo najpogodnije da skup s Hrvatima u New Yorku organizira naš odsjek HBZ-a. Ja sam tada bio predsjednik Odsjeka 789. HBZ 'Slobodna Hrvatska'. Organizirali smo skup u Hrvatskom centru na Manhattanu. Tuđman je i sljedeće godine ponovno dolazio u New York. Tad mi je rekao da ga nazovem kad god dođem u Zagreb. Nekoliko mjeseci kasnije neočekivano sam boravio u Zagrebu. Sjetio sam se Tuđmanova poziva i nazvao ga telefonom. Tuđman se javio, a kad sam se predstavio upitao je – Zaboga, gdje ste? – U Zagrebu. – Pa onda navratite. Eto, tako sam posjetio budućeg predsjednika u njegovoj kući u Nazorovoj. Taj dan je iz tiska izašao prvi Glasnik HDZ-a koji mi je s posvetom darovao."

Nakon hrvatske neovisnosti dolazi do srpske agresije. Hrvatsko iseljeništvo s dotad neviđenim elanom pomaže domovini. "Slali smo pomoć Hrvatskoj, ponajviše novčana sredstva. Kad je rat

zahvatio Bosnu i Hercegovinu, uključio sam se u rad Odbora za pomoć Hercegovini, a zatim i Odbora za pomoć srednjoj Bosni. Onamo smo slali kontejnere pomoći. Sjećam se da sam za jedan kontejner, u čijem sam financiranju sudjelovao, inzistirao da bude otpremljen u moju Zenicu. Kad sam poslije dobio potvrdu zeničkog svećenika da je kontejner preuzeo, bio sam sretan da je pomoć stigla na pravo mjesto."

'MENI JE MJESTO MEĐU HRVATIMA IZ BOSNE'

Knežević posebno suosjeća sa svojim sunarodnjacima u Bosni. Silno ga brine nezavidan položaj u kojem se oni nalaze. Stoga se 1999. uključio u rad HKD-a Napredak. "Meni je mjesto među Hrvatima iz Bosne", ističe Knežević i dodaje kako na zeničkom groblju ima obiteljsku grobnicu gdje namjerava biti pokopan. Onamo svaki put navrati kad je u domovini. Kaže kako se prije nekoliko dana susreo u Sarajevu s predsjednikom Napretka, gosp. Topićem. Unatoč poodmaklim godinama, osim u Napretku aktivan je i u HBZ-u te kaže kako je to zbog dugogodišnje tradicije.

Naš razgovor se bliži kraju. U nekoliko sati koliko je trajao uspjeli smo zabilježiti tek pokoju crticu iz bogatoga iseljeničko-emigrantskog života Josipa Kneževića, o kojem bi se zasigurno mogla napisati zanimljiva knjiga. Stoga mu preporučujemo da se prihvati pisanja svoje biografije jer bi bilo šteta da svi zanimljivi događaji koje je proživio odu u zaborav.

Na upit namjerava li se vratiti za stalno u domovinu, odgovara: "Ne. Prestar sam za to. Moje kćeri i moji unuci su u Americi, to nas veže." No, prisjetih se Kneževićeve tvrdnje - Bili smo previše privrženi domovini - i pomislih - bili i ostali. Dovoljno je vidjeti samo s koliko žara i elana proživljava svaki dan proveden u domovini koji je, unatoč godinama, planiran i ispunjen raznim društvenim sadržajima. Josip Knežević jedan je od mnogih naših iseljenika koji potvrđuju pravilo kako je 'privrženost domovini' u njih snažnija nego među nama u domovini. ■

ENG We spoke with Josip Knežević, a prominent Croatian from New York with a rich history of emigrant life in France and the USA.

Rođenje Kristovo Majstora Radovana

Povijesnu jezgru Trogira čini dvorac s kulom i ostatkom gradskih zidina, no najznamenitija građevina u gradu jest svakako Trogirska katedrala sv. Ivana, spomenik nulte kategorije

Stara jezgra Trogira uvrštena je na UNESCOV popis spomenika svjetske kulturne baštine

diteljske spomenike najviše kategorije i predstavlja turistički, povijesni i kulturni biser hrvatskoga Jadrana. Grad, koji je već 1322. godine imao vlastiti Statut i kovao vlastiti novac (*bagattino*), u kojemu je 1271. godine otvorena prva ljekarna u Europi, svoj najveći procvat doživljava od XIII. do XV. stoljeća. To je razdoblje djelovanja i utjecaja bribirskih knezova Šubića, pisca Koriolana Cipika, hrvatskoga bana i biskupa Petra Berislavića. Povijesni spomenici Trogira urešeni su rukama velikih domaćih majstora: Radovana, Blaža Jurjeva Trogiranina, Ivana Duknovića, Andrije Alešija, Nikole Firentinca. Na život grada, na razvoj kulture, obrazovanja, na društvene odnose utjecale su tijekom stoljeća mnoge ugledne trogirске obitelji, pojedinci

Napisala: Srebrenka Šeravić

U sjeverozapadnom dijelu Kaštelanskog zaljeva, tri-desetak kilometara udaljen od Splita, smjestio se grad Trogir. Jednim svojim dijelom izgrađen je na kopnu, a drugi dio, spojen kamenim mostom, nalazi se na otoku Čiovu.

Povijest Trogira iznimno je bogata. Premda arheološki nalazi govore da je područje današnjeg Trogira bilo naseljeno još u prapovijesti, smatra se da su grad utemeljili u III. st. pr. Krista grčki kolonisti s otoka Visa. Grci su kolonizirali dotadašnje ilirsko naselje, nazvavši ga Tragurium i od tada počinje značajnije naseljavanje i razvoj grada. Kasnije, za vrijeme Rimskoga Carstva grad postaje čuven po nalazištu kvalitetnog mramora koji se koristi za izgradnju važnih gradskih zgrada i palača. Trogir tijekom povijesti kratkotrajno potpada i pod vlast Bizantskoga cara. No, dolaskom Hrvata na ove prostore, već

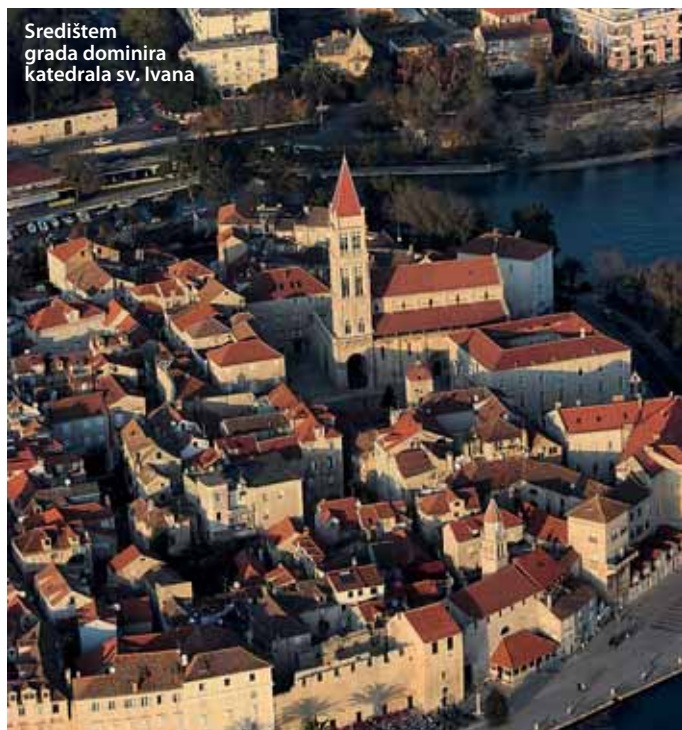
od IX. stoljeća polako se asimilira i nastaje romansko stanovništvo. U ranom srednjem vijeku okolica Trogira postaje kraljevskim posjedom hrvatskih vladara, koji u obližnjim Bijaćima imaju svoje sjedište. Grad od Ugarsko-hrvatske države dobiva samostalnost već 1107. godine i zadržat će ju sve do 1420. godine, do pada pod vlast Venecije. Tijekom burne povijesti grad napadaju Tataři, kasnije ga pokušavaju zauzeti i Turci. Trogir je nakratko bio, nakon pada Mletačke Republike, pod vladavinom Francuza, a od 1814. godine ulazi u sastav Austro-Ugarske monarhije. I novija povijest Trogira obiluje raznim i brojnim događanjima i utjecajima.

KULTURNI SPOMENICI NAJVIŠE KATEGORIJE

Sva ova povijesna previranja snažno su utjecala na gospodarski, kulturni, arhitektonski i društveni razvoj grada Trogira, koji danas, na relativno malenom prostoru čuva iznimne umjetničke i gra-

Zvonik katedrale predstavlja slijed različitih stilova

Središtem grada dominira katedrala sv. Ivana

Posebnost Radovanovog prikaza Isusovog rođenja jest u nizu realističnih detalja

Čuveni portal Majstora Radovana

i bratovštine i oni su uspjeli sačuvati ne samo spomenike graditeljstva već i izniman duhovni život grada.

TROGIRSKA KATEDRALA SV. IVANA

Povijesnu jezgru Trogira čini dvorac s kulom i ostatkom gradskih zidina, no najznačajnija građevina u gradu jest svakako Trogirska katedrala sv. Ivana, spomenik nulte kategorije. Katedrala je građena od 1213. pa sve do 1589. godine i u sebi sadrži mnoge stilove, koji sežu od romanike do baroka. U svojoj osnovnoj konstrukciji čuvena Trogirska katedrala je izgrađena u romaničkom stilu, s gotičkim svodom. Upravo njezin zvonik, koji je nastajao kroz gotovo dva stoljeća, predstavlja slijed različitih stilova,

koji su se nizali i usklađivali s vremenom podizanja novih katova. Katedralu su gradili i ukrašavali najveći umjetnici tih vremena: majstori Stjepan i Matej u XIII. stoljeću, arhitekt Trifun Bokanić, Matija Gojković, Andrija Alešić, Nikola Firentinac, mletački kipar Alessandro Vittorio, Ivan Budislavić, Mikica Sobota, mnogi slavni slikari i rezbari. Katedrala je prebogata umjetničkim djelima i u svojoj unutrašnjosti krije veličanstveni oltar, krstionicu, osmerokutnu propovjedaonicu, kipove svetaca, kapele, vrijedne zavjetne darove, riznicu i grobnice uglednih trogirskih obitelji.

No, na spomen Trogirske katedrale, naša se prva pomisao odnosi na čuvenog Majstora Radovana i njegovom rukom isklesan veličanstveni zapadni portal. To

je najznačajniji srednjovjekovni crkveni portal u ovom dijelu Europe, isklesan 1240. godine u maniri gotičkog realizma, s primjesama starijeg romaničkog stila. U središnjem dijelu portala, u *luneti*, Majstor Radovan je isklesao prizor Rođenja Kristova, potpisavši se pritom s *per Raduanum*. Posebnost ovog Radovanovog prikaza Isusovog rođenja jest u nizu realističnih detalja, koji unose humanost u standardiziranu ikonografiju toga vremena i na poseban i visokoestetizirani način prikazuju Svetu Obitelj i prizore iz Betlehema.

Grad Trogir se danas smatra najbolje očuvanim romaničko-gotičkim gradom i stoga nije čudno što je njegov stari dio već otprije uvršten na UNESCOV popis spomenika svjetske kulturne baštine. ■

Božićni običaji u Međimurju

Božićni običaji u Međimurju pokazuju važnost obitelji i tradicije koja se prenosi mlađim naraštajima kako ne bi bila nikad zaboravljena

Tekst: Turistička zajednica Grada Čakovca

O tajstvo Božića oblikovalo je vjerničko doživljavanje blagdana Božića hrvatskih katolika do te mjere da se opravdano govori o hrvatskome Božiću. Božić je naišao na odraz u književnosti, umjetnosti, a osobito u spletu običaja i pjesama. Ovom prigodom zavirit ćemo u škrinju običaja najsjevernijeg dijela Lijepe Naše – Međimurja i reći kako se nekad, a u mnogim obiteljima i danas, očekuje i slavi Božić u pitomom kraju između Mure i Drave.

BADNJAK

Božićni običaji započinjali su Badnjakom. Rano ujutro krenule su pripreme: od čišćenja kuće, hranjenja stoke koja je trebala biti spokojna zbog božićnih svetkovina, pripremanja ogrijeva do pri-

premanja hrane za post koji se u Međimurju posebno poštuje. Uglavnom se jeo kompot od suhih šljiva, kiseli grah, *mokviče* (tjestenina s makom). Danas se većinom jede riba.

Posebno svečani stol slagao se nakon večere. Nasred stola posipalo bi se zrnje žitarica u obliku križa, a pod križ se stavljala najveća novčanica. Žitarice bi se pokrile slamom te bi se na sve to stavila tri stolnjaka od domaćeg platna. Nakon toga postavljala se božićna večera koja bi se blagovala tek nakon polnoćke. Na stolu se nalazilo sve najbolje što se moglo pripremiti: božićni kolač, hladetina, *bidra*, pogača, svečana diza na pogača, vrč vina i vode te hljeb bijelog kruha (pošto se kukuruzni jeo cijele godine).

Na Badnjak se, uz pjevanje božićnih pjesama, u kuću unosila slama, a to je obično radio otac obitelji. Slamu bi rasprostro po podu i ispod stola što je simboliziralo Isusovo rođenje u štali (staji) na slami. Od ostataka slame radili su se vjenčići koji su simbolizirali plodnost i

dobar urod. I danas u mnogim obiteljima održavaju stare običaje stavljajući slamu na stol ispod stolnjaka.

Poslije posne večere kitio se bor koji nije bio velik kao danas. Češće su to bile bjelogorične grane ili neko zelenilo koje se moglo naći na dvorištu. Kasnije se, od sredine 19. stoljeća, raširilo kićenje božićnog drvca. Svaki bi ukućanin morao na njega staviti barem jedan ukras, a svi su se ukrasi pravili doma. Bili su to lančići od slame, crvene jabuke, orasi omotani svjetlucavim papirom. Uz kićenje bora pjevale su se božićne pjesme sve do odlaska na polnoćku. Ispod drvca stavljale su se jaslice, koje su isprva bile samo u crkvama i bogatijim obiteljima. Danas su jaslice nezaobilazan detalj, a kako bi se sačuvali običaji, uz njih se stavljaju jabuke, orasi, pšenica i novčanica.

Nezaobilazan je bio i ostao odlazak na polnoćku. Crkvene pripreme za Isusovo krštenje trajale su cijeli mjesec odlascima na mise zornice (mise koje počinju u 6 sati) te božićnom ispovijedi. Poslije polnoćke čestitao se Božić, a nakon dolaska kući već je čekao postavljen stol. Sad se konačno moglo punim ustima uživati u blagodatima stola na koji su se iznijele i vruće pečene čurke (krkavice). Nakon večere spavalo se na slami. I djeca i ukućani.

BOŽIĆ

Na sam Božić gazdarica bi otišla na zornicu, a muškarci bi nahranili blago. Radilo se samo najnužnije jer je Božić bio veliki blagdan kada je svaki drugi rad bio nezamisliv. Nakon zajedničkog doručka popila bi se žganička (rakija) i jela hladetina i krkavice te se spremalo na podnevnu misu. Odijevalo se najfinije i često novo odijelo. Ručak je bio svečan i bogat te je za stolom bila okupljena cijela obitelj. Jelo se meso, pečenke, razni kolači i peciva. Nakon ručka opet bi se išlo

u crkvu na večernjicu, blagoslov, oko tri sata popodne. Zatim su se obavljali samo najnužniji poslovi oko kuće i u staji te je slijedila bogata večera.

ŠTEFANJE

Sljedeći dan, na Štefanje (sv. Stjepan), žene bi sve počistile, od posuđa do podova. Eventualne mrvice hrane nisu se bacale, već su se davale stoki ili bacale u vatru. Ranim jutrom već bi dolazili čestitari koji su Stjepanima pjevali pod prozorima. Godovnjak, Stjepan, nudio im je piće i jelo, a muzikaši (svirači) su dobivali novac. Čestitanje se nastavljalo čitav dan i prekidalo se jedino misom i večernjicom.

Božićni dani završavaju blagdanom Sveta tri kralja ili Bogojavljanja. Odlazi se na misu te se skidaju ukrasi. U danima od Božića do Sveta tri kralja svećenici obilaze kuće i blagoslivljaju kuću i obitelj.

Božićni običaji u Međimurju pokazuju važnost obitelji i tradicije koja se prenosi mlađim naraštajima kako ne bi bila nikad zaboravljena. ■

ENG There is a particular wealth of Croatian national customs at Yuletide. Featured here are the Christmas traditions of Međimurje—Croatia's northernmost region.

Sinjska alka, licitari i ojkanje na UNESCO-vu popisu

Nakon najnovijih odluka UNESCO-va odbora, Hrvatska sada ima devet nematerijalnih dobara na popisu i jedno ugroženo nematerijalno dobro

Hrvatsko ojkanje, ostatak prastaroga ilirskog i prailirskog pjevanja s područja antičke Dalmacije (današnja Dalmacija, BiH i Crna Gora) Hrvati su usvojili i sačuvali do danas na području Dalmatinske zagore. To je vrlo staro pjevanje u kome muzikolozi pronalaze najstarije oblike višeglasja. Puno je starije od srednjovjekovne "dijafonije", od koje se razvila kasnije klasična polifonija. Ojkanje izvodi dvoje ili više pjevača, koristeći se specifičnom tehnikom "treskanja" glasa. Pjesma traje onoliko dugo koliko vodeći vokal može držati svoj dah. Srodni, noviji oblici pjevanja nastali iz ojkanja su 'ganga' ili 'rera' (Imotski, Sinj, Hercegovina).

Pripremio: **Hrvoje Salopek**

Sinjska alka i umijeće izrade licitara stavljeni su na UNESCO-v popis nematerijalne baštine čovječanstva. Ujedno, Međunarodni odbor UNESCO-a na sjednici u Nairobiju uvrstio je "ojkanje" na popis ugroženih nematerijalnih kulturnih dobara. Na Popis ugrožene nematerijalne baštine uvrštavaju se dobra kojima prijeti nestanak unatoč nastojanjima zajednice da ih sačuva. Da bi bila uvrštena na taj popis, države koje ih nominiraju moraju prikazati plan zaštite tih dobara.

Nakon najnovijih odluka UNESCO-va odbora, Hrvatska sada ima devet nematerijalnih dobara na popisu i jedno ugroženo nematerijalno dobro.

Sinjska alka je hrvatska viteška igra. Održava se svake godine u prvoj nedjelji mjeseca kolovoza u Sinju, na godišnjicu pobjede nad turskim osvajačima 14. kolovoza 1715. Na taj dan je 700 hrvatskih vojnika iz Sinja uspjelo odbiti navalu vojske turskog seraskera Mehmed-paše Čelića koja je imala 60.000 vojnika. Alka je viteško natjecanje gdje jahač na konju u punom trku mora proći trkalištem dužine 160 m (tolerira se vrijeme do 12 sekundi) te pokušava kopljem pogoditi središte maloga željeznog kruga koji se zove alka, a koji se nalazi na visini od oko 3,2 m iznad tla.

Licitar je šareno ukrašeni kolač od slatkoga tijesta kakav se tradicionalno proizvodi u središnjem i nizinskom dijelu Hrvatske; također i obrtnik (medičar) koji ga proizvodi, a izrađuje i druge medenjake, napitke od meda (medica, gvir), svijeće i zavjetne darove od očišćenoga i prerađenoga voška, te ih prodaje ponajprije na sajmovima i proštenjima. Nekoć se tijesto za licitare utiskivalo u ručno izrađene (drvene) kalupe, a danas se oblikuje u limenim kalupima pa se peče, boji voćnim bojama (crvena, žuta, zelena, bijela) i ukrašava šećernom smjesom, zrcalima i dr. Licitar je najčešće u obliku srca, konja, ptice, gljive, vijenca i sl.

ŠJAJNA VIJEST IZ NAIROBIJA

Na sastanku u Abu Dhabiju 2009. godine na UNESCO-vu Re-rezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva upisano je sedam hrvatskih dobara nematerijalne kulturne baštine: dubrovačka Festa sv. Vlaha, dvoglasje tjesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja, umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskog zagorja, godišnji proljetni ophod "Kraljice" (Ljelje) iz Gorjana, procesija "Za križen" na otoku Hvaru, godišnji pokladni ophod zvončara s područja Kastva i čipkarstvo u Hrvatskoj (Pag, Hvar, Lepoglava).

Nematerijalna dobra uvrštena su na popis nematerijalne baštine čovječanstva zaslugom Ministarstva kulture Republike Hrvatske i vanjskih stručnjaka.

- Uspjeli smo, to je zajednički napor Ministarstva kulture i naših etnologa koji su pripremali sve materijale za konferenciju u Nairobiju. Također, na popis ugrožene nematerijalne baštine upisano je otkanje. Sjajna vijest stigla je danas iz Nairobija gdje se održava UNESCO-va konferencija. Jednom je naša alka bila već odbijena. Propagandni materijal naši su stručnjaci dali prevesti čak i na arapski jezik tako da ništa nismo htjeli prepustiti slučaju. Veliki je to uspjeh za nas, posebice zato što su nas neke zemlje pokušavale spriječiti u tome - komentirao je vijesti iz Nairobija ministar kulture mr. Božo Biškupić. ■

ENG The *Sinjska Alka* knights' tournament and the Gingerbread craft of Northern Croatia have been inscribed on the UNESCO list of humanity's intangible heritage, while the *Otkanje* singing of Croatia's Dalmatinska zagora region has been added to the list of intangible cultural heritage in need of urgent safeguarding.

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Zagorska purica s mlincima na starinski način

Tradicionalno božićno jelo Hrvatskoga zagorja, a zasigurno i drugdje u Hrvatskoj, svakako je pečena purica s mlincima. Danas je postala jedna od najčešćih pečenki na stolu na sam Božić, no možda je manje poznato da zagorska purica/puran potječe od srednjoameričkog purana, koji je u naše krajeve dospio iz Italije davne 1523. godine kao dar biskupa Geraldinija. Udomaćio se ponajviše u Hrvatskom zagorju, a specifična klimatska obilježja, uvjeti držanja i hranidbe stvorili su posebno ukusno meso koje ga je proslavilo diljem Europe. Tajna je u uzgoju u malim jatima, koji veći dio života hranu nalaze na otvorenom prostoru hraneći se na livadama, u voćnjacima i drugim područjima bogatim vegetacijom. Uzgajatelji se mogu pohvaliti izvozom u Veliku Britaniju, Švicarsku, Austriju, Italiju, Njemačku i drugdje. Srećom, ostane poneki komad i za naše blagdanske stolove pa vam stoga ponovno u suradnji s Hrvatskim kuharskim savezom nudimo tradicionalni recept za pripremu ove blagdanske delicije.

Vrijeme pripreme:
180 min

Namirnice za 10 osoba:
domaća purica (3 - 3,5 kg)
1,5 l mlijeka
3 reznja češnjaka
sol, papar
crvena paprika u prahu
600 g domaćih mlinaca.

Domaći mlinci
600 g pšeničnog brašna
2 jaja
30 g soli
vode prema potrebi.

Od navedenih sastojaka i vode zamijesimo čvrsto tijesto. Izvaljamo ga tanko u okrugle oblike i pečemo u pećnici na 200°C.

Priprema na tradicionalan način:
Očišćenu puricu držati u mlijeku 12 sati. Nakon toga je ocijediti, posoliti i popapriti te izvana premazati crvenom paprikom, a iznutra nasjecanim češnjakom. Staviti je u posudu u kojoj će se peći i prelići vrućom mašću. Peći puricu na 180°C tri sata, a za vrijeme pečenja često je okretati i polijevati sokom od pečenja. Kad je purica pečena, izvaditi je iz posude, a umak ocijediti. Mlince popapriti kipućom vodom, ocijediti i začiniti masnoćom od umaka. Puricu narezati, poslužiti s mlincima i prelići umakom od pečenja.

Saloni CROATA:

ZAGREB, Ilica 5 (Oktogon), Kaptol 13, Av. Dubrovnik 16 (Avenue Mall), Donja Bistra, Zaprešićka 2 (Westgate), Lanište 32 (Arena Centar); **VARAŽDIN**, Trg kralja Tomislava 2; **OSIJEK**, Trg Ante Starčevića 12; **ZADAR**, Široka ulica 24 (Kalelarga); **SPLIT** Krešimirova 11 (Peristil), Mihovilova širina 7 (Voćni trg); **DUBROVNIK**, Pred Dvorom 2

Od Pelješca do Prevlake

Reljefno gledano prostor županije čine dvije cjeline, uski priobalni pojas s pripadajućim otocima kao i prostor donjeg dijela doline Neretve

Dubrovačke zidine noću

Piše: Zvonko Ranogajec

Dubrovačko-neretvanska županija je XIX. po službenom redoslijedu među hrvatskim županijama, a naziv je dobila prema političkom središtu i najvećem gradu županije Dubrovniku, kao i rijeci Neretvi odnosno donjoneretvanskom kraju koji čini njezin sjeverni dio. Ova županija jedinstvena je među hrvatskim županijama jer joj je teritorij međusobno odvojen teritorijem susjedne Bosne i Hercegovine

vine kraj Neuma tako da se s jednog u drugi dio županije prelazi preko graničnih prijelaza. No, nakon izgradnje mosta od Kleka do poluotoka Pelješca i taj će problem biti riješen te će županija biti spojena isključivo hrvatskim državnim teritorijem. Kao i Istarska županija, najsjevernija hrvatska županija, ova županija graniči samo s jednom hrvatskom županijom, Splitsko-dalmatinskom na sjeveru, ali i s dvije susjedne države, Bosnom i Hercegovinom na sjeveroistoku i Crnom Gorom na jugoistoku.

POZITIVNI POKAZATELJI DEMOGRAFSKOG RASTA

Površinom od 1.782 četvorna kilometra Dubrovačko-neretvanska županija jedna je od najmanjih, na 16. je mjestu među hrvatskim županijama, a na 16. mjestu je i prema broju stanovnika kojih ima 122.870 prema popisu iz 2001. godine, što je 2,8 posto stanovništva Hrvatske. Gustoća naseljenosti je 69 stanovnika po četvornome kilometru po čemu je na 13. mjestu među županijama. Od prvog popisa 1857. godine broj stanovnika je sustavno rastao i ona je jedna od devet

Grad Korčula

Pet gradova i 17 općina

Dubrovačko-neretvansku županiju čini pet gradova i 17 općina. Gradovi su: Dubrovnik s 30.436 stanovnika, Metković s 13.873, Ploče sa 6.537, Korčula s 3.126 i Opuzen s 2.730 st. Općine su: Blato, Dubrovačko primorje (sjedište Slano), Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Žažablje i Župa dubrovačka.

Narodni ples
– Lindo

Plantaže u Dolini Neretve

županija koje su imale porast stanovnika pri posljednjem popisu, iako je i ovaj dio Hrvatske bio zahvaćen užasnim ratnim razaranjima tijekom Domovinskog rata. Dubrovačko-neretvanska županija jedna je od pet hrvatskih županija koje imaju pozitivne pokazatelje demografskog rasta, 10,33 promila nataliteta i 10 promila mortaliteta.

Reljefno gledano prostor županije čine dvije cjeline - uski priobalni pojas s pripadajućim otocima kao i prostor donjeg dijela doline Neretve. Priobalni pojas od Kleka do rta Oštra, najjužnije točke Hrvatske, podudara se s prostorom nekadašnje Dubrovačke Republike. Na prostoru Dubrovačkog primorja pokraj Slanog, Rijeke dubrovačke (Mokošica) i Župe dubrovačke (Mlini, Plat) državni teritorij Hrvatske sveden je na širinu od samo nekoliko stotina metara zračne udaljenosti. Uz poluotok Pelješac, koji je prirodni nastavak Dubrovačkog primorja (Sv. Ilija 970 m. n. v.), dominiraju otoci Korčula, Lastovo, Mljet, zatim Elafitski otoci Šipan, Lopud i Koločep te Lokrum pokraj Dubrovnika. Agrarno najvredniji dio Konavala je na krajnjem jugu. Konavle su plodna flišna zona s odličnim uvjetima za poljoprivredu, stočarstvo i vinogradarstvo. Dolina Neretve poseban je krajolik u reljefnom pogledu,

omeđen planinom Rilić na zapadu i državnom granicom s BiH na istoku. Između njih se nalazi jedan od najznačajnijih agrarnih prostora u hrvatskom priobalju, plodne aluvijalne ravni s obje strane Neretve. Melioracijom i navodnjavanjem stvorene su goleme plantaže za proizvodnju agruma, vinove loze, voća i maslina koji čine temelj gospodarskog razvoja toga kraja.

TURIZAM - TEMELJ GOSPODARSTVA

Prvi stanovnici ovog prostora bili su Iliiri, najpoznatiji pomorci i gusari Ardi-

jejci s kraljicom Teutom, a od njihova vremena datira i staro naselje Narona, odnosno današnji Vid. U 4. i 5. st. pr. Kr. prostor Dubrovačko-neretvanske županije naseljavaju Grci i osnivaju kolonije Korčulu ili Korkyru Melaniju te Cavtat ili Epidaur. Kasnije dolaze Rimljani pa Bizanti te od 7. stoljeća Hrvati. Oni osnivaju novi grad od izbjeglih iz Epidaura - Dubrovnik ili latinski Ragusium. Dubrovnik je do 13. st. priznavao vlast Bizanta, zatim Venecije do 1358. godine, a od 1526. godine u sastavu je hrvatsko-ugarske države. Do 1808. godine priznaje tursku vlast, no sve to vrijeme uživa

Dubrovnik –
Stradun noću

samostalnost te postaje iznimno jaki trgovački i pomorski grad s moćnom i vještom diplomacijom. Svoj vrhunac doživljava u 15. i 16. st. kada dubrovački brodovi plove svim morima tadašnjega svijeta. Dubrovačku Republiku ukinula je Napoleonova Francuska 1808. godine. Velika razaranja grad je doživio u Domovinskom ratu koja su započela 1. listopada, a najrazornija su bila 6. prosinca 1991. godine kada srpskokrnohorske paravojne formacije i JNA topnički napadaju grad u cilju ostvarivanja velikosrpskih ideja. Unatoč stalnoj topničkoj paljbi s okolnih brda, zahvaljujući hrvatskim braniteljima i obrani sa Srđa ponad Dubrovnika, grad nikada nije pao u neprijateljske ruke.

Temelj gospodarstva ove županije čini turizam, a središnju ulogu ima Dubrovnik, najznačajniji turistički brend čitave Hrvatske i ovog dijela Europe. Koliko je ovaj grad značajan po svojoj materijalnoj baštini govori činjenica da je od 1979. godine na UNESCO-vu popisu materijalne baštine. Legendarna je glavna ulica Stradun u staroj jezgri okruženoj zidinama i tvrđavama Revelinom, Lovrijencem, kulom Minčetom, vratima od Ploča i Pila s Onofrijevom česmom, Orlandovim stupom, Kneževim dvorom, palačom Sponza. Tu su i crkva sv. Vlahu, zaštitnika Dubrovnika, katedrala Uznesenja BDM, franjevački i dominikanski samostan. Grad je poznat po vrhunskim kulturnim manifestacijama - Dubrovačkim ljetnim igrama, glazbenim festivalom Julian Rachlin i prijatelji, Festom sv. Vlahu, Dubrovačkim međunarodnim filmskim festivalom. Dubrovnik je i grad športa, posebno vaterpola, s

Pogled na Mljet iz zraka

Plaža na Pelješcu

višestrukim europskim prvakom Jugom. U Dubrovniku je uz turizam značajno i pomorstvo (Atlantska plovidba), građevinarstvo i trgovina.

DUBROVAČKO PRIMORJE I ŽUPA

Dubrovačko primorje i Župa dubrovačka oporavile su se od posljedica razaranja u Domovinskom ratu i obnavljaju turizam u mnogim turističkim mjestima. Važno središte turizma i kulture je Cavtat, rodni grad genijalnog slikara Vlahe Bukovca, a značajan je i zračni promet u zračnoj luci Čilipi te poljoprivredu u Konavlima. Poluotok Pelješac poznat je po vršnim sortama vina (dingač i postup), kao i turizmu, dok je Ston staro središte proizvodnje soli s najdužim zidinama u Europi dugim 5,5 km. Korčula je sa svojim središtima Korčulom, rodnom gradom Marka Pola, Velom Lukom, poznatom po brodogradnji i Blatom, jed-

nim od najvećih otočnih naselja u Hrvatskoj, poznati otok i turistički biser. Baš kao i susjedni Mljet koji je još 1960. godine zbog svojih prirodnih resursa kao prvi otok na Jadranu proglašen nacionalnim parkom.

Ploče su druga po veličini luka na Jadranu, građena tek prošlog stoljeća, a danas ima promet od oko 3 milijuna tona, pretežno s prostora susjedne BiH. Središte donjoneretvanskog kraja i delte Neretve je Metković, grad s dugom tradicijom poljoprivrede temeljene na uzgoju voća, povrća i vinove loze, ali sve više je zastupljen i turizam. Isto vrijedi i za susjedni Opuzen. Najznačajniji turistički događaj je maraton lađa. Posebnu atrakciju čine i Bačinska jezera. Za razvoj ovoga kraja posebno je značajna gradnja autoceste koja je već izgrađena do zapadnih rubova doline Neretve. ■

Čuvene stonske zidine

ENG In terms of its terrain, Dubrovnik-Neretva County is made up of two distinct areas—a narrow coastal belt with the islands, and the area of the lower Neretva River Valley.

može li transfer novca
biti pouzdan i brz?

da!

**WESTERN
UNION** | yes!

transfer novca

uslugu nudi:

 Hrvatska pošta

www.posta.hr - 01/4839 166

ODLAZAK ISTAKNUTOG BORCA ZA HRVATSKU NEOVISNOST

Povratnik iz Argentine, istaknuti borac za hrvatsku neovisnost Božidar Fedor Mažuranić, napustio nas je zauvijek 11. studenog 2010. godine. Fedor (Božidar) Mažuranić, praukun bana pučanina Ivana Mažuranića, nećak i krsno kumče spisateljice Ivane Brlić Mažuranić, rodio se 1920. godine u Zagrebu.

Po majčinoj strani bio je dio jedne od najuglednijih karlovačkih obitelji 19. stoljeća. Njegov pradjed Franjo Ksaver stariji pl. Türck, dugogodišnji gradski zastupnik i mecena, bio je na čelu tvrtke koja je do 1886. bila najjača u trgovini drvom u Hrvatskoj. Za mnogobrojne zasluge Dvor mu je 1877. dodijelio nasljedno plemstvo s pridjevom "od Karlovca grada", a Gradsko poglavarstvo proglasilo ga je 1886. godine "začasnim građaninom". Fedorov djed Franjo pl. Türck mlađi nastavio je uspješno očeve poslove. Tridesetak godina bio je karlovački gradski zastupnik. Bio je i zastupnik u Hrvatskom saboru (1875. - 1887.), u Ugarsko-hrvatskom saboru u Budimpešti (1875. - 1881.) te predsjednik Karlovačke narodne čitaonice i Karlovačke štedionice (1875. - 1913.).

U takvome hrvatskom i katoličkom duhu odgojen je i Fedor Mažuranić. Stekavši osnovnu i srednjoškolsku naobrazbu u Karlovcu i Zagrebu i položivši ispit zrelosti, stupio je 1937. godine u Pomorsku vojnu akademiju u Dubrovniku te je 1940. promaknut u prvi časnički čin. Kao časnik Ratne mornarice, u Drugome svjetskom ratu, zajedno s bratom Vitezom Josipom Franjom, pripadnik je Hrvatske pomorske legije te je sudjelovao u vojnim pothvatima na Crnome moru. Hrvatski mornari istaknuli su se 1944. godine kada su uspješno obavili tajni zadatak odnosno osigurali slobodan prolaz brodova sa židovskim izbjeglicama iz Rumunjske u Tursku.

Fedor Mažuranić dočekuje kraj rata s činom poručnika fregate. Zajedno sa suprugom Irenom, koja ga je vjerno pratila i podupirala cijelog života, prisiljen je napustiti svoju domovinu Hrvatsku u svibnju 1945. godine i tražiti utočište, prvo u Italiji, a zatim u Argentini, gdje je živio pola stoljeća.

Iako je Fedor Mažuranić živio daleko od rodne grude, ona mu je neprekidno bila u mislima i u srcu te je žudio za

povratkom u domovinu. Ostvaruje taj san potkraj 1998. godine kada se sa suprugom Irenom i sinom Teodorom Darkom vratio u Hrvatsku. Kad je stigao u Argentinu, Fedor Mažuranić odmah se pridružio hrvatskim domoljubima i uključio u političko djelovanje usmjereno na uspostavu slobodne i samostalne Hrvatske. Fedor je ostvarenju tog cilja želio pridonijeti svojim jezičnim talentom. U njegovoj obitelji od davnina se prenosila predaja o nužnosti znanja stranih jezika te je Fedor uz materinski hrvatski govorio i njemački, španjolski, ruski, engleski, talijanski, francuski i bugarski jezik. Sve do međunarodnog priznanja Hrvatske, a i tijekom Domovinskog rata, prevodio je pisma, predstavke, molbe, prosvjede koje su hrvatske političke udruge slale najvećim vrhovnicima, međunarodnim organizacijama, među njima i Ujedinjenim narodima, kao i medijima da svijetu predoče težnje hrvatskog naroda i Hrvatske. No, Fedor Mažuranić je također neumorno radio na promicanju hrvatske kulture.

U takvome domoljubnom ozračju odgajao je i svog sina Darka, kao i mnogobrojne mlade Hrvate u Argentini, koje je podučavao hrvatskom jeziku i hrvatskoj povijesti, a koji su mu danas željeli odati posljednju počast. Sve do 1990. godine gotovo nijedna izložba o Hrvatskoj, priredba ili kazališna predstava nije održana u Bune-

os Airesu a da Fedor Mažuranić nije ilustrirao plakat ili ga osmislio, pokazujući i talent za dizajniranje. Izvrstan slikar, priredio je također povijest Hrvatske ilustriranu hrvatskim dvorcima i utvrdama, kao i prizorima iz hrvatske povijesti.

Ni umjetnost pera nije mu bila strana. Svojedobno je vodio časopis *Hrvatska mladež* na četirima jezicima. U izdanju *Studie Croatiae* objavio je 1976. godine "Hrvati i more", a njegovo remek-djelo je knjiga (još neobjavljena) "Argentina, životni put jedne zemlje novoga svijeta". Bez obzira na godine i zdravstveno stanje, Fedor Mažuranić nastavio je svoj intelektualni rad u matičnoj domovini.

Bio je autor mnogobrojnih članaka u časopisu *Matica Hrvatske* matice iseljenika, kao i recenzent za španjolski jezik Hrvatskoga iseljeničkog zbornika. Pravi humanist, Fedor Mažuranić bio je i izvrstan heraldičar, entomolog, prirodoslovac, a sve te ljubavi i strasti prenio je i na svoga sina Darka. (Claude Grbeša)

Svjedočanstvo kulturne djelatnosti gradišćanskih Hrvata

Zbirka knjiga gradišćanskih Hrvata obuhvaća građu sadržanu u računalnom katalogu NSK, to jest knjige i periodiku koje izdaju ili su izdavali gradišćanski Hrvati, kao i knjige u kojima se govori o njima

Mr. Željka Lovrenčić,
Petar Tyran i prof.
Tihomil Maštrović

Napisala: **Vesna Kukavica**

Zbirka knjiga gradišćanskih Hrvata pridonijet će afirmaciji bogate književne baštine Hrvata koji su prije pola tisućljeća naselili prostore današnjih država - Austrije, Mađarske, Slovačke i Češke (Moravske). Tim se riječima prof. dr. sc. Tihomil Maštrović, glavni ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, obratio mnogobrojnoj publici na svečanom otvorenju Zbirke knjiga gradišćanskih Hrvata 25. studenog 2010. U sklopu svečanosti na kojoj je promoviran i katalog Zbirke prigodnim riječima obratio se i mr. Georg Christian Lack, novi direktor Austrijskoga kulturnog foruma.

O zbirci su govorili Petar Tyran, književnik i urednik Hrvatskih novina iz Željeznoga, i mr. sc. Željka Lovrenčić, voditeljica Zbirke inozemne Croatike NSK i urednica kataloga Zbirke knjiga gradišćanskih Hrvata. Zbirku je, u ime mr. sc. Bože Biškupića, ministra kulture Republike Hrvatske, otvorila Dubravka Đurić Nemec, načelnica Odjela za promidžbu knjiga pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske.

POVIJEST GRADIŠĆANSKOHRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Zbirka knjiga gradišćanskih Hrvata obuhvaća građu sadržanu u računalnom katalogu NSK, to jest knjige i periodiku koje izdaju ili su izdavali gradišćanski Hrvati, kao i knjige u kojima se govori o njima. Katalog Zbirke knjiga gradišćanskih Hrvata u izdanju NSK zasigurno će biti značajno svjedočanstvo kulturne djelatnosti ove hrvatske manjine izvan granica matične zemlje, ali i njezine prisutnosti u Hrvatskoj - rekla je urednica kataloga Zbirke mr. sc. Lovrenčić.

- Povijest gradišćansko-hrvatske književnosti počinje 1609. godine kada je gradišćanski Hrvat Grgur Mekinić tiskao svoju prvu knjigu pjesama. Važna je i činjenica da od 1864. godine gradišćanski Hrvati objavljuju kalendare i novine u kojima ističu svoju pripadnost hrvatskome narodu. Značajan je nadnevak 16. listopada 1877. kada je Mihovil Naković zajedno s Martinom Boronićem objavio Deklaraciju o jedinstvenom pravopisu i književnom jeziku gradišćanskih Hrvata koju je potpisao velik broj hrvatskih svećenika i učitelja. U nas se znatnije zanimanje za gradišćanske Hrvate javlja tridesetih godina prošlog stoljeća. Njihovu djelatnošću posebice se bavio Mate Ujević koji je među prvima uspostavio most između Hrvata u Hrvatskoj i onih u Gradišću. U novije doba zapažene znanstvene prinose poznavanju gradišćanskih Hrvata pružili su Nikola Benčić i Istvan Nyomarkay, a 2003. u Željeznome je objavljena i Gramatika gradišćansko-hrvatskoga jezika (gl. urednik Ivo Sučić) - rekao je dr. Tihomil Maštrović.

Prelistavajući domišljato priređeni i atraktivno dizajnirani Katalog Zbirke upoznajemo se s građom iz fonda NSK u Zagrebu koja je iz njezinih različitih odjela ujedinjena signalom IC-GH.

Osobito su vrijedna djela autora Mate Meršića Miloradića i Ignaca Horvata iz prve polovice 20. stoljeća. Tu je i najplodniji pisac starijega naraštaja Augustin Blazović. Od suvremenih autora svakako su zanimljivi pisci Jurica Čenar, Doroteja Zeichmann, Petar Tyran, Andi Novosel, Herbert

Gassner, Ewald Höld, Fred Hergović. Uglavnom, knjige su razvrstane prema kriteriju autorstva gradišćanskih Hrvata, kriteriju tematike koji je izdvojio djela u kojima se govori o gradišćanskim Hrvatima i Gradišću, dok se treći kriterij odnosi na mjesta izdavanja publikacija (Željezo, Šopron). U Katalog je uvršteno gotovo tisuću bibliografskih jedinica.

DONACIJA OD OKO TISUĆU PUBLIKACIJA

Potica je da se građa gradišćanskih Hrvata izdvoji iz fonda NSK i posebno označi bila je donacija od oko tisuću publikacija koju je krajem prošle godine Knjižnici darovao Hrvatski državni arhiv. Tu je građu prikupio Stefan Zvonarich i darovao je Arhivu s kojim je počeo surađivati prije 40 godina. Kupovao je sva nova izdanja koja su izdavali gradišćanski Hrvati i slao ih u Zagreb. Njegov nećak Stefan Zvonarich nastavio je tu suradnju i do danas, tako da Arhiv ima sva tiskana izdanja od početka 20. stoljeća do današnjih dana. Inicijatori ove zbirke obvezuju nas na zahvalnost, posebno pokojni školski područni inspektor za hrvatsko školstvo u Gradišću, vijećnik Stefan Zvonarich, koji je svojom knjižnicom položio kamen temeljac za Zbirku, rečeno je na svečanosti.

- Budući da je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu odlučila da će sastaviti i stalno proširivati zbirku s gradišćanskohrvatskim knjigama, časopisi i drugim tiskanicama, a kako, naravno, i s nosači zvuka tako i s videokasetama i DVD-i, ponovo se nadamo se da će tim i za budućnost biti riješeno jedno od vrlo aktualnih pitanja arhiviranja književnoga i uopće jezičnoga blaga gradišćanskih Hrvata. Vrlo je važna ovakova zbirka ne samo za hrvatsku nacionalnu manjinu izvan granic hrvatskoga matičnoga naroda, nego i za sam matični narod - istaknuo je na otvorenju Zbirke Petar Tyran, književnik i urednik Hrvatskih novina iz Austrije. ■

Prigodna izložba publikacija

ENG The National & University Library was the scene of the gala opening of a Gradišće (Burgenland) Croat Collection that includes books and periodicals published in the Gradišće Croat community and those thematically related to this community.

MANJINSKE VIJESTI

DRUŽENJE MEĐIMURACA U VELENJU

SLOVENIJA - Kulturno društvo Međimurje iz Velenja i Hrvatsko kulturno društvo Pomurje iz Lendave upriličili su zajedničko druženje u Velenju. Sve je bilo u znaku Međimurja, folklorni nastupi i izvedbi ovih društava. Na kraju je dramska sekcija Društva Međimurje prikazala "krštenje mošta". Mnogobrojna publika u dvorani sve je popratila pljeskom i pridružila se spontanom pjevanjem. Predsjednik HKDP-a Đanino Kutnjak zahvalio je svome domaćinu Kulturnom društvu Međimurje i njihovu predsjedniku Dragecu Blagusu na gostoprimstvu i pozvao ih da dođu u Lendavu.

'RAZGOVOR U CENTRU' S PROF. TOPIĆEM

AUSTRIJA - U bečkome Hrvatskome gradišćanskom centru u organizaciji HKD-a Napredak - Glavna podružnica Beča održano je predavanje i rasprava s predsjednikom Hrvatskoga kulturnog društva Napredak prof. dr. Franjom Topićem. U sklopu rasprave pod nazivom "Razgovor u Centru" predstavljen je film o povijesti i aktivnostima HKD-a Napredak nakon čega je prof. Topić održao predavanje o važnosti djelovanja Napretka, te o društvenim prilikama u Bosni i Hercegovini. Posebno je tematizirana uloga Katoličke crkve i njezin položaj u Bosni i Hercegovini, gdje se prof. Topić osvrnuo na današnje stanje i mogućnost povratka Hrvata u BiH.

DAN HRVATA MAĐARSKE

MAĐARSKA - Pod pokroviteljstvom Ive Josipovića, predsjednika Republike Hrvatske, i Pála Schmitta, predsjednika Republike Mađarske, a u suorganizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, u subotu 20. studenoga, u pomurskom selu Keresturu priređen je tradicionalni državni Dan Hrvata na koji su stigli Hrvati iz svih regija. Program Dana tekao je po tradicionalnom scenariju. Manifestacija je započela misom na hrvatskom jeziku u mjesnoj crkvi sv. Križa, zatim je u Domu kulture otvorena prigodna izložba. Vrhunac programa bila je kulturna priredba u novoj športskoj dvorani na kojoj su nastupile mnogobrojne hrvatske udruge iz Mađarske. U sklopu priredbe dodijeljena su i odličja zaslužnim Hrvatima.

■ DOMOVINSKA VIJEST

PROJEKT KONTEJNERSKOG TERMINALA U GAŽENICI

ZADAR - Naručena je projektna dokumentacija za kontejnerski terminal koji će se sagraditi pokraj buduće trajektne i putničke luke koja se gradi u Gaženici. Kontejnerski terminal prostirat će se na deset hektara površine, s dvije obale dužine oko tristo metara gdje će se servisirati kontejnerski promet. Projektnu dokumentaciju, vrijednu sedam milijuna kuna, izrađuje tvrtka Rijeka projekt, a trebala bi biti završena do kraja sljedeće godine. Lučka uprava Zadar planira financirati gradnju kontejnerskog terminala novcem iz pristupnih fondova Europske unije, iz kojih se za takve projekte može dobiti i do 80 posto nepovratnih sredstava.

Ovogodišnji maturanti sa svojim učiteljima te brojnim uglednicima koji su nazočili svečanosti

Ustrajnost hrvatske zajednice

Vrhunac je bila svečana večer i maturalna svečanost održana 30. listopada u Hrvatskom domu "Kardinal Alojzije Stepinac" u Geelongu na kojoj su maturanti nagrađeni za svoj trud u studiranju hrvatskog jezika

Napisala: **Katica Perinac**

Jezik je osnovno obilježje jednoga naroda i spona između svih pripadnika toga naroda. Borba za hrvatski jezik tijekom naše višestoljetne i burne prošlosti bila je duboko utkana u srca hrvatskih rodoljuba koji su nastojali očuvati nacionalnu svijest i samobitnost, bez obzira na to gdje su živjeli.

Mogućnost organiziranog školovanja i njegovanja hrvatskog jezika u australskoj državi Viktoriji još je jedan dokaz koji svjedoči o ustrajnosti hrvatske zajednice pri očuvanju svoga nacionalnog identiteta. Priznanje hrvatskog jezika kao maturalnog predmeta, a zatim i kao punopravnog predmeta na sveučilištima u Viktoriji, izboreno je prije 30 godina neumornim radom, upornošću i ljubavlju hrvatske zajednice. Tim priznanjem otvorena su vrata djeci hrvatskih roditelja da budu ravnopravna sa svim drugim narodima ove multikulturalne zemlje.

Trideseta obljetnica hrvatskog jezika obilježena je u listopadu, mjesecu hrvatskog jezika, kada su u svim školama održane prigodne svečanosti. Vrhunac događaja bila je svečana večer i maturalna svečanost održana 30. listopada 2010. u

Hrvatskom domu "Kardinal Alojzije Stepinac" u Geelongu na kojoj su maturanti nagrađeni za svoj trud u studiranju hrvatskog jezika, a utemeljiteljima priznanja za hrvatski jezik uručene su nagrade.

Na taj način ova je svečanost s jedne strane bila sjećanje na prošlost i veliki uspjeh hrvatske zajednice u ovoj australskoj državi, dok je s druge strane nagrađivanje mladih bila potvrda jednako tako uspješne sadašnjosti i vjere u budućnost.

Katica Perinac, predsjednica Udruge učitelja hrvatskog jezika u Viktoriji, uru-

čila je zahvalnice gospodinu Jozi Pavloviću, gospodinu Arthuru Nalisu (priznanje je primila njegova unuka Katarina), gospođi Mariji Pavlović i gospođi Ani Stipanović.

Na svečanosti su u ime maturanata govorili Tomislav Jakičić, na hrvatskom jeziku, te Jessica Bartulovic i Tomislav Tabak, na engleskom jeziku.

U ime parlamenta Viktorije govorili su zastupnik Geelonga Ian Terzise i vijećnik Geelonga Eddi Kontelj, a u ime škola ravnatelj Victorian School of Languages gospodin Frank Merlino.

Svečano obilježavanje ove velike obljetnice bio je nezaboravan događaj za hrvatsku zajednicu, posebice za maturante hrvatskog jezika. Na svečanosti su bili mnogobrojni uglednici iz mjerodavnih australskih institucija i hrvatske zajednice.

Udruga učitelja hrvatskog jezika u Viktoriji zahvaljuje ministru znanosti, obrazovanja i športa RH gospodinu Radovanu Fuchsu i ravnateljici Hrvatske matice iseljenika gospođi Katarini Fuček na upućenim čestitkama maturantima i zajednici. ■

Jozo Pavlović je bio učitelj hrvatskog jezika i član Odbora za priznanje hrvatskog jezika

ENG The 30th anniversary of organised supplementary Croatian language instruction in the Australian state of Victoria was commemorated with a graduation ceremony held October 30 at the Cardinal Alojzije Stepinac Croatian Club in Geelong.

Proslava oživjela i zbor "Ivan Lukačić"

Proslava je započela uvodnom riječi fra Petra Čirka, voditelja Misije, koji je ukratko, kronološki podsjetio na protekla četiri desetljeća, na početke koji sežu u 1969. godinu

Misijski folkloriši izvode prigodan program

Napisala: **Sonja Breljak**

U Hrvatskoj katoličkoj misiji u Berlinu obilježena je i proslavljena 40. obljetnica osnutka i rada Misije. U prostorima Misije bilo je kao u košnici. Naime, za trodnevne proslave misijske obljetnice, koja je održana 19., 20. i 21. studenog, bilo je mjesta za sve skupine djece, mladih i odraslih, za kulturne, zabavne i duhovne događaje. Prvi dan bio je posvećen svim aktivnostima koje se razvijaju i njeguju u Misiji. U bogatom kulturnom programu u *ATZE Musiktheater* nastupio je mješoviti crkveni zbor, klapa "Berlin" koja djeluje pri Misiji, zatim folkloriši te mladi framaši. Bio je to više nego zanimljiv program u kojemu je prikazano sve što se njegovalo pod okriljem Misije. *E, jeste se dobro spremili!* – jedan je od pozitivnih komentara nakon završetka skoro trodnevnog kulturnog programa. Zanimljiv

program privukao je 500 posjetitelja koji su imali sreće i uspjeli nabaviti ulaznice koje su se brzo razgrabile.

POVIJEST MISIJE

A sve je započelo uvodnom riječi fra Petra Čirka, voditelja Misije, koji je ukratko, kronološki podsjetio na protekla četiri desetljeća, na početke koji sežu u 1969. godinu. Zajedničko slavlje i uživanje u mnogobrojnim aktivnostima vjernika, što danas pruža i ostvaruje Misija, započelo je uza zvuke hrvatske nacionalne himne, uz pratnju tamburaša i izvedbu zborova. Program je izvrsno vodila Anita Liović. Pozornicom su zatim zavlitali zvuci iz opere *Nabuko*, melodije dalmatinskog kraja i misijska himna u izvedbi mješovitoga crkvenog zbora. Zatim folkloriši, mladi i stariji, koje su do sada dugi niz godina pripremala Mirjana Begić i Neda Grubišić. Zasvirao je gitarist Mario Raić, student gitare. Zapjevala je pre-

lijepim glasom operna pjevačica Tanja Šimić. Sve je iznenadio divan duet Evelin Novak i Ante Bagarića. Klapa Berlin, predvođena Marinom Tadinom, pokazala je kako zvuče duhovne i druge skladbe izvedene u višeglasju skladnih muških glasova. Prošlost i povijest Misije, pod ravnanjem Suzane Smolković i uz pratnju tamburaša, prikazale su članice zbora "Ivan Lukačić". Nakon dvadesetak godina pauze, oživio je ponovno ovaj zbor potaknut idejom o proslavi misijske obljetnice. Naime, u Berlinu je prema ideji fra Stipe Grgata od 1978. godine djelovao dječji zbor s nazivom "Ivan Lukačić". Bilo je to živo razdoblje kulturnog rada i djelovanja. Djelovali su i orkestri tamburaša, harmonikaša i gitarista. Uspjeh je bio potpun. Imali su nastupe na radiju, na raznim priredbama u Berlinu i Njemačkoj. Na kraju, snimljena je i ploča s četirima duhovnim pjesmama. A što je najvažnije, zbor je pohađalo stotinjak djece i mladih te je tako u njihova srca posijana ljubav prema Kristu i glazbi. Takav intenzivan rad potrajao je do kraja osamdesetih godina.

DOŠLI ANICA I ROBERT KOVAČ

Zbor su nakon fra Stipe Grgata vodili s. Krešimira Skopljaković, fra Milan Jašić, zatim s. Miroljuba Miloš i s. Fabiola Bobaš. S vremenom su se razni vidovi zborne i orkestralne organizacije jednostavno ugasili. Priprema proslave Misije oživjela puno toga. Prema ideji članice Anice Krstanović i uz potporu Janje Tadin i Suzane Smolković, priličan broj nekadašnjih članova nastupio je na proslavi Misije. U njihovim redovima na pozornicu su izašle i nekadašnje članice ovog zbora pristigle i iz drugih mjesta u Njemačkoj, kao i iz domovine. Zapjevale su s njima nekadašnje članice iz Zagreba: časna sestra Anica Marija Cvitković, Marijana Džolić, Dijana Pavković, uspješna poduzetnica

Zbor "Ivan Lukačić"

koja se vratila u Zagreb, Jelena Farkaš iz Esslingena, Anđelka Marić, nekadašnja voditeljica folklor iz Wuppertala i, naravno, Anica Kovač, svojevremeno Miss Hrvatske, koja je za ovu prigodu doputovala u društvu supruge, nogometaša Roberta Kovača, koji je na igračke pohode

isto tako zakoračio iz Berlina.

Bila je to izvrsna predstava na pozornici *Atzetheatra* u Berlinu u povodu 40. obljetnice Hrvatske katoličke misije Berlin. Očekuje se kako će svi aktivisti,

pa i oni koji su se netom okupili, potaknuti nekadašnje članove zbora i tamburaša da nastave s radom i djelovanjem, pjevanjem i sviranjem, u susret nekim novim obljetnicama. ■

ENG The Croatian Catholic Mission in Berlin recently celebrated its 40th anniversary.

MATIČIN FOTOALBUM

Fotografije obitelji Lušić iz Brisbanea

U naš fotoalbum uvrstili smo dvije obiteljske fotografije koje nam je poslao Miroslav 'Misho' Lušić iz Brisbanea u Australiji. Obje su snimljene 1967., godinu dana nakon što su se Mishini roditelji Terica i Šime sa svoja tri sina preselili iz Splita u Australiju.

Lušići u Brisbaneu: sinovi Mišo i Jakša, majka Terica, otac Šime i najstariji sin Vlado

Izlet na Zlatnu obalu - Gold Coast - u Queenslandu, sin Jakša, majka Terica, otac Šime i Mišo

Imate li sliku za Matičin foto-album?

Ukoliko imate zanimljive fotografije iz života hrvatskog iseljenništva potpišite ih i pošaljite na e-mail adresu: casopis.matica@gmail.com

Sve fotografije koje zadovoljavaju našim stručnim i tehničkim kriterijima bit će objavljene u Matici. Ujedno ćemo fotografije pohraniti u foto-arhivi Muzeja hrvatskog iseljenništva u osnivanju.

Uz stoljeće Hrvatskoga novinarskog društva

Na osnivačkoj skupštini, održanoj 18. prosinca 1910., bio je 31 novinar. Milan Grlović, glavni inicijator osnivanja novinarske organizacije, izložio je u svom govoru temeljna načela strukovne udruge

Piše: **Željko Holjevac**

Na pragu modernoga doba pojavile su se u Europi prve novine. U početku one nisu imale šire društveno značenje jer su se tiskale ručno, a većina stanovnika u predindustrijskoj Europi nije znala čitati i pisati. Tadašnje novine nisu mogle utjecati na politički život jer su položaj i uloga pojedinca u društvu bili unaprijed određeni podrijetlom ili pripadnošću određenoj skupini. Na hrvatskom prostoru prve novine su izlazile potkraj 18. stoljeća u Zagrebu na latinskom i njemačkom jeziku. U Zadru je 1806. pokrenut dvojezični list na hrvatskom i talijanskom jeziku, a prve novine isključivo na hrvatskom jeziku počeo je 1835. izdavati Ljudevit Gaj, središnja ličnost hrvatskoga narodnog preporoda.

U Europi i u hrvatskim zemljama tijekom 19. stoljeća povećavao se broj novina koje postaju sve slobodnije i opremljenije. Istodobno je i ljudsko društvo

u procesima sveobuhvatne transformacije potaknute industrijalizacijom postalo otvorenije i pokretljivije. Zahvaljujući polaganom porastu opće pismenosti u isto vrijeme povećavao se i broj čitatelja novina i pretplatnika. Industrijalizacija je davala sve savršenije strojeve za tiskanje novina, zbog čega je novinstvo počelo polako prerastati u posebnu industriju. Povećanje prihoda od oglasa zbog rastuće komercijalizacije, masovne proizvodnje i ekspanzije popularnih tržišta utjecalo je na smanjenje cijene novina i njihovu dostupnost.

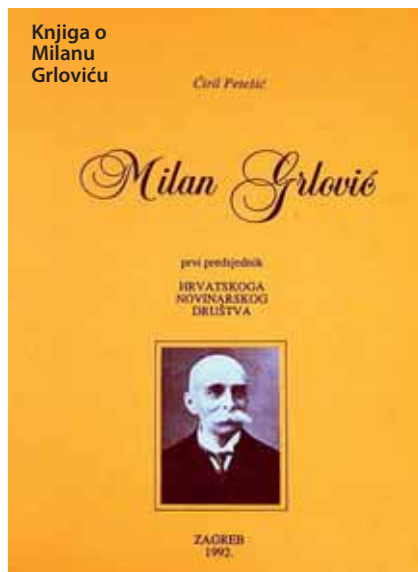
VAŽAN MEDIJ KOMUNIKACIJE

Do 1914. novine su se i u Europi i u hrvatskim zemljama etablirale kao važan medij komunikacije i nezaobilazni čimbenik javnog života, ponajprije u gradovima u kojima je bilo znatno više pismenih ljudi nego na selu. Postupnim širenjem općeg prava glasa i demokratizacijom koja se nametala kao civilizacijska nužnost novine su počele sve odlučnije utjecati i na javno mnijenje jer

su ih kupovali oni koji su umjeli čitati i pisati, a takvi su u to doba ne samo igrali aktivnu ulogu u društvenoj stvarnosti svojih sredina, nego i participirali u političkom životu svojih zemalja. U hrvatskim zemljama, nakon poduljeg razdoblja gotovo neupitne prevlasti stranački obojenog tiska, došlo je već na početku 20. stoljeća do prvoga prodora informativnih listova obilježenih prevlašću svježih vijesti nad političkim porukama.

Prije nego što je tijekom 20. stoljeća došlo do šire uporabe radija i televizije, novine su bile ne samo osnovni nego i jedini masovni medij u građanskom društvu. Istodobno je novinstvo prerastalo u posebnu profesiju s vlastitom profesionalnom praksom i etičkim kodeksom "predstavljanja" prije nego kreiranja "javnog mnijenja". Kao profesionalci, bolje plaćeni i međusobno čvršće povezani, uživajući potporu od oglašavanja, novinari su počeli sve više izmicati

političkom nadzoru i cenzuri, postavlja-jući u isto vrijeme temeljne profesionalne standarde suvremenog novinstva.

Hrvatski novinari utemeljili su na osnivačkoj skupštini 18. prosinca 1910. svoju profesionalnu organizaciju koja djeluje i danas – Hrvatsko novinarsko društvo. Za prvog predsjednika izabran je novinar Milan Grlović iz Križevaca. Društvo je imalo 61 člana. U Upravnom odboru bili su potpredsjednik Antun Schlegel, blagajnik Ivan Peršić, tajnik Zvonimir pl. Vukelić i odbornici dr. Milivoj Dežman, Većeslav Vilder i Bude Budisavljević, a zamjenici Ferdinand Pajas i Joso Lakatoš. Izabrano je Nadzorno vijeće i Sud časti. Skupština je održana u prostorijama Matice hrvatske u Zagrebu.

PRVI NEUSPJEŠNI POKUŠAJ

U poslovniku Društva hrvatskih književnika iz 1900. bilo je predviđeno “pozvati sve hrvatske književnike i novinare, da pristupe u Društvo kao pravi članovi”. U sklopu toga društva osnovan je novinarski odsjek koji je imao 52 člana, a na čelu mu je bio Milan Grlović kao pročelnik. Nakon što je Grlović napisao da “hrvatski novinari danas još sačinjavaju podpuno neuređeni stališ”, dr. Milan Heimerl, član uredništva lista *Obzor*, predložio je 11. travnja 1903. da se osnuje novinarsko društvo kao profesionalna organizacija koja će štititi interese novinara jer su vlasnici novina, u pravilu politički prvaci, novinarstvo doživljavali kao neplaćeni stranački rad iz patriot-skih pobuda. Već 10. listopada 1903. sa-

stalo se u Zagrebu više od 60 novinara iz svih hrvatskih pokrajina sa zadaćom da vijećaju o “osnutku društva hrvatskih novinara”. Sastankom je predsjedao dr. Juraj Biankini, glavni urednik zadarskoga *Narodnog lista*, a izvijestitelj je bio Antun Radić, pokretač lista *Dom*, prvih novina namijenjenih hrvatskom seljaku “za razgovor i nauk”. Pokušaj nije uspio jer su mnogi novinari još bili podložni utjecaju svojih pretpostavljenih kojima nije odgovarala novinarska neovisnost i solidarnost.

Nakon toga prvog pokušaja, u uredništvu dnevnika *Novosti* u Zagrebu sastali su se 1. studenoga 1907. tiskar i izdavač Mile Maravić i novinari Dragan Krvarić, Mirko Dečak i Ferdinand Pajas te odlučili “poraditi oko organizacije novinara”. Ubrzo je sedam urednika i novinara potpisalo proglas kojim su novinari u uredništvima svih hrvatskih novina pozvani da pristupe novinarskoj organizaciji koja bi se izdvojila iz sastava Društva hrvatskih književnika. Dvanaest novinara okupljenih na sjednici 1. prosinca 1907. odlučilo je osnovati vlastitu udrugu pod imenom Hrvatsko novinarsko društvo. Pravila Društva podnese-na su u siječnju 1908. Zemaljskoj vladi na odobrenje. Nadležne vlasti odobrile su pravila tek 11. studenog 1910. godine. Već 20. studenog iste godine sastaje se u Zagrebu 24 novinara koji biraju Privremeni odbor koji je, pripremajući osnivačku skupštinu, primio u članstvo 53 novinara.

ETIČKE OBVEZE HRVATSKOGA NOVINSTVA

Na osnivačkoj skupštini, održanoj 18. prosinca 1910., bio je 31 novinar. Milan Grlović, glavni inicijator osnivanja novinarske organizacije, dao je u svom govoru pregled povijesti hrvatskoga novinstva i izložio temeljna načela strukovne udruge, zapravo sažeti program djelovanja Društva i etičke obveze hrvatskoga novinstva. “Da uzmogne vršiti svoju uzvišenu misiju u narodu, štampa mora biti neodvisna, ona mora biti poštena, da bude ugledna, a mora biti složna, da bude jaka i uplivna”, naglasio je Milan Grlović, prvi predsjednik Hrvatskoga novinarskog društva.

Novinske reklame između dva svjetska rata

Do izbijanja Prvoga svjetskog rata Hrvatsko novinarsko društvo skrbilo se o slobodi izražavanja i novinstva, često se sukobljavajući s vlastima. Između dvaju svjetskih ratova sagrađen je Novinarski dom u Zagrebu. U njegovu salonu na prvom katu održavali su se glasoviti novinarski plesovi. Pravilnik HND-a u doba NDH tražio je od novinara arijevsko podrijetlo i ispit zrelosti, a sloboda tiska nije postojala. U razdoblju socijalizma novinarska organizacija nosila je ime Društvo novinara Hrvatske, a djelovala je u procjepu između profesionalnih paradigmi, interesa javnosti i ideoloških zahtjeva vlasti. Na skupštini 9. siječnja 1991. vraćeno je ime Hrvatsko novinarsko društvo.

Hrvatsko novinarsko društvo od 1992. član je Međunarodne federacije novinara i danas ima više od 3.000 članova. Njegovi su ciljevi: a) ostvarivanje profesionalnih interesa, etičnosti i slobode javnog izražavanja; b) promicanje Ustavom zajamčenih prava javnosti da bude izvještena o svim događajima u društvu, te prava svake osobe na slobodu izražavanja, mišljenja i dostupnost svim javnim glasilima; c) čuvanje ugleda i dostojanstva profesije; d) zaštita novinara od samovolje izdavača i sprečavanje monopola; e) materijalna i socijalna zaštita novinara. ■

ENG Croatian journalists established their professional guild, the Croatian Journalists' Association—active to this day—at a founding assembly held December 18, 1910.

Gipseri

Ljetna olimpijada u Münchenu 1972. godine bila je svojevrsna prekretnica u životu svih Glavičana pa i njihova sela. Nijemci su u pripremanju te manifestacije izdvojili goleme novce za izgradnju sportskih objekata, popravku ulica, podizanje novih kuća pa i čitavih gradova kao što je Neu Perlach. A to znači da se stvorilo mnogo radnih mjesta posebice u građevinarstvu, što su Glavičani uglavnom radili. Uoči Olimpijade, a s ciljem efikasnije i brže gradnje, uvedena je nova tehnologija žbukanja zidova, tzv. Gips, odnosno smjesa u kojoj se uz pijesak, vapno i ostale sastojke dodavao gips kao vezivno tkivo. Radilo se strojno, tako da su vreće gipsa ubacivane u stroj, a ovaj ga je miješao s vodom i kroz crijevo izbacivao na zid. Potom bi letvaš svojom dugačkom letvom ugrubo ravnao tu žbuku po zidu, iza nje ga je radnik s filcom, svojevrsnom četkastom hoblom uz pomoć vode navlažio gornji sloj već uravnate žbuke, pa je onda sve to finalizirao "gletkelaš" metalnom hoblom i to tako da je zid ostajao ravan i gladak kao staklo. Prema tome, taj se posao gipsanja sastojao od četiri različite operacije, što znači da su ga morala raditi četiri čovjeka. Zato su Glavičani radili u kolonama od po četiri čovjeka. Ponekad i petorica ako je trebalo čistiti otpad ili ako je vođa kolone imao nekog svog rođaka kojemu je želio pomoći tako da ga uključi u posao. Kasnije su mnogi uvještili posao do te mjere da su kompletan posao mogla raditi trojica ljudi, a iznimno i dvojica ako su bili vješti i dovoljno snažni "stizati gips". Rodijak je Čipa jedno vrijeme sam radio i "stizao gips", što je pravi podvig, no o tome ćemo kasnije.

Uoči Olimpijade sažidano je na tisuće četvornih metara zidova koje je trebalo ožbukati, a pošto se radilo o novoj tehnologiji, bilo je veoma malo onih što su se uzimali takva posla. Osim toga, radilo se o veoma napornu poslu na propuhu i u vlazi, pa su svi ubrzo odustajali od tog dobro plaćena posla. Ali su

upravo Glavičani, kao i njihovi susjedi Dočani, te Bukovičani, Brišničani, Borčanci, Kongorani... vidjeli svoju priliku za dobru zaradu. Tim više što se moglo raditi na akord radi stizanja rokova. Problem je bio samo jedan – nitko nije znao raditi. S početka su glavičke kolone više vremena trošile na otklanjanje kvarova nego radeći posao. Najčešće nisu znali podesiti na stroju količinu vode, pa bi iz crijeva počela izlaziti rijetka smjesa koja bi se samo slila niz zidove, umjesto žitke smjese koja bi se lijepila na zid. Posebice je nezgodno bilo ako bi stroj zgužvao komad papira od vreće pa zaštopao. Glavički se majstorluk iz tih prvih gipserskih dana vidio po njima i njihovim bijelim kombinezonima koji su bili potpuno zamazani gipsom pa bi se pretvarali za dan-dva u prave skafandere teške i po nekoliko kilograma. Na kraju je ispadało veoma malo novaca za takav rad. Naprosto je bio manjak urađenih kvadrata, a i ono što je urađeno, bilo je najčešće grbavo i ispod dopuštenog standarda, pa bi nadzorni inženjer odbijao primiti posao. Rodijaka bi Čipu ljutilo njemačko cjepidlačenje, pa je nakon arhitektova odbijanja da primi posao jer je plafon grbav, kazao inženjeru:

- Bogarca mu poljubim, šta fali što plafon nije ravan? Ta nećeš odat po njemu, nisi misečar. Važno je da je doli ravno.

Najčešće se ipak događalo da su arhitekti primali te grbove zidove jer naprosto nije bilo boljih majstora od Glavičana, što je naše junake i održalo u poslu. Još jedna stvar je tu pomogla, a to je ljudska narav. Svi su se, naime, hvalili majstorlukom, u pričama izmišljali da su zaradili mnogo više nego su ustvari dobili, pa se posao na gipsu nastavljao, a Glavičani su sve više napredovali. Poslije se vidjelo da je za dobru kolonu dovoljno imati dva dobra meštra, ponekad i samo jednog. Ostali su mogli raditi pomoćne poslove i učiti. Tako je i bilo. A jedan od onih kojima je gipsanje krenulo bio je Rodijak Čipa. Imao je izuzetan osjećaj za prostor, a letva mu je ležala kao

ni jedna alatka dotad. Uz to je bio visok i snažan što je neobično važno. Često nije morao stavljati skelu, ako su plafoni bili na normalnoj visini. A kad je u pitanju snaga, zna se da gips ne može raditi ni najbolji majstor ako nije snažan. Jer, trebalo je 12, pa i 15 sati izdržati na tom napornom poslu. No, velika zarada ubrzo bi umirila umorne gipsere i razgonila dvojbe da se promijeni posao. Osim toga, Rodijak je volio taj akordaški posao i zbog toga što se nije morao bojati šefa, što je mogao biti sam svoj gazda kada je u pitanju odmor. Znao je on da je lakše "običnim bauštelcima", ljudima koji su radili na režiju svojih osam ili devet sati. Je da se tu lakše radi, ali čovjek nikada nije smio dok radi popušiti cigaretu. Sjećao se on posla na Holzmannu. Tada je sobom donosio škiju, pa bi smotavao sam cigarete. Ali je u nekoliko navrata dobio kritike da mora navečer savijati taj svoj duhan, a ne krasti radno vrijeme firmi.

Vlasnici gipserskih firmi bili su početka Nijemci, obično mladi i ambiciozni ljudi koji su se na brzinu željeli obogatiti. Bile su to male firme s dvije-tri, a najviše pet kolona i dvadesetak radnika. Zaradivali su Glavičani tada dobre novce, i po nekoliko tisuća maraka mjesečno, ali su također radili i po šesnaest sati dnevno. Jedna glavička anegdota kaže da je i Bog čuo za glavičke gipsere pa ih je došao vidjeti. Vidio je da su u ponedjeljak ustali u pet sati, s poslom počeli u šest i crnčili tako do deset sati navečer. Slično se ponavljalo i ostalih dana sve do subote kada su se Glavičani izjutra dogovorili da će taj dan raditi samo dopodne. Jer, valja malo i odmoriti, okupati se i svratiti u birtiju, kako su sami govorili. No, gips je gips, kvadrati nose novac, pa su naši Glavičani produžili posao do navečer. Negdje oko deset sati navečer Bog se obrati Glavičanima riječima:

- Nek vas vrag nosi, ali ja odoh spavati i odmoriti se!

LEGE

Slavara

lipo stranjsko ime kojeg se neće stiditi ni nakraj svita.

Ovakvu slobodu i oštrinu Anđina istupa može se obrazložiti izmijenjenim muško-ženskim odnosima. Dok su u djedovo vrijeme žene bile obična radna snaga bez ikakvih prava, novo je vrijeme isturilo žene u prvi plan. Odjednom su one dobile novce i novčanike, u odsutnosti očeva postale su jedine odgojiteljice, na njihovo su ime počela stizati pisma, one su morale dočekivati goste i ići na roditeljske sastanke. Djed je Kleco s negodovanjem gledao na te promjene, ali se protiv toga mogao boriti samo poslovičom kako sretnom čovjeku umiru žene, a nesretnom krepavaju kobile.

Ni baba Manda nije s odobravanjem primila te novine, a najviše joj je smetalo to što su se njezini unuci počeli javno ljubiti sa ženama pri dolasku ili odlasku.

- Ja sam sa svojim Klecom desetero dice izrodila, a nikad ga nisam poljubila. Did mi je svidok. Ajde, reci, dide, je li vako ili nije, šta sad šutiš, žestoko je galamila baba Manda i kao i obično, mahala rukama ispred Klecinih očiju i lica.

- Nosi te motore ispid mene, stara sotonu, obrecnuo bi se Kleco. Ko bi te taku smio poljubiti, viro pasja, pa da me zapuneš ko zmija!

Novo su vrijeme proklinjale i stare cure. One su za svoju sudbinu optuživale Njemačku i liječnike. Njemačku stoga što je odvela muškarce koji su vani ginuli ili prerano umirali od teškog rada, a liječnike zato što su pri porodu uspješno spašavali žene. U staro vrijeme je uvijek postojala mogućnost i nada djevojačka da će se udati za prvu ljubav, naravno, kad umre prva žena. Sada su te nade postale ništavne.

Ovdje valja kazati da je Anđa znatno proširila svoje vidike, promijenila svjetonazor i sustav vrijednosti za vrijeme šestomjesečnog boravka u Njemačkoj. Tu je vidjela očaravajući sjaj velikoga grada, što joj se trajno usjeklo u pamćenje. Tu je čula njemačka imena, čula kako se prelijepe djevojke oslovljavaju imenima: Ilse, Inge, Trudi, Megi ... Već tada je za-

pikerala dati svojoj kćerki, ako je ikada rodi, jedno takvo ime, premda je željela sva ta imena donijeti sobom, nadjenuti ih svim ženama i djevojkama glavičkim. Zato se Anđa tako žestoko borila protiv prijedloga da joj kćerka nosi naše ime.

- Vidi ti kako je kod nas. Po čitavi se dan pudara i viče: Mande, Kate, Joke, Anđe ... A koliko bi bilo lipše zvat: Moni, Ket, Endži ... Ja, mene su tamo zvali Endži.

Baš lipo! Ondak, vi ne znate još nešto. U nji ima slova koja imaju iznad sebe dvije točke. Slovo "o", a ponad njega dvije točke, pa se čita ka "ö". Ili slovo "u", pa se čita ka "ü" ako su nad njim dvije točke. A di je kod nas tako slovo? Nigdi. Metne na nj jednu točku ili kvaketinu. A da ima to slovo sa dvije točke, ondak bi se pisalo Duvno, a čitalo Divno. Kud ćeš lipše?! I šta sam još vidila, oni imaju skvrđeno "i". Skvrđeno baš ko ćirilčno "u". A čita se ka "i". Pa ondak piše Glorija, a čita se Glorija. Eto, baš lipo ime. Evo imena za malu. Zvat će se Glorija, sa skvrđenim "i".

U tom je trenutku na kućna vrata ušao učitelj Lovre, pa kad je od Endži saznao da se kćerka zove Glorija, pohvalio je ime i one što su ga nadjenuli.

- Baš fino, kazao je učitelj. Bakino ime, samo moderna verzija.

- Kako bakino?, začudi se Endži. Nije Slava ni Slavara, nego Glorija i to sa skvrđenim "i".

- E, pa upravo sam to mislio. Jer, Glorija je latinsko ime koje znači Slava kada se prevede na hrvatski. Znače ono: Gloria tibi Domine! Hoće kazati: Slava tebi, Gospodine.

- Dava tebi, druže, dreknu Endži na učitelja. Ako ćeš tako govoriti, više mi u kuću ne zalazi. Moja ćer nije Slava, već Glorija i to svi upamtite.

Istodobno se ispod prozora začu skandiranje djece:

Sla... va ... ra, Slavara, Slavara ... , na što je djedu zaigrao brk od dragosti.

- Velika je stvar škola i školovan čovik, reče Kleco potihom dok se zavaljivao u fotelju i obuzdavao unutarnji nagon za smijehom. ■

Kada je Anđa rodila kćerku, u Klecinoj se kući slavilo kao da je rođeno prvo muško dijete. Jer, bila je to prva djevojčica nakon osmero muške djece, koliko su imala tri Klecina unuka. Rodijak je Čipa imao trojicu, koliko i brat mu Pere, a Antiša dvojicu. Po običaju, djed je Kleco sam sebi pridavao najveće zasluge za tu činjenicu, On je toliki broj muških potomaka pripisivao "jakoj krvi naše vamilije". Problem je, međutim, bilo ime koje bi trebalo nadjenuti djevojčici. Rodijakov prijedlog da se kćerki dadne ime Slava, po njegovoj materi, Anđa je s pika odbila.

- Slava, kažeš?!, prosvjedovala je Anđa. Pa da joj dica odma dadnu nadimak Slavara ka i tvojoj materi. E, to nemere dok sam ja živa. I da stotinu dice rodim, više ga ni jednom neću naditi ova naša budalasta imena. Eno, dali smo starijem ime u didovo Grgo, drugom u pradiidovo Joke, trećem u učevo Paško, pa se pokajali. To mi neka imena. Di ćeš u Njemačkoj nać ime Grgo, Bože mi ga prosti. Ili Joke. E, dok je mene, neće ga maloj bit ni Slava, ni Manda već neko

U službi Boga i čovjeka

Sestre su započele svoje djelovanje u Essenu 1960. godine kad je onamo poslana s. Benicija Rubić da bude pomoćnica župniku u dušobrižništvu za Hrvate na širem rurskom području

Svi sudionici Duhovno-kulturnog programa na pozornici u Bottropu

Napisao i snimio: **Adolf Polegubić**

“Ovim svečanim euharistijskim slavljem zahvaljujemo Bogu za 50 godina života i rada naših sestara služavki Maloga Isusa ovdje u Essenu. Prema svjedočanstvima mnogih nazočnost sestara osjećala se kao blagoslov Božji kako u Hrvatskoj katoličkoj misiji (HKM) u Essenu, u njemačkom domu za starije i nemoćne osobe, u domaćinstvu Biskupskog ordinarijata te mnogobrojnim njemačkim obiteljima koje u tom dijelu Essena obilaze sestre pružajući medicinsku pomoć starima i nemoćnima. Osim njihova vjerskog i kulturnog djelovanja u hrvatskoj misiji,

vrlo je važan njihov obilazak naših ljudi po bolnicama, domovima za starije i nemoćne, kućama, pa i zatvorima”, rekla je s. Maria-Ana Kustura, vrhovna glavarica Družbe sestara služavki Malog Isusa sa sjedištem u Zagrebu, u nedjelju 7. studenog na misnom slavlju u crkvi sv. Tome Morusa u Essenu.

ZAJEDNICA SE OFORMILA I RASLA

Naime, u subotu 6. i nedjelju 7. studenog proslavljena je pod geslom “Služavke Malog Isusa 50 godina u Essenu – U službi Boga i čovjeka” u tome njemačkom gradu 50. obljetnica djelovanja sestara, u organizaciji HKM Essen i Zajednice sestara u Essenu.

Svečano misno slavlje predvodio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj mons. Juraj Jezerinac u zajedništvu s voditeljem misije vlč. Stjepanom Penićem, njemačkim župnikom župe sv. Tome Morusa u Essenu Hermannom Josefom van Akenom i vlč. Matom Vukojom.

Misnom slavlju nazočio je generalni konzul RH iz Düsseldorfa Vjekoslav Križanec, vicekonzul Ivan Sablić i konzul Tihomir Kujundžić.

Sve je na početku pozdravio vlč. Penić podsjećajući na 50. obljetnicu djelovanja sestara u Essenu. Sestre su započele svoje djelovanje u Essenu 4. prosinca 1960. Na zamolbu župnika vlč. Franje Lodete tada je pozitivno odgovorila časna majka Maristela Gojić i poslala s. Beniciju Rubić u Essen da bude pomoćnica župniku u dušobrižništvu za Hrvate na širem rurskom području. S. Beniciju slijedile su i druge sestre i tako se ta zajednica oformila i rasla preuzimajući i druge dužnosti u različitim ustanovama mjesne crkve - Biskupije Essen: vođenje domaćinstava u bogosloviji sv. Bonifacija u gradu Bottropu, domaćinstva u Biskupskome generalnom vikarijatu, domaćinstva biskupa Huberta Luthea, njegu bolesnika u župama, domu za starije i nemoćne u Lüdenscheidu i domu “Albert-Schmidt-Haus” u Essenu u kojem djeluju od 1973. do danas. U HKM

“Misno slavlje predvodio je biskup Juraj Jezerinac

Essen djeluju od 1960. Danas su u misiji pastoralne suradnice s. Fanita Jukić i s. Alis Lovrić. Vlč. Penić posebno je zahvalio biskupiji Essen i odgovornima u biskupiji na pomoći koju su pružili sestrama, kao i hrvatskoj misiji na tome području.

DUHOVNO-KULTURNI PROGRAM U BOTTRÖPU

Mons. Jezerinac rekao je u nadahutoj propovijedi kako je teško zamisliti cjelokupni župni rad u toj hrvatskoj misiji bez prisutnosti časnih sestara. "Zato je domovinska Crkva slala za hrvatskim vjernicima svoje svećenike da se ne izgube u svom bogoljublju i čovjekoljublju. Zato je slala i časne sestre da im budu na pomoć", rekao je mons. Jezerinac. Misno slavlje uvećao je zbor pod vodstvom s. Fanite Jukić, prijestolnice zajednice sestara u Essenu.

Večer prije, u subotu 6. studenog, priređen je duhovno-kulturni program u dvorani Saalbau u Bottropu. U prigodnom programu nastupio je zbor sestara sastavljen od sestara iz Essena i iz domovine, misijski dječji zbor i misijski odrasli zbor koji su zahvalili uz prigodi dar s. Faniti na njegovu dugogodišnjem uspješnom vođenju. Nastupila je i dječja folklorna skupina HKM Essen, folklorna skupina "Adria" iz HKM Duisburg, folklorna odrasla skupina "Mala kapela" iz HKM Essen, folklorna skupina iz HKM Wuppertal i folklorna skupina "Aurora" iz HKM Mülheim/Oberhausen. U zabavnom dijelu nastupio je VIS "Domino" iz Nürnberga.

Vlč. Penić na kraju je zahvalio sestrama u ime svih, a posebno s. Faniti Jukić koja je bila glavna organizatorica programa. Program su vodili Ana-Marija Barbarić i Hrvoje Peran.

Družbu sestara služavki Malog Isusa utemeljio je sarajevski nadbiskup Josip Stadler prije 120 godina u Sarajevu s namjerom da se njezine članice skrbu o nezbrinutoj djeci, starim, bolesnim i napuštenim osobama. Družba danas ima ukupno 387 sestara koje djeluju u 67 zajednica u domovini i inozemstvu. ■

ENG The 50th anniversary of the work of the Order of Sisters of the Servants of the Infant Jesus in the German city of Essen was celebrated in mid November. The event was organised by the Croatian Catholic Mission and the nuns in Essen.

G O V O R I M O H R V A T S K I

ADVENTSKA RAZMIŠLJANJA

Prvom adventskom nedjeljom ušli smo u predbožićno vrijeme.

Prelistamo li hrvatske etnološke knjige i studije lako ćemo se uvjeriti koliko je to vrijeme radosnoga iščekivanja u hrvatskoj tradiciji bilo bogato ne samo liturgijskim posebnostima nego i različitim narodnim običajima. Naravno, danas više ne možemo živjeti kao pred stotinjak godina, ali ipak je žalosno što je suvremeno potrošačko društvo zapravo potpuno ukinulo vrijeme došašća. Otajstvo radosnoga iščekivanja blagdana Rođenja Spasiteljeva u potpunosti ostaje u sjeni jeftinoga, nerijetko neukusnoga spektakla. Ta se žalosna slika iz godine u godinu ponavlja kao rezultat nebrige za duhovne i istinske kulturne vrijednosti.

A jedna od najvećih vrijednosti hrvatskoga naroda nedvojbeno je hrvatski jezik. Zato je posve logično očekivati da se prema svomu jeziku odnosimo s najvećim poštovanjem, a isto tako i prema svojim velikanima. Ali u hrvatskom se narodu vrlo često vlastite velike vrijednosti omalovažavaju i samo tuđe priznaju. Ma koliko se istinski divili velikanima talijanske književnosti, žalosna je npr. činjenica da privatna jezična gimnazija u Splitu nosi ime Dantea Alighierija. Bilo bi posve logično očekivati da nosi ime Fausta Vrančića, velikoga intelektualca, čovjeka koji je pred više od četiri stoljeća, 1595. objavio rječnik pet najuglednijih europskih jezika svoga doba, među koje je uvrstio svoj hrvatski je-

Piše: **Sanja Vulić**

zik. U nekom drugom narodu takav je odnos prema vlastitim velikanima nezamisliv. Osobito je žalosna činjenica da se nacionalna ravnodušnost ucjepljuje mladomu naraštaju, a isto tako i ravnodušnost prema hrvatskomu jeziku. Primjera je prevelik broj, a za ovu prigodu izdvajamo tek nekoliko.

Kada sam pred pet ili šest godina pitala svoje studente što znači riječ *utisak*, mislili su da sam pogrešno izgovorila riječ *otisak* jer su znali samo za hrvatsku riječ *dojam*. Danas je, na žalost, stanje posve drukčije. Hrvatska se riječ sve više potiskuje pa smo npr. u jednom programskom listiću u povodu orguljaškoga koncerta Bachovih sabranih djela mogli pročitati kako je jedan susret na mladog Bacha zasigurno ostavio ključan i neizbrisiv utisak. Isto je i u različitim medijima. Pod krinkom jezične raznolikosti sve se više potiskuju hrvatske riječi kao npr. *polovica* i nameće *polovina* kao jedino rješenje. Tu su i druge riječi koje se doduše mogu susresti u hrvatskoj pisanoj baštini i koje se susreću u pojedinim hrvatskim rječnicima, ali nisu bile uobičajene u hrvatskoj uporabu jezičnoj normi, a danas joj se nameću. Takav je npr. izraz *ostrasčeni čin* koji se u novije vrijeme pojavljuje u hrvatskim tiskovinama u značenju: čin koji je posljedica obuzetosti strahom, kada je razum potisnut (npr. zbog mržnje ili nekoga drugoga snažnoga poriva). Takvim obezvrjeđivanjem hrvatskoga jezika obezvrjeđuje se i hrvatski narod. ■

“Treba biti čovik!”

Ante Sekulić, koji je rođen u Tavankutu nedaleko od Subotice 16. studenog 1920., hrvatski je književnik, jezikoslovac, kulturni povjesničar, doktor znanosti i dopisni član HAZU-a

Prof. dr. sc.
Ante Sekulić

Svečana akademija
je održana u Matici
hrvatskoj u Zagrebu

Napisao i snimio: **Zlatko Žužić**

U povodu 90. obljetnice rođenja istaknutoga bačkog Hrvata prof. dr. Ante Sekulića u dvorani Matice hrvatske u Zagrebu održana je svečana akademija na kojoj su o slavljenikovu liku i djelu govorili organizatori, suradnici i mnogobrojni prijatelji. Ante Sekulić, koji je rođen u Tavankutu nedaleko od Subotice 16. studenog 1920., hrvatski je književnik, jezikoslovac, kulturni povjesničar, doktor znanosti i dopisni član HAZU-a.

Akademija je održana 17. studenog

Dva dana kasnije, 19. studenog, i Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata obilježilo je 90. obljetnicu rođenja svoga člana i jednog od utemeljitelja prof. dr. Ante Sekulića. Pozdravivši sve goste i predstavnike sestrinske udruge, Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Matu Jurića i Antu Plivelića, obilježavanje je otvorio predsjednik Društva Zvonimir Cvijin, pjesme Ante Sekulića čitale su Nevenka Fabijan Vidaković i Marija Zaić Kubatović, dok je dr. Luka Štilinović govorio o slavljeniku.

u organizaciji Matice hrvatske, Društva hrvatskih književnika i Udruge za potporu bačkim Hrvatima iz Zagreba, a čestitke i riječi zahvale slavljeniku na prinosu hrvatskoj kulturi i znanosti izrekli su u ime Matice hrvatske dopredsjednik Stjepan Sučić, dopredsjednik Društva hrvatskih književnika Božidar Petrač, predsjednik Udruge za potporu bačkim Hrvatima prim. dr. sc. Stjepan Skenderović, akademik Milan Moguš, književnica Nevenka Nekić, v. d. glavnog urednika Tjednika za kulturu “Hrvatsko slovo” i urednik naklade Hrvatske kulturne zaklade Stjepan Šešelj te predsjednik Instituta za povijest, kulturu i duhovnost “Ivan Antunović” iz Subotice mons. dr. Andrija Kopilović.

“Poštovani i dragi profesore Ante Sekuliću, čestitamo Ti 90. rođendan i želimo da Ti Bog podari dobro zdravlje i da budeš sretan i zadovoljan te da nam podariš još puno svjedočanstava o bačkim Hrvatima i njihovoj kulturi”, rekao je otvarajući skup Naco Zelić i dodao kako su radovi Ante Sekulića na teme vezane uz bačke Hrvate dragocjeni i nezaobilazni kameni temeljci za buduće naraštaje.

“Sekulićevo je djelo, koje čine 57 knjiga i više od 600 stručnih i znanstvenih radova, većinom s temama vezanim uz bačke Hrvate, više od pjesničkog i znanstvenog i više od ‘enciklopedije’ bačkih Hrvata - ono je dokaz o neuništivoj energiji ove male skupine hrvatskoga naroda, koja je na surovim bačkim vjetrometinama ostala čvrsto ukopana u zemlju koju je natapala znojem i krvlju”, rekao je Zelić.

Na kraju akademije okupljenima se uza zahvalu obratio i sam slavljenik. “Znate, u životu me uvijek poticala jedna misao koju sam dužan priopćiti. Nije moja, ali sam je cijeli život želio proživjeti. Moj dida Antun, kao glavar mnogobrojne obitelji i salaša na žedničkom polju, nikada me nije posebice savjetovao na odlascima u varoš, u škole, nego je stalno ponavljao jednu rečenicu, svoje duboko životno uvjerenje ‘treba biti čovik!’ Isto tako, kad sam se kasnije vraćao iz grada na semestarske ferije, opet je ponavljao ‘di god da odeš treba biti čovik!’” Evo, to sada dok stojim pred vama, u trenutku kada obilježavam 90 godina života, ponavljam i postavljam si to pitanje - jesam li bio čovjek. ■

ENG A gala ceremony was held at the Matrix Croatica culture and literary institute in Zagreb to mark the 90th birthday of prominent Bačka region Croat, Professor Ante Sekulić DSc.

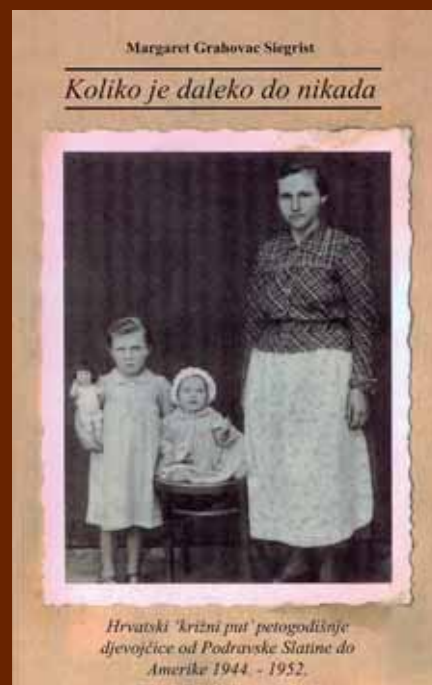

BITKE PREKRETNICE HRVATSKE POVIJESTI

Knjiga je promovirana 19. studenoga u dvorani Hrvatskog centra za dječju knjigu u Zagrebu. O knjizi je osim autora govorio i Vid Jakša Opačić, urednik izdavača - Mozaik knjige. U knjizi Hrvoja Kekeza koju je izdala Mozaik knjiga ukupno je obrađeno dvadeset pet bitaka i ratova "prekretnica" u hrvatskoj povijesti, još od ranoga srednjeg vijeka pa sve do najnovijih bitaka u Domovinskom ratu. Želja je predložiti čitateljstvu najvažnije bitke i ratove hrvatske povijesti koji su se vodili na povijesnom i nacionalnom prostoru hrvatskoga naroda i/ili izvan njega. Knjiga je pisana znanstvenim, ali i popularnim rječnikom kako bi i manje upućeni čitatelji mogli steći uvid u ovu povijesnu tematiku, ali i kako bi oni s nešto većim znanjem mogli steći nove spoznaje. Prilikom pisanja ove knjige korišteni su pretežno rezultati novije hrvatske i svjetske historiografije, i to poglavito ona djela nastala u posljednja dva desetljeća. Kako bi se olakšalo praćenje teksta, knjigu su popratile za ovu priliku posebno izrađene karte pojedinih bitaka i ratova te kazalo na kraju knjige. Hrvoje Kekez je znanstveni novak na Hrvatskom institutu za povijest.

AUTOBIOGRAFSKA KNJIGA MARGARET GRAHOVAC SIEGRIST

U nakladi Hrvatskoga informativnog centra u Zagrebu (ur. Ante Beljo) izašla je potresna knjiga "Koliko je daleko do nikada" Margaret Grahovac Siegrist, koja sada živi u SAD-u. U knjizi su sačuvana njezina stradanja i pobjede, nadanja i snovi da će "nikada", simboličan izraz za njezin povratak u rodni kraj - ipak jednom doći. Na križnom putu po Austriji djevojčica Margaret Grahovac gubi jednoga za drugim članove svoje obitelji, svoju malu, dragu i nikad prežaljenu sestricu, svoju ispaćenu, životnim mukama i brigama istrošenu majku i na kraju svoga oca, hrvatskoga vojnika. Ova knjiga je začuđujuća kronika o bolima i preživljavanju u stravičnom izgonu koji je pretrpio hrvatski narod krajem Drugoga svjetskog rata. Ona je svjedok ljudske izdržljivosti, požrtvornosti i svijetli primjer duha koji nikada ne gubi nadu i volju za životom.

D. PAVLIČEVIĆ, HRVATSKE KUĆNE/OBITELJSKE ZADRUGE

Objavljene su dvije knjige, a prva je zapravo ponovljeno izdanje davno razgrbljenog izdanja tiskanog još 1989. za koje je Dragutin Pavličević dobio Državnu nagradu za znanost "Bartol Kašić". Prva knjiga obrađuje pojavu zadruga, njihove karakteristike u našim krajevima, vrste, tipizaciju, saborske rasprave ondašnjeg vremena o pravnom uređenju zadruga i napokon početke njihova raspada - u razdoblju sve do 1881., odnosno sjedinjenja Vojne krajine. Druga knjiga obrađuje razdoblje nakon 1881. u kojemu je došlo do jače transformacije, a u konačnici i do potpunog ukidanja zadruga. Dakle, u drugoj knjizi možemo čitati o daljnjem pravnom uređenju zadruga novim zakonima i sudskim praksama, ali i o stajalištima tada važnih i meritornih pojedinaca. Knjiga je zanimljiva sa sociološkog, antropološkog, etnološkog, folklorističkog, povijesnog, pravnog, ekonomskog i politološkog stajališta jer pokazuje kako su živjeli naši preci u pojedinim razdobljima i dijelovima naše domovine, ali i izvan današnje Republike Hrvatske.

Zagreb voli jazz

Da je jazz u Zagrebu u trendu pokazao je i ovogodišnji šesti Vip Zagreb Jazz Festival. Niz velikih imena jazza kao što su Pat Martino Trio, Jason Moran & The Bandwagon, David Murray & Vip Festival Orchestra, The Last Poets oduševio je zagrebačku publiku. Festival je otvoren nastupom Saxophone Summit, predvođen trojicom vrhunskih jazz saksofonista Joeom Lovanom, Daveom Liebmanom i Ravijem Coltraneom. Koncert cijenjene skupine Saxophone Summit održan je u Zagrebačkom kazalištu mladih.

Sretno za daljnja desetljeća

Svečani koncert u čast 80. obljetnice postojanja Simfonijskoga orkestra Hrvatske radiotelevizije koji je održan 25. studenog u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu, pod ravnanjem počasnog dirigenta akademika Pavla Dešpalja, uključivao je sve elemente potrebne za tako važan datum. Orkestar je za svoju svečanost odabrao dvije skladbe. Praizvedena je kantata "Himna slobodi" za bariton, mješoviti zbor i orkestar Borisa Papandopula na tekst Luke Paljetka i izvedena Treća simfonija u Es-duru, op. 55, Eroica, Ludwiga van Beethovena. Papandopulova četverostavačna kantata "Himna suncu" je novi dokaz fascinacije ljepotom prirode i mediteranskoga podneblja.

Zečić oduševio Mariborčane

Tradicionalni koncert Dražena Zečića u Mariboru, u dvorani Tabor, bio je danima ranije rasprodan, a interes je bio takav da se već sada razmišlja o koncertu za iduću godinu, s tim da se isti dan ugovori i dodatni koncert. Uspjeh je značajniji jer se rijetki izvođači usude napraviti samostalni koncert u Mariboru, bez gostiju, zbog velike koncertne krize. Čak i najveća svjetska imena koja dolaze na vrhuncu slave, prvi put ne uspijevaju rasprodati koncerte. Koncert pred 4.000 raspjevanih fanova trajao je skoro puna tri sata, a posljednji sat vremena cijela dvorana provela je na nogama.

Martinje uz Pips chips & videoclips

U sklopu tradicionalnog 10. festivala Martin je u Zagrebu, na Trgu bana Jelačića, postavljen je šator znakovitog imena Vinograd. Prvu večer nastupili su Pips chips & videoclips i priuštili publici odličnu zabavu u Vinogradu, a sljedećih dana Zagrepčani su se zabavljali uz niz poznatih glazbenika raznih žanrova.

"Jalta, Jalta" bajka koja oduševljava

Suvremena bajka ispričana na topli način - kako je redatelj Vlado Štefanić opisao najpoznatiji hrvatski mjuzikl "Jalta, Jalta" obrađujući se mnogobrojnoj publici u zagrebačkom kazalištu Komediji prigodom 600. izvedbe - istim intenzitetom vrsnoga scenskog uprizorenja oduševljava one koji sudjeluju u njegovu ostvarenju, kao i one koji ga gledaju i slušaju. Autorski tandem Milan Grgić (1934. - 1997.), pisac teksta, i Alfi Kabiljo (1935.), autor glazbe, podarili su ljubiteljima nove glazbeno-scenske vrste mjuzikla doista toplo ispričanu priču o miru koji su izmaštala tri ađutanta dok se veliki vojskovođe nisu mogli složiti oko podjele svijeta.

zabavna

- 1 Jole**
- Bagrem bijeli
Hit Records
- 2 Jelena Rozga & Željko Samardžić**
- Ima nade
Hit Records & Tonika
- 3 Jasmin Stavros**
- Žene
Hit Records
- 4 Mate Bulić**
- Neretva
Hit Records
- 5 Leo**
- Bolji nego ja
Hit Records
- 6 Sandi Cenov**
- Zbog jedne Lane
Hit Records
- 7 Neda Ukraden**
- Da se nađemo na pola puta
Hit Records
- 8 Jelena Rozga & klapa Iskon**
- Ostavit ću svitlo
Tonika & Hit Records
- 9 Vedrana Vukojević**
- Zabranjeno
Nema
- 10 Zlatko Pejaković**
- Siromah sam, nije me sramota
Hit Records

pop&rock

- 1 Gibonni**
- Toleranca
Dallas
- 2 Toše Proeski**
- Još uvijek sanjam da smo zajedno
Hit Records
- 3 Tony Cetinski**
- Dobra ti noć bivša ljubavi
Hit Records
- 4 Nina Badrić**
- Znam te ja
Hit Records
- 5 Teška industrija**
- Dolje južno
Hit Records
- 6 Maja Vučić**
- Bit će ti žao
Menart
- 7 Franka Batelić**
- Na tvojim rukama
Hit Records
- 8 Feminem**
- Lako je sve
Croatia Records/Campus
- 9 Luka Belani**
- Guarded by Angels
Aquarius Records
- 10 T.B.F.**
- Fantastična (unplugged)
Menart

Puno pozitivne energije

U prepunoj dvorani Hypo centra, ono što se moglo osjetiti na završnoj večeri 15. Dreft Fashion Weeka Zagreb je puno pozitivne energije među dizajnerima, modelima, cjelokupnim timom DFZW-a i publikom. Svaka revija je različita priča. Za svakoga ima ponešto. Za svačiji ukus, a ukusi su različiti. Bitno je da se komentiraju kolekcije, da se priča o modi, a ne o nečemu manje važnom. Na slici je revija kreatorice Ade Zanditon tijekom završne večeri.

Slovačka nagrada hrvatskom prevoditelju

Najveća nagrada koju Slovaci dodjeljuju stranome književnom prevoditelju sa svoga jezika Hviezdoslavova nagrada pripala je hrvatskom književniku i prevoditelju Ludwigu Baueru. Na slici je Ludwig Bauer pred spomenikom Pavlu Oraghu Hviezdoslavu u Bratislavi.

Vinska kraljica dolazi iz Samobora

Mlada Samoborčanka, diplomirana ekonomistica Kristina Vugrin, svečano je okrunjena kao nova Vinska kraljica Zagrebačke županije za 2011. godinu. Krunu je preuzela u hotelu Westin od svoje prethodnice Ivana Puhelek iz Svetog Ivana Zelene. Status Vinske kraljice Kristina je izborila na zahtjevnom natjecanju na kojem je pokazala zavidno znanje o kulturi vina, vinogradarskoj tradiciji i običajima županije, Hrvatske, ali i svijeta.

“Tu sam da te zagrlim” na Zrinjercu

Zagrebačko kazalište “Kerempuh” u cilju vraćanja optimizma u hrvatsko društvo, pogođeno krizom i recesijom, te za afirmaciju zajedništva i empatije, vrijednosti koje se sve više gube u našem društvu, pokrenulo je društvenu inicijativu jedinstvene vrijednosti. “Tu sam da te zagrlim” naziv je kampanje inspirirane projektom australskog performeru Juana Manna, koji je 2004. godine postao planetarno popularan nakon što je slučajnim prolaznicima počeo nuditi “besplatne zagrljaje”. U povodu inicijative, šibenski fotograf Šime Strikoman snimio je na zagrebačkom trgu Zrinjercu 221. milenijsku fotografiju “Naveći zagrljaj”.

Spektakl LADA za oči i uši

Da se (i) po kraju djelo poznaje, pokazao je ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske “Lado” ekstatičnim završetkom svoga godišnjeg koncerta “Šokački sastanak” Slavonijom, Baranjom i Bačkom, u popunjenoj Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga u Zagrebu. Za veliko finale Ivan Ivančan, ml., inače umjetnički direktor Lada, odabrao je koloplet plesova “Na veliko prelo” koreografa Andrije Ivančana koji je i supotpisnik glazbe sa Sinišom Leopoldom.

Nagrade hrvatskoga glumišta

Na svečanosti u Hrvatskome narodnom kazalištu, 24. studenog, dodijeljene su 19. put nagrade hrvatskoga glumišta za 2010. godinu i to za najbolja umjetnička ostvarenja u drami, operi i baletu, a ove godine i u opereti/mjuziklu i plesu, te za najbolja glumačka ostvarenja u televizijskoj drami, za najbolju scenografiju, kostimografiju i u drugim kategorijama. Svečanost je održana u znaku 150. obljetnice HNK, kada je na današnji dan 1860. glumac Vilim Lesić objavio da će se na zagrebačkoj pozornici govoriti samo hrvatskim jezikom. Na slici je Vera Zima, dobitnica Nagrade za najbolje glumačko ostvarenje u TV-drami za ulogu Ruže Kosmički u seriji “Odmori se, zaslužio si”.

“Osjećam se kao Hrvatica i želim ovdje ostati živjeti”

Ova krhka trkačica visine 159 centimetara i težine 44 kilograma, hrvatska je rekorderka na 5.000 metara, 3.000 metara zapreke, u polumaratonu i maratonu!

Lisa u Matici

Razgovarala: **Željka Lešić**

Snimke: **Album L. Stublić, S. Radoš**

U Hrvatsku, domovinu svojega oca, prije dvije godine pristigla je iz SAD-a Lisa Stublić, koja je rođena 1984. godine u Waterburyju u državi Connecticut. Zavoljela je Hrvatsku i u njoj želi ostati. Ovdje je uspješno nastavila sa športskom karijerom te je postala prva hrvatska maratonka koja će nas predstavljati na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine i na Svjetskom prvenstvu u atletici koje će se održati sljedeće godine u Južnoj Koreji. Ova krhka djevojka visine 159 centimetara i težine 44 kilograma, hrvatska je rekorderka na 5.000 metara, 3.000 metara zapreke, u polumaratonu i maratonu. O životu u Hrvatskoj i športskim uspjesima s Lisom smo razgovarali

u HMI-ju, gdje je za naš mjesečnik Maticu dala intervju.

No, što je ovu talentiranu športašicu potaknulo da dođe živjeti u Hrvatsku? - Budući da je moj otac Hrvat, rodom iz sela Starog Broda kraj Siska i s obzirom na to da mi je puno pričao o svojoj domovini kao najljepšoj zemlji na svijetu, poželjela sam doći živjeti u Hrvatsku. Iako sam živjela u New Yorku, osjetila sam želju za promjenom okoline. Naime, bila sam ondje nekako izgubljena i odlučila sam doći ovdje. Željela sam naučiti jezik svojih predaka i u šali sam znala reći da ću se vratiti u Ameriku tek kada hrvatski počnem govoriti kao prava Hrvatica. Uz to sam mislila da će mi dobro doći iskustvo života izvan SAD-a - na simpatičnom hrvatskom je objasnila Lisa, koja je s ocem Ivanom tri puta

posjetila pradomovinu. Odlučila je doseliti se u Hrvatsku iako su joj u SAD-u ostali roditelji te sestra Diana i brat Joe, koje će uskoro posjetiti.

OVDJE SU PRIJATELJI 'ZA UVIJEK'

Lisa se prisjeća kako joj je otac bio presretan kada je čuo da želi živjeti u Hrvatskoj te kako se jedino majka Mary protivila njezinoj odluci. Najprije je nekoliko mjeseci živjela kod tete u okolici Siska, da bi se kasnije preselila u Zagreb.

Na pitanje kako je doživjela promjene i kako se snašla ovdje, Lisa spremno odgovara kako je ovdje sretnija i zadovoljnija negoli u New Yorku. Napominje kako joj je ovdje lijepo i da ima puno prijatelja. Ističe kako su ovdje prijatelji 'za uvijek' i možeš im se u svakom trenutku obratiti za pomoć. - Puno toga mi se

Na berlinskom maratonu

svida u Hrvatskoj u kojoj sam se najprije zaposlila kao učiteljica u školi stranih jezika. Život je ovdje nekako mirniji i zdraviji, a i hrana ima bolji okus. Volim jesti janjetinu koja je ovdje puno bolja, ljepše miriši i ima okus. Obožavam i kobasice i jedva čekam Božić da ih jedem na Trgu - iskreno će Lisa, napominjući kako voli i štrukle.

U New Yorku je Lisa na elitnom *Columbia Universityju* diplomirala glazbenu teoriju, a također svira flautu, violinu i klavir. Uz športski talent, Lisa je i umjetnička duša, no za glazbu nema baš vremena pa ne svira iako je sa sobom ponijela flautu. Također ne stiže na koncerte iako bi željela. No, uz glazbu, njezina okupacija je i poezija. - Izdala sam knjigu poezije "Loose Ends. Weak Beginnings: A Collection of Poetry 2003 - 2005". Skupila sam i odabrala svoje pjesme iz studentskih dana i izdala ih u vlastitoj nakladi. Voljela bih jednog dana kada završim sa športom raditi nešto vezano uz umjetnost - glazbu ili pisanje - kaže Lisa koja voli posjećivati knjižare i razgledati nova izdanja. Omiljeni pisac joj je Milan Kundera, a omiljena knjiga njegov roman "Život je drugdje".

DEVETA NA BERLINSKOME MARATONU!

Lisin športski talent posebno je došao do izražaja na nedavnome Berlinskom maratonu, gdje je nastupila pod hrvatskim barjakom i gdje je oborila 21 godinu stari državni rekord. Krhka hrvatska trkačica zasjela je u Berlinu, zauzela deveto mjesto s rezultatom 2 : 33,42 i ostvarila A-normu za Olimpijske igre i Svjetsko prvenstvo. - Očekivala sam A-normu, no nisam očekivala plasman među prvih deset - iskreno će ova samozatajna trkačica s velikim potencijalom. Mnogi bi ovakav rezultat iskoristili za isticanje, no skromna Lisa samo kaže kako je ispunila svoj olimpijski san. Pa iako je Lisa u Berlin išla bez sponzora, s vlastitim i posuđenim novcem, ostvarila je zavidan rezultat. Naime, Lisa i njezin klub Zagreb-Ulix morali su za pripreme, opremu i vitaminizaciju pribaviti 50.000 kuna. - Intenzivno tražimo spon-

Maratonka u New Yorku

zora za Lisu jer je zbog priprema morala napustiti posao u školi. Jako nam je teško s financijama i koristimo sve kartice i minuse kako bismo mogli platiti Lisina putovanja na natjecanja. Moramo se sa svim posvetiti SP-u - ističe Lisin pomoćni trener Dario Nemec koji napominje kako Hrvatska još nije imala takav talent u maratonu. Budući da su i privatno zajedno, lakše podnose sve teškoće, no bez sponzora ne mogu. Isto misli i Lisin trener Slavko Petrović, inače dugogodišnji reprezentativac, koji je procijenio da je ona prava maratonka pred kojom je sjajna karijera.

Za nju je trčanje nešto poput meditacije. - Kad trčim ne razmišljam ni o čemu i osjećam se super - kaže Lisa koja želi za trčanjem smatra poput potrebe za je-lom, disanjem ili spavanjem. Vjerojatno zbog toga još nije osjetila maratonsku krizu na onih 30 i više kilometara, koju inače osjete maratonci.

TATA JE OSTAO BEZ RIJEČI OD SREĆE

- Nikada ne trčim najvećom brzinom, nego tako da osjećam kao da bih mo-

gla trčati zauvijek - objašnjava djevojka koja je mnoge razveselila velikim uspjehom u Berlinu. Iznimno veselo bilo je u njezinu matičnom klubu Zagreb-Ulix, gdje su nazdravili njezinu uspjehu. No, posebno ju je razveselila radost obitelji. - Kad sam nazvala tatu da mu kažem za svoj uspjeh, najprije je ostao bez riječi od velike sreće, da bi nakon toga jedva promućao nekoliko riječi, čestitajući mi - kaže Lisa te dodaje kako se njezin brat već javio kao volonter na Igrama u Londonu čim je doznao za njezin športski uspjeh. Napominje kako nije čudno što su se svi iznenadili njezinu uspjehu jer se nakon što je ušla u cilj i vidjela rezultat osjećala kao da sanja - ipak je to bio njezin prvi maraton u životu.

Veseli se skorom odlasku k obitelji u Ameriku, no naglašava kako je Hrvatska više njezina domovina negoli Amerika. - Ovdje živim i ovdje je moj dom. Osjećam se kao Hrvatica i želim ovdje ostati živjeti. Tu je moja ljubav, moram ovdje živjeti - naglašava Lisa, koja nam je otkrila kako će krajem godine od grada dobiti stan na korištenje te kako će od Hrvatskoga olimpijskog odbora dobiti stipendiju. Tada će joj zasigurno biti lakše i moći će se bez većih opterećenja posvetiti športskim izazovima te nas razveseliti športskim uspjesima. ■

ENG It was two years ago that Lisa Stublić, a successful marathon racer who will represent Croatia at the upcoming Olympic Games, moved from the USA to her father's homeland.

BLANKA VLAŠIĆ NAJBOLJA ATLETIČARKA SVIJETA

Blanka Vlašić izabrana je za najbolju atletičarku svijeta za 2010. godinu po izboru Međunarodnoga atletskog saveza (IAAF). Vlašić (27) je prvi put osvojila tu nagradu i to za sezonu u kojoj je postala svjetska dvoranska i europska prva-kinja, pobjednica Dijamantne lige i najbolja atletičarka Europe te je pobijedila na 18 od 20 mitinga. "Bila je to teška sezona u kojoj sam se borila s letvicom, protivnicima, ali i svojim malim demonima i slabostima. Jako sam sretna zbog nagrade i nastojat ću biti još bolja sljedeće sezone. Zbog toga ću prvi put preskočiti zimsku dvoransku sezonu kako bi se što bolje pripremila za izazove na otvorenome", rekla je Blanka u Monte Carlu.

KOSTELIĆ ŠESTI U UKUPNOM PORETKU

Najbolji hrvatski skijaš Ivica Kostelić zauzeo je 18. mjesto u veleslalomu Svjetskog kupa u američkom Beaver Creeku sa zaostatkom od 2,51 sekundi za pobjednikom Amerikan-
cem Tedom Ligetyem. Kostelić je u prvoj vožnji bio tek 27., a u drugoj je popravio plasman te je čak imao ukupno peto vrijeme drugog "laufa". Drugi hrvatski predstavnik u utrci Natko Zrnčić Dim je diskvalificiran nakon što je promašio pretposljednja vrata. Iza Ligetya je 82 stotinke zaostao Norvežanin Kjetil Jansrud, dok je treći bio Austrijanac Marcel Hirscher (+1,24). U ukupnom poretku Kostelić je sada šesti sa 130 bodova, a vode Mario Scheiber (175), Didier Cuche (158) i Aksel Lund Svindal (156).

KRANJČAR POTOPIO I MALTU

U susretu F skupine kvalifikacija za Europsko nogometno prvenstvo 2012. godine reprezentacija Hrvatske je na stadionu Maksimir pred 10.000 gledatelja pobijedila Maltu 3 : 0 (2 : 0) i kraj godine će dočekati kao vodeća momčad skupine. Golove za hrvatsku vrstu postigli su Niko Kranjčar (18, 42) i Nikola Kalinić (81). Nakon četiri kola Hrvatska vodi na ljestvici s 10 bodova, dva boda manje ima Grčka, dok je na trećem mjestu Gruzija sa šest bodova. Izrael i Latvija imaju po četiri boda, dok je na začelju Malta bez bodova. Idući nastup hrvatska reprezentacija ima 26. ožujka iduće godine kada gostuje u Gruziji. "Iako je teren bio težak, čestitam igračima na rastrčanoj igri i stalnoj težnji da ostanu u rasporedu. Tražili su gol više, pokazali su ono što i na treninzima, gdje se također ne štede. To što smo u ovim kvalifikacijama primili samo jedan gol je najveći iskorak, to znači da i naši 'fantazisti' puno rade u obrambenom dijelu igre pa nam protivnici rijetko stvaraju prilike, a mi imamo uvijek dovoljno prostora za imaginaciju. Plovimo dobro, na prvome smo mjestu i tako će ostati ako Bog da, a dat će", izjavio je nakon utakmice izbornik Slaven Bilić.

DINAMO JESENSKI PRVAK

Iako su u posljednjem kolu igrali u Zagrebu samo 1 : 1 protiv Varaždina, nogometaši Dinama osvojili su naslov jesenskog prvaka Prve HNL. Dinamo jesen završava s pet bodova više od Hajduka koji je slavio kod Šibenika s 3 : 1. Hrvatsko prvenstvo se nastavlja 25. veljače. U Europskoj ligi Dinamo ima realne izgleda izboriti toliko željeno 'prezimljavanje' odnosno plasman u drugi krug natjecanja, iako je u Španjolskoj izgubio od Villarreala s visokih 3 : 0. U posljednjem, šestom kolu Dinamo će 15. prosinca u Maksimiru dočekati PAOK, a Zagrepčani će u slučaju bilo kakve pobjede ostvariti plasman u sljedeći krug. A Hajduk se porazom u Splitu od AEK 1 : 3 oprostio od Europske lige.

SP U BOČANJU: VLAHEK OSVOJILA ZLATO

Hrvatska bočarica Iva Vlahekić osvojila je naslov svjetske prvakinja u preciznom izbijanju na Svjetskom prvenstvu u francuskom Saint-Vulbasu. Vlahekić je u završnoj seriji ostvarila 17 bodova, što je bilo dovoljno za zlato. Srebrna Turkinja Kumartaslioglu imala je 15 bodova, dok su Roux iz Francuske i Bosse iz Monaka s po 14 pogodaka osvojile brončana odličja. Nives Martinaš u igri pojedinačno klasično osvojila je brončano odličje, nakon što je u polufinalu izgubila od Francuskinje Corine Maugiron sa 6 : 10. Za Nives je to druga brončana medalja na ovom SP-u.

NA KRAJU OTON

- Konačno sam uspio dobiti namještenje, ali samo na određeno vrijeme!

Božićne noći pomišljam na svoje

NIKAD MI SE SOBICA NIJE PRČINILA TAKO PRAZNOM I TUĐOM,
NIKADA NISAM OSJETIO, DA SE TAKO BRZO RADOŠĆ U TUŽU MIJENJA,
JOŠ MI NIKAD NIJE OKO SRCA TAKO STUĐENO BILO
KAO OVE TIHE PROSINAČKE NOĆI,
NOĆI KRISTOVA ROĐENJA...

U MOJOJ SOBI NEMA BOŽIĆNOG BORA, NITI BIJELOG STOLNJAKA NA STOLU,
U MOJEM KRILU NEMA DAROVA, TEK SU DVIJE RUKE BLIJEDE I HLADNE,
I SVE JE OKO MENE TAKO JEDNOSTAVNO I PUSTO
KAO DA NIJE BOŽIĆNA NOĆ,
KAO U DANE OBIČNE I RADNE.

KAKO LI UGODNO SAD JE POMISLITI NA SVOJE MILE KOD KUĆE!
OKO VELIKOG STOLA RADOSNA POGLEDA SJEDA: OTAC, BRAĆA I SELE,
RASKOŠNO NAKIĆEN BOR TREPTI U ŽARU SVIJEĆA,
PRED NJIM SU JASLICE, JABUKE, KOLAČI ŽUTI,
PASTIRI I OVČICE BIJELE.

VESELA LICA ULAZI MATI, U RUCI JOJ SE PUŠI ZDJELA TOPLE JUHE,
PRED NJOME MALENI BRACO ZAPALJENOM SVIJEĆICOM KORACA.
"ČESTITAM VAM ISUSOVO POROĐENJE!" ZVONE MAJČINE RIJEČI...
"VI ŽIVI I ZDRAVI BILI!" ODGOVARA SVAKI
I NA NJU ZRNA PŠENICE BACA.

POSLIJE MOLITVE GLASNE SVAKI SJEDA NA SVOJE MJESTO, VEČERA POČNE,
ŠIRI SE MIRIS JUHE, TIJESTIA, MEDA I SUHIH ŠLJIVA,
GASI SE SVIJEĆICA BIJELA, ŠTO VIRI IZ ZDJELICE ŽITA,
OD PJEVANJA RADOSNIH PJESAMA O ISUSU MALOM
SVE ŽIVIJE, VESELIJE BIVA...

IZA VEČERE MLADI SE IGRAJU PASTIRA U SLAMI PROŠTRTOJ NA ZEMLJI,
OTAC U ZAPEČAK SJEDE, DVA SE ŠTALJCI, BORU, IGRI I SVEMU,
ŠTO SE SPREMILO ZA BOŽIĆ.

NENADNO UGLEDAV PRAZNO MJESTO PROŠAPĆE TIHO:
"ŠTA LI SAD ALEKSA RADI, KAKO LI SADA JE NJEMU?"

NIKAD MI SE SOBICA NIJE PRČINILA TAKO PRAZNOM I TUĐOM,
NIKADA NISAM OSJETIO, DA SE TAKO BRZO RADOŠĆ U TUŽU MIJENJA
KAO OVE NOĆI... O, ČEMU TA SJETA? VESELO BRUJE BOŽIĆNA ZVONA,
IDEM U CRKVU, DA ME TUŽA MINE I RADOŠĆAN BUDEM
U NOĆI KRISTOVA ROĐENJA...

ALEKSA KOKIĆ (1913. -1940.),
HRVATSKI SVEĆENIK I KNJIŽEVNIK IZ BAČKE